

KUOPION OIKEUS- JA POLIISITALO JA HATSALAN KORTTELI 10

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy
2026

Kuopion oikeus- ja poliisitalo

Rakennushistoriaselvitys
2026

ISBN:

978-952-368-229-0 (painettu)
978-952-368-230-6 (pdf)

Julkaisupaikka ja -aika:

Helsinki, 2026

Tilaaja:

Senaatti-kiinteistöt

Konsultti:

Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy

Työryhmä:

Eeva Martikainen, FM
Arto Mattila, arkkitehti SAFA
Kerttu Loukusa, arkkitehti
Tuukka Pussinen, arkkitehti

Kannen kuva:

Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, AKPA, 1993

SISÄLTÖ

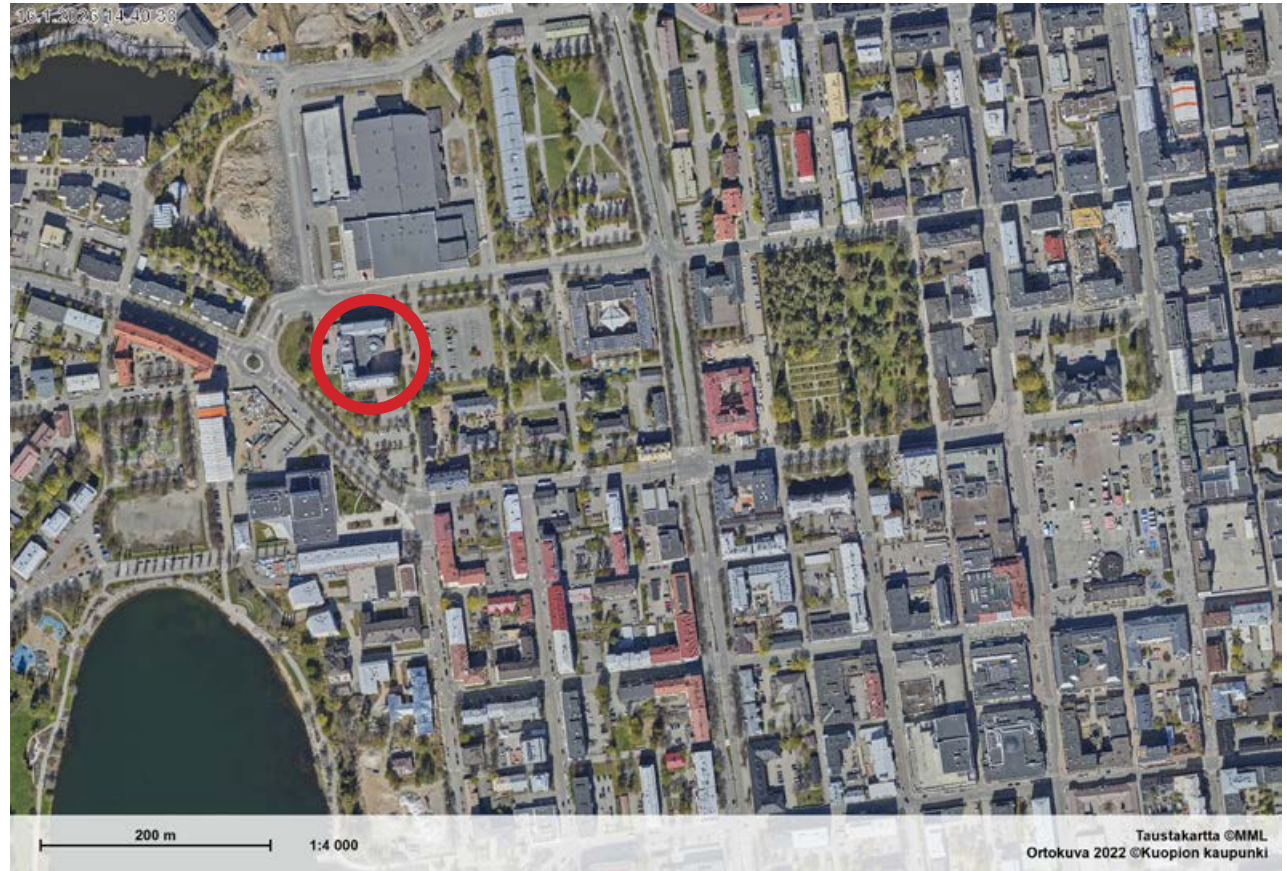
1. Johdanto	4
1.1 Selvityksen tarkoitus, sisältö, menetelmät ja käytetyt lähteet	6
1.2 Oikeus- ja poliisitalon perustiedot	7
2. Kortteli 10, tontit 6 ja 9	8
2.1 Korttelin sijainti ja kuvailu	8
2.2 Kaavamerkinnot ja aiemmat inventoinnit	9
2.3 Kasarmialueen historia tiivistetysti	13
2.4 Alueen muuttuminen ilmakuvien	28
2.5 Korttelin rakentuminen ja muutokset	33
2.6 Korttelin nykytilanne	37
3. Oikeus- ja poliisitalon rakennushistoria	50
3.1 Rakennuksen käyttäjien historiaa	50
3.2 Kuopion oikeus- ja poliisitalon hankesuunnittelu	52
3.3 Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen	53
3.4 Alkuperäinen arkkitehtuuri	54
3.5 Muutokset ja korjaukset	74
4. Oikeus- ja poliisitalon nykytilanne	78
4.1 Ulkoasu ja julkisivut	78
4.2 Oikeus- ja poliisitalon sisätilat	88
4.3 Säilyneisyyden kuvaus	112
4.4 Säilyneisyyskaaviot	114
5. Yhteenveto	120
Lähteet	122

1. JOHDANTO

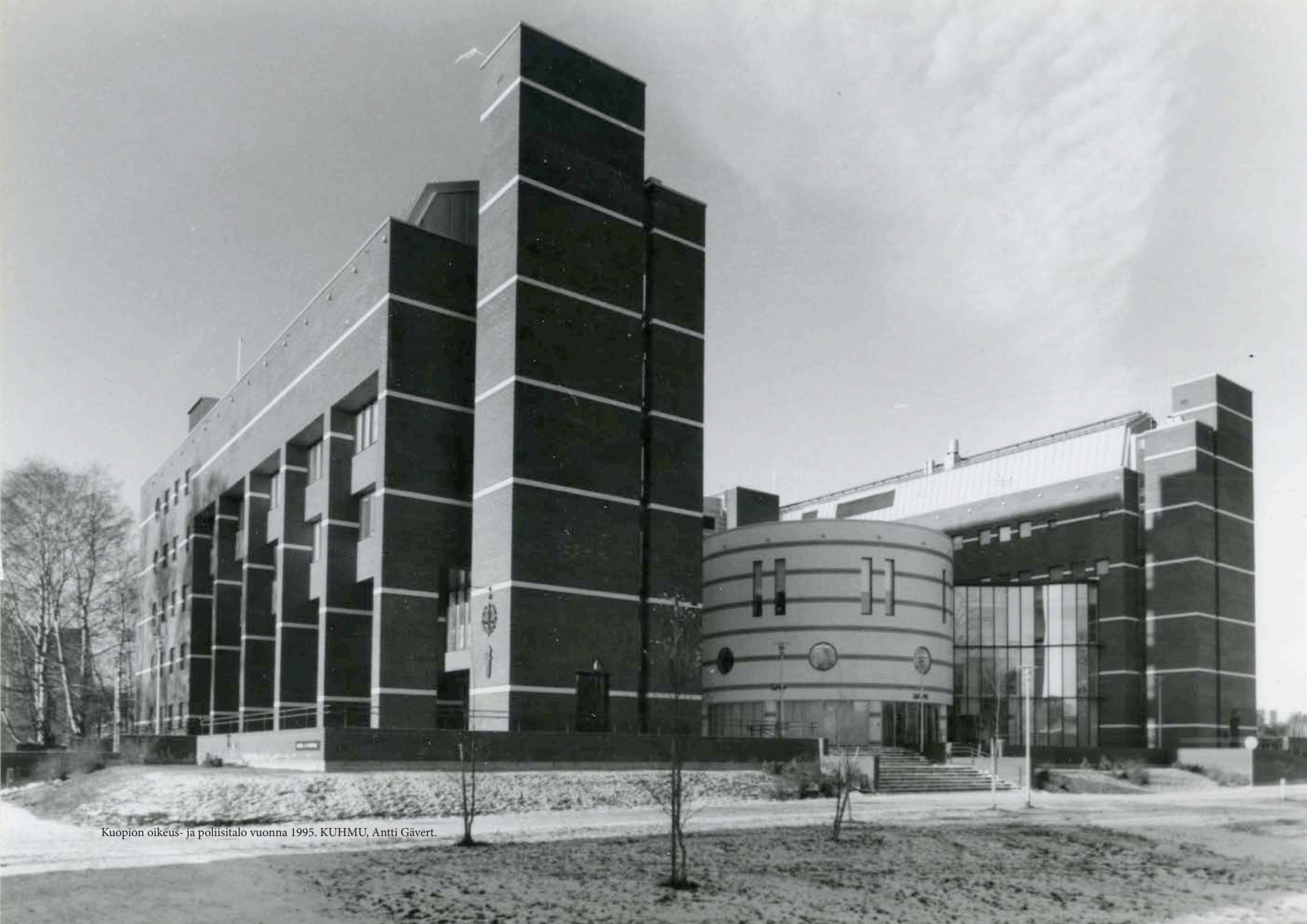
Tämä rakennushistoriaselvitys koskee Kuopion oikeus- ja poliisitaloa. Selvitys sisältää myös korttelin (Hatsala, 10) rakennushistorian ja nykytilanteen kuvailun. Korttelia käsittelevä osuus tehtiin vuosina 2021-2022, jolloin Senaatti-kiinteistöt ja Kuopion kaupunki tilasivat yhteistilauksena korttelin, Kuopion valtuustotalon ja Kuopion oikeus- ja poliisitalon rakennushistoriaselvitykset. Kuopion kaupungin valtuustotalon rakennushistoriaselvitys valmistui toukokuussa 2022.

Kuopion oikeus- ja poliisitalo sijaitsee Kuopion keskustassa osoitteessa Suokatu 44. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehdit Sinikka Kouvo ja Erkki Partanen ja se valmistui keväällä 1992. Arkkitehtuuriltaan rakennus edustaa postmodernismia.

Selvityksen on laatinut Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy. Vastuuhenkilönä hankkeessa on ollut arkkitehti Arto Mattila. Selvityksen sisällön ovat tuottaneet arkkitehti Arto Mattila, FM Eeva Martikainen ja arkkitehti Kerttu Loukusa. Senaatti-kiinteistöiltä työtä on ohjannut kiinteistöpäällikkö Nico Lapveteläinen ja kiinteistökehityspäälliköt Elias Rainio (2021-2022) ja Antti-Ville Haapanen. Museovirastosta työtä on ohjannut erikoistutkija Laura Tuominen.

Ilmakuva Kuopion keskustasta 2022. Oikeus- ja poliisitalo on merkitty punaisella ympyrällä. (Kuopion karttapalvelu)

Kuopion oikeus- ja poliisitalo vuonna 1995. KUHMU, Antti Gävert.

1.1 SELVITYKSEN TARKOITUS, SISÄLTÖ, MENETELMÄT JA KÄYTETYT LÄHTEET

SELVITYKSEN TARKOITUS

Selvityksen tarkoituksena on esitellä Kuopion oikeus- ja poliisitalon rakennushistorian vaiheet ja rakennuksen ulko- ja sisäarkkitehtuurin tärkeimmät piirteet. Tavoitteena on antaa ajantasainen kuva rakennuksen säilyneisyydestä ja arvoista sekä itsenäisenä rakennuksena että osana ympäristöään tulevien korjaussuunnitelmien ja päätöksenteon pohjaksi.

SELVITYKSEN SISÄLTÖ

Selvityksessä esitellään ensin oikeus- ja poliisitalon perustiedot. Selvityksen toisessa kappaleessa esitellään korttelin historia tiivistetysti. Tiivistelmä perustuu alueesta aiemmin laadittuihin selvityksiin. Kappaleessa kolme esitellään oikeus- ja poliisitalon rakennushanke, alkuperäinen arkkitehtuuri ja muutosvaiheet. Kappaleessa neljä esitellään oikeus- ja poliisitalon nykytilanne sekä säilyneisyyskaaviot. Lopuksi esitetään yhteenveto ja käytetyt lähteet.

SELVITYKSEN TAUSTOISTA JA MENETELMISTÄ

Kuopion oikeus- ja poliisitalon rakennushistoriaselvitys aloitettiin vuoden 2021 lopulla, jolloin Senaatti-kiinteistöt ja Kuopion kaupunki tilasivat yhteistilauksena rakennushistoriaselvitykset Kuopion valtuustotalosta ja Kuopion oikeus- ja poliisitalosta sekä korttelin eli Hatsala, 10 historiasta. Kuopion valtuustotalon selvitys valmistui vuonna 2022. Tässä selvityksessä esitettävä korttelia käsittelevä luku on sama kuin Kuopion valtuustotalon selvityksessä, paitsi kaavoja käsittelevää osuutta on päivitetty.

Selvityksessä esitettävä säilyneisyyden kuvailu perustuu paikan päällä tehtyyn inventointiin ja rakennuksen piirustuksiin sekä muuhun arkistomateriaaliin. Julkisluvun osalta säilyneisyyttä on pystytty arvioimaan vapaasti, mutta sisätiloja pystyttiin dokumentoimaan vain rajatusti, ja toimisto- ja työskentelyhuoneiden säilyneisyyttä on kuvattu esimerkkihuoneiden avulla.

Oikeus- ja poliisitaloa on dokumentoitu valokuvaamalla vuosina 2021, 2022 ja 2025. Oikeustalon käytössä olleita tiloja kuvattiin kesällä 2022, kun Pohjois-Savon käräjäoikeus toimi vielä tiloissa. Pääasiassa tässä selvityksessä esitetyt kuvat on otettu vuonna 2025, mutta jos vuosien 2021 tai 2022 kuvia on käytetty, se kerrotaan kuvatekstissä. Selvityksessä ei dokumentoitu poliisin käytössä olevia tiloja lukuunottamatta yleisölle avoinna olevia asiakaspalvelutiloja. Myöskään Pohjois-Savon oikeusaputoimiston Kuopion toimipisteen tiloja ei dokumentoitu vuonna 2025, mutta osa sen käytössä olleista tiloista oli dokumentoitu jo vuonna 2022.

KÄYTETYT LÄHTEET

Selvitystä varten tutkittiin Senaatti-kiinteistöjen arkistossa olevat rakennuksen alkuperäispiirustukset ja Kuopion kaupunginarkistossa oleva rakennuslupa-aineisto oikeus- ja poliisitalosta. Lisäksi selvityksen tekijöillä oli käytettävissään esimerkiksi rakennuksen kuntotutkimuksia. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partaselta saatiin aineistoa käyttöön koskien rakennuksen alkuperäistä arkkitehtuuria sekä alueen myöhempiä laajennussuunnitelmia. Selvityksessä on hyödynnetty myös kirjallista lähdeaineistoa, esimerkiksi Pentti Tuovisen kirjoittamaa *Tutkimusten tässä vaiheessa, Kuopion poliisi 100 vuotta* (2002) sekä erilaisia Kuopion historiaa ja Rakennushallituksen historiaa käsitteleviä teoksia. Korttelin historian tiivistelmä perustuu kahteen aiempaan rakennushistoriaselvitykseen:

- Kuopion kasarmit, Puistokatu 29, rakennushistoriaselvitys. 2018.

Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy,
Hannu Puurunen, arkkitehti SAFA
Eeva Martikainen, FM
tilaajana Senaatti-kiinteistöt.

- Kuopion kasarmialue, rakennushistoriaselvitys. 2019.

Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy,
Hannu Puurunen, arkkitehti SAFA
Eeva Martikainen, FM
tilaajana Kuopion kaupunki.

1.2 OIKEUS- JA POLIISITALON PERUSTIEDOT

SUUNNITTELIJA JA VALMISTUMISVUOSI

Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen

Sinikka Kouvo, arkkitehti SAFA

Erkki Partanen, arkkitehti SAFA

1992

SIJAINTI JA KIIINTEISTÖ

Osoite: Suokatu 44, 70100 Kuopio

Kiinteistötunnus: 297-6-10-6

VTJ-PRT: 102816363V

Kiinteistön omistaja: Suomen valtio

LAAJUUSTIEDOT¹

Kerroslukumäärä: 5 + kellari

Kerrosala: 10296 m²

Tilavuus: 41120 m³

TÄRKEIMMÄT MUUTOSVAIHEET

Rakennuksen julkisivuista on vaihdettu sisäpuolen kautta lämpöeristeitä ja suurin osa rakennuksen ikkunoista on uusittu. Rakennuksen vesikatteet ja sadevesijärjestelmät on uusittu. Muutokset on tehty vuosien 2008-2021 välillä. Lisäksi sisätiloissa on tehty materiaali- ja väliseinämuutoksia.

KÄYTTÖHISTORIA JA NIMITYKSET

Rakennuksen alkuperäinen nimi oli Kuopion oikeus- ja poliisitalo. Rakennukseen tehtiin alun perin tilat poliisille, Kuopion kihlakunnan rekisteritoimistolle, Kuopion tuomiokunnalle ja kaupunginviskaalille. Sitten erilaiset valtion ministeriöiden hallinnonalojen ja oikeuslaitoksen uudistukset ja muutokset ovat vaikuttaneet rakennusta käyttävien toimijoiden tilatarpeisiin. Esimerkiksi nykyisin digi-väestötietovirastona tunnettu, silloinen maistraatti muutti rakennuksesta pois vuonna 2009. Vuonna 1993 tehdyn alioikeusuudistuksen jälkeen rakennuksessa toimi Pohjois-Savon käräjäoikeus aina kevääseen 2024 asti, jolloin se muutti Oikeustalo Palokärjeksi nimettyyn rakennukseen Tulliportinkadun varrelle. Tätä selvitystä tehdessä rakennuksessa toimi Pohjois-Savon oikeusaputoimiston Kuopion toimipiste ja Kuopion pääpoliisiasema.

VOIMASSA OLEVAT KAAVAT

Asemakaavamuutos ak 1342, vahvistettu 27.4.1983.

Kuopion keskeisen kaupunkialueen yleiskaava YK 2002:3, vahvistettu 20.6.2002

Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaihe, tullut voimaan 26.2.2025

SUOJELUTILANNE JA INVENTOINNIT

Kuopion kaupungin vuonna 2008 laatimassa Kuopion kulttuuriympäristöstrategiassa oikeus- ja poliisitaloa käsitellään kokonaisuudessa *21 Modernit julkiset rakennukset*.

Valitut kohteet ovat kaupunkikuvassa merkittäviä julkisia rakennuksia ja ne on tavoitteena säilyttää. Toimenpidesuosituksiksi on kirjattu:

”Rakennukset säilytetään ja korjausrakentamisessa

otetaan huomioon rakennusten ominais- ja tyyli- piirteet. Rakennusten merkittäviä sisätiloja vaalitaan osana kokonaisuutta ja mahdollisiin muutoksiin pyydetään asiantuntijalausunnot. Asemakaavat muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita.”²

Entinen kasarmialue on luonnollisesti tunnistettu arvokkaaaksi alueeksi eri suojelurajauksissa. Ne kuitenkin käsittelevät oikeus- ja poliisitaloa ja valtuustotaloa eri tavoin. Maakuntakaavassa kumpikin rakennus on rajattu suojellun alueen (sr 11.1008) ulkopuolelle. RKY-rajaus sisältää valtuustotalon, mutta ei oikeus- ja poliisitaloa.³

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo on inventoinut rakennuksen vuonna 2016. Inventoinnissa rakennusta kuvataan majesteettilliseksi, joka hallitsee maisemaa usealta suunnalta. Inventoinnin mukaan ”Kuopion oikeus- ja poliisitalo on rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävä. Se nousi aikanaan muiden virastotalojen tavoin kovasta vastustuksesta huolimatta vanhalle kasarmialueelle. Rakennus on jo näyttävyytensä puolesta kaupungin huomattavimpia julkisia rakennuksia.”⁴

² Kuopion kulttuuriympäristö - Strategia ja hoito-ohjeet 2008, 62-63. Oikeus- ja poliisitaloa käsitellään myös kohdassa 19. kasarmialue, mutta sen toimenpide-ehdotukset eivät ota kantaa yksittäisiin rakennuksiin, vaan keskittyvät alueellisiin näkökulmiin.

³ <https://www.pohjois-savo.fi/media/4-maakuntakaavat-ja-liikenne-voimassa-olevat-maakuntakaavat/kuopion-seutu/kaavaselvitykset/ksmk-kuopion-seudun-kulttuuriymparisto-seutukunnan-vahvuudeksi.pdf>, s.152; https://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4126

⁴ Laaja kohderaportti, Aada Mustonen, 21.3.2016, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

¹ Tiedot Kuopion karttapalvelun sivuilta: rakennustiedot, valmiit rakennukset. <https://kartta.kuopio.fi/>

2.2 KAAVAMERKINNÄT JA AIEMMAT INVENTOINNIT

ASEMAKAAVA

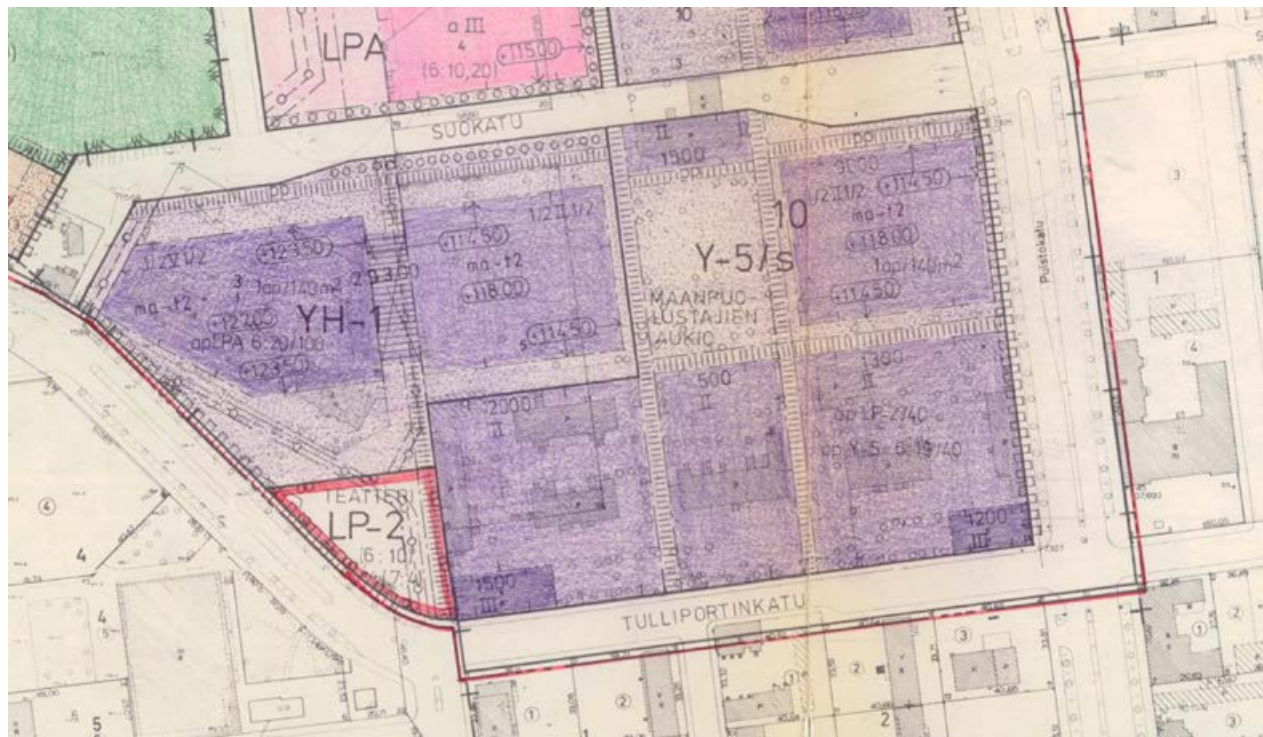
Alueen asemakaava (1342, SM 27.4.1983) on vanhentunut eikä vastaa esimerkiksi rakennussuojelun osalta yleiskaavaa, maakuntakaavaa tai lueteloja valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä (RKY). Tässä kaavassa on seuraavat merkinnät:

”Alueen eteläosassa korttelissa 10, tontilla 9 (Valtuustotalo) on merkintä Y-5/s: ”Alue, jolla ympäristö säilytetään. Alue on säilytettävä puistomaisena. Alueella olevia rakennuksia saa kunnostaa ja käyttää alueen luonteeseen soveltuviin tarkoituksiin.”

Korttelin länsipuolella tontilla 6 (oikeus- ja poliisitalo) on merkintä YH-1: ”hallinto- ja virastorakennusten korttelialue”.⁵

Asemakaavassa ohjataan käyttämään uudisrakennusten julkisivujen päämateriaalina ympäristöön soveltuvaa punaista tiiltä.

Rakennus on käynnissä olevan asemakaavahankkeen alueella (32 Kasarmialueen ympäristö). Asemakaavan muutoksella tutkitaan valtakunnallisesti arvokkaan alueen suojelua, käyttötarkoitusta ja mahdollisuuksia täydennysrakentamiselle.⁶

Alueen asemakaava vuodelta 1983. Kuopion karttapalvelu.

⁵ Kuopion karttapalvelu, Kaavatiedot, Asemakaava-alueet, Kaavatunnus 1342, <https://kartta.kuopio.fi/>.

⁶ Kuopio suunnittelee & rakentaa 2025.

YLEISKAAVA

Kuopion yleiskaavassa (20.6.2002) alueella on merkintä PY: palvelujen ja hallinnon alue. Alueella voimassaolevan yleiskaavamääräyksen 135 mukaan alueelle saa sijoittaa liike- ja toimistorakennuksia. Alueelle voidaan sijoittaa myös tuotanto- ja varastotiloja.

KUOPION SEUDUN MAAKUNTAKAAVA

Alueella on voimassa Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaihe, joka on tullut voimaan 26.2.2025. Oikeus- ja poliisitaloa eikä valtuustotaloa mainita maakuntakaavassa.⁷

Hatsalan kaupunginosan kortteli numero 10 nähtynä etelän suunnasta. Tähän 3D-karttaan rakennukset on merkitty yksivärisinä muotoina. Kuopion 3D -kaupunkimalli.

⁷ <https://www.pohjois-savo.fi/maakuntakaavat-ja-liikenne/voimassa-olevat-maakuntakaavat/maakuntakaava-2040-2.-vaihe.html>

Tähän 3D-karttaan rakennukset on merkitty teksturoituina. Kuopion 3D -kaupunkimalli.

AIEMMAT MAAKUNNALLISET TAI PAIKALLISET INVENTOINNIT

Kaavamerkinnöissä valtuustotalo ja oikeus- ja poliisitalo on rajattu suojelumerkintöjen ulkopuolelle. Erilaiset alueinventoinnit käsittävät usein koko vanhan kasarmialueen, jolloin myös uudempi rakennuskanta kuten valtuustotalo tai oikeus- ja poliisitalo sijoittuvat käsitellylle alueelle. Kuopion kasarmialue on huomioitu jo vuonna 1977 ilmestyneessä Pohjois- Savon kulttuurihistorialliset rakennusuojelukohteet -julkaisussa, ja lisäksi vuonna 1990 laaditussa Kuopio, kulttuurihistorialliset rakennuskohteet -inventoinnissa. Koko kasarmialue on listattu myös vuonna 2008 tehdyssä Kuopion kulttuuriympäristö - Strategia ja hoito-ohjeet -inventoinnissa. Viimeksi mainitussa inventoinnissa säilytystavoitteeksi on mainittu: ”rakennukset ja ympäristö säilytetään. Uudisrakentaminen sopeutetaan miljööseen”. Ongelmakohtaksi on nostettu ”entisten kasarmirakennusten läheisyyteen on rakennettu joitakin alueen luonteeseen huonosti sopivia rakennuksia” ja ”mahdollinen pysäköintialueiden laajentaminen vihealueille”. Toimenpidesuosituksen mukaan: ”Alueen arvokkaat rakennukset, puusto ja alueen tilallinen luonne säilytetään. Uudisrakentaminen sopeutetaan miljööseen. Alueen vanhaa puustoa uusitaan vähitellen. Kasarmikenttä pidetään avoimena kansalaisopistoon ja kulttuuripalveluihin liittyvänä ulkotilana. Alue säilytetään julkisten palvelujen käytössä. Alueen pysäköintiongelmia tulee ratkaista kokonaisuutena. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita”⁸

2.3 KASARMIALUEEN HISTORIA TIIVISTETYSTI

Seuraavaksi esitellään tiivistetysti koko kasarmialueen syntyminen, laajeneminen ja lopulta varuskunnan muutto pois alueelta. Tiivistelmä perustuu kahteen aiemmin tehtyyn rakennushistoriaselvitykseen:

- Kuopion kasarmit, Puistokatu 29, rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy, tilaajana Senaatti-kiinteistöt
- Kuopion kasarmialue, rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy, tilaajana Kuopion kaupunki

Kummassakin mainitussa selvityksessä arkistotyöt ja historiaosuuden kirjoittamisen teki sama henkilö kuin tämän selvityksen tiivistelmän eli FM Eeva Martikainen. Tästä tiivistelmästä on jätetty kokonaan pois lähdeviitteet, mutta laajat historiatiedot alaviitteineen löytyvät edellä mainituista selvityksistä.

Sisäkuva yhdestä vuonna 1881 valmistuneesta miehistökasarmista todennäköisesti 1900-luvun alusta. Neljä miehistökasarmirakennusta olivat alun perin alueen suurimmat ja tärkeimmät rakennukset. Kaikki niistä on purettu 1970-80-luvuilla. Puolustusvoimat.

KUOPION KASARMIALUEEN KÄYTTÖHISTORIA

- 1540-luku Hatsalan tila mainitaan ensimmäisiä kertoja arkistolähteissä
- 1690-luku Hatsalan sotilasvirkatalo perustetaan: Kuopion komppanian kapteenin virkatalo
- 1816 asti sotilasvirkatalokäytössä, jonka jälkeen vuokralaisia
- 1849 Tila siirtyi Kuopion kaupungin omistukseen
- 1881-1901 5. Kuopion tarkk'ampujapataljoona (puiset kasarmirakennukset 1881)
- 1901-1917 2. Suomenmaalainen tarkk'ampujaprikaati (venäläisten rakentamat tiilikasarmit 1914-16)
- 1918-1918 (lokakuu-joulukuu) Karjalan armeijakunnan I rykmentin joukko-osasto: Itä-Suomen jalkaväkirykmentti
- 1919-1933 Pohjois-Savon rykmentti
- 1933-1945 Pohjan rykmentti
- 1945-1952 Jalkaväkirykmentti 2
- 1952-1957 2. Prikaati
- 1957- Pohjois-Savon Prikaati - (siirtyi Kajaaniin 1962-63)
- 1918-1921 Kuopion Asevarikko
- 1921-1952 Asevarikko 3 (A.T.V.3)
- 1952-1970 Asevarikko 1 (muutti Neulamäkeen 1970)
- 1963-1970 Asekoulu (muutti Kokkolaan 1970)

Kuopion valtuusto- ja virastotalo rakennetaan 1989

Kuopion oikeus- ja poliisitalo rakennetaan 1992.

HATSALAN SOTILASVIRKATALO

Hatsala, Hatsoila tai Hatsola niminen tila lähellä Kuopionlahden pohjukkaa esiintyy ensimmäisen kerran arkistolähteissä jo 1540-luvulla. Hatsalan oli perustanut juvalainen Olli Hatsoinen uudistilaksi. Talo muutettiin Mustilammen itäpuolelle sittemmin Hatsalankankaaksi kutsutulle alueelle 1600-luvun puolivälissä, ja siitä tuli Savon jalkaväkirykmentin Kuopion komppanian kapteenin virkatalo 1600-luvun lopussa. Hatsala oli 1700-luvulla Kuopion sotilasvirkataloista suurin ja mahtavin. 1720-luvulla virkataloa hallinnut majuri Johan Hindrich von Fieandt rakennutti uudet rakennukset, joissa kaikissa oli jopa vuorilaudat. Viimeinen Hatsalan viranhaltija oli kapteeni Karl Leonhard Lode. Hän erosi virastaan vuonna 1810, mutta talo säilyi hänen hallussaan aina hänen kuolemaansa vuoteen 1816 asti. Sen jälkeen taloa asutti joitakin vuosia Loden leski lapsensa kanssa, joiden jälkeen talo oli vuokra-laisten hallussa vuoteen 1849 asti, jonka jälkeen tila siirtyi ainakin pääosin Kuopion kaupungille.

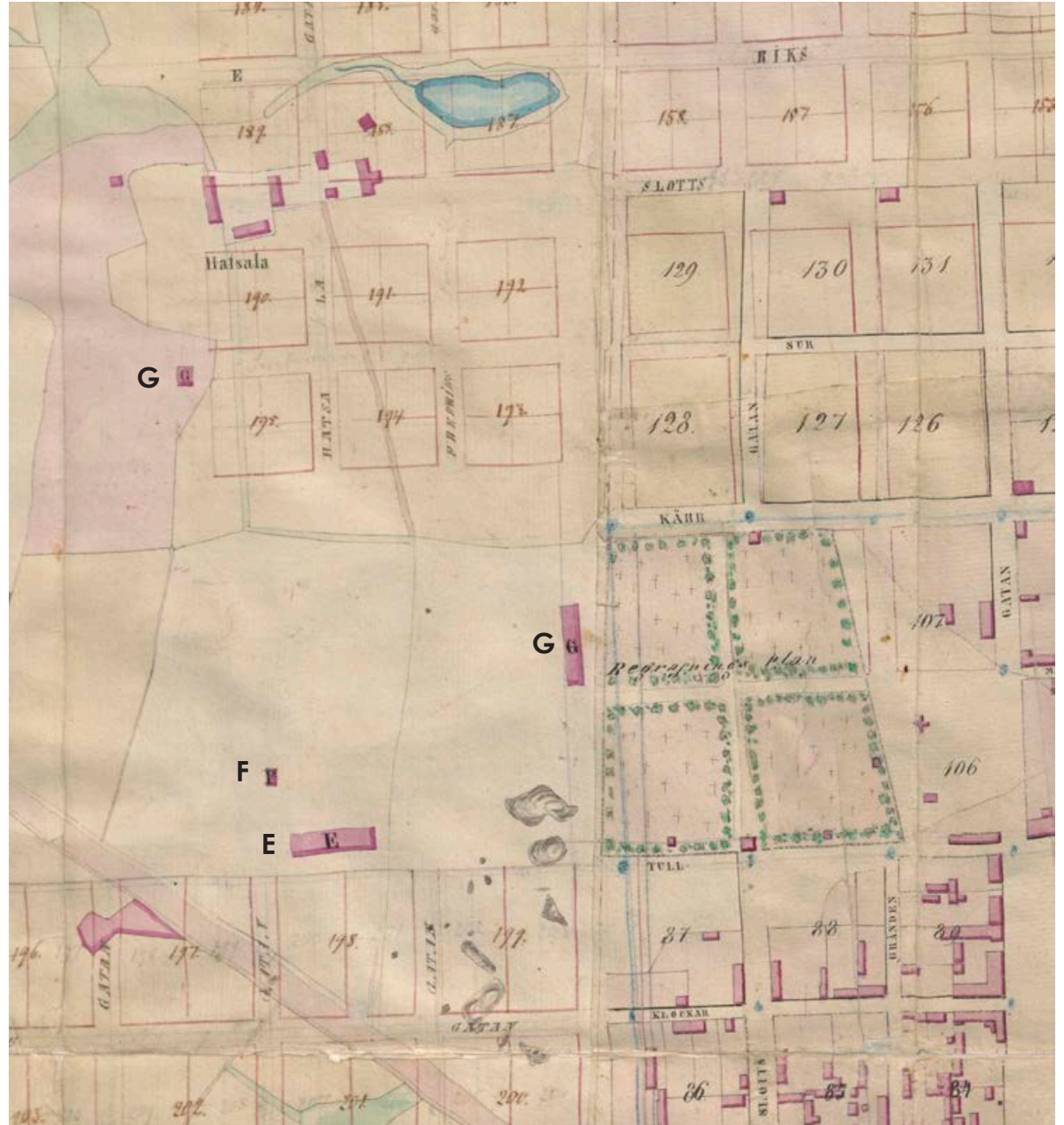
Kuva Senaatin talousosaston arkistossa olevasta kartasta, jossa esitetään Hatsalan kapteenin virkatalon maat siinä vaiheessa, kun maanvaihdos Kuopion kaupungin kanssa tehtiin vuonna 1845. KA

ALUE 1850-LUVUN PUOLIVÄLISSÄ

Suomen sodan jälkeen suomalaiset sotilaat alkoivat saada käskynsä idästä ja joukkoja koottiin ja hajotettiin tarpeen mukaan. Krimin sodan sytyttyä Venäjän ja Turkin välille vuonna 1853, perustettiin Suomeen tarkk'ampujatapaljoonia vanhan ruotujakolaitoksen pohjalta. Kuopioon perustettiin 4. Kuopion tarkk'ampujapataljoona, joka koottiin yhteen vain sotatoimia tai harjoitusleirejä varten. Tätä pataljoonaa varten Hatsalankankaalle rakennettiin harjoitushuone ja keittiörakennus 1850-luvulla. Alueella oli myös joitakin Venäjän puolisolilaallisten kasakoiden käytössä olevia rakennuksia. Ajan lehtileikkeissä niihin viitataan nimillä ”kasakkatalli” tai ”kasakki-kasarmi”.

Osa insinööri J.S. Johanssonin piirtämästä mittauspiirustuksesta vuonna 1856. Se on tehty uuden asemakaavan suunnittelua varten, ja esittää Kuopion kaupungin rakennuksineen ja jopa pihaistutuksineen. Karttaan on merkitty Hatsalan nummelle kaksi kruununmakasiinia (G) ja ”äkseeraushuone” (E) sekä keittiörakennus (F) (selvityksen tekijä lisännyt kirjaimet). KKA.

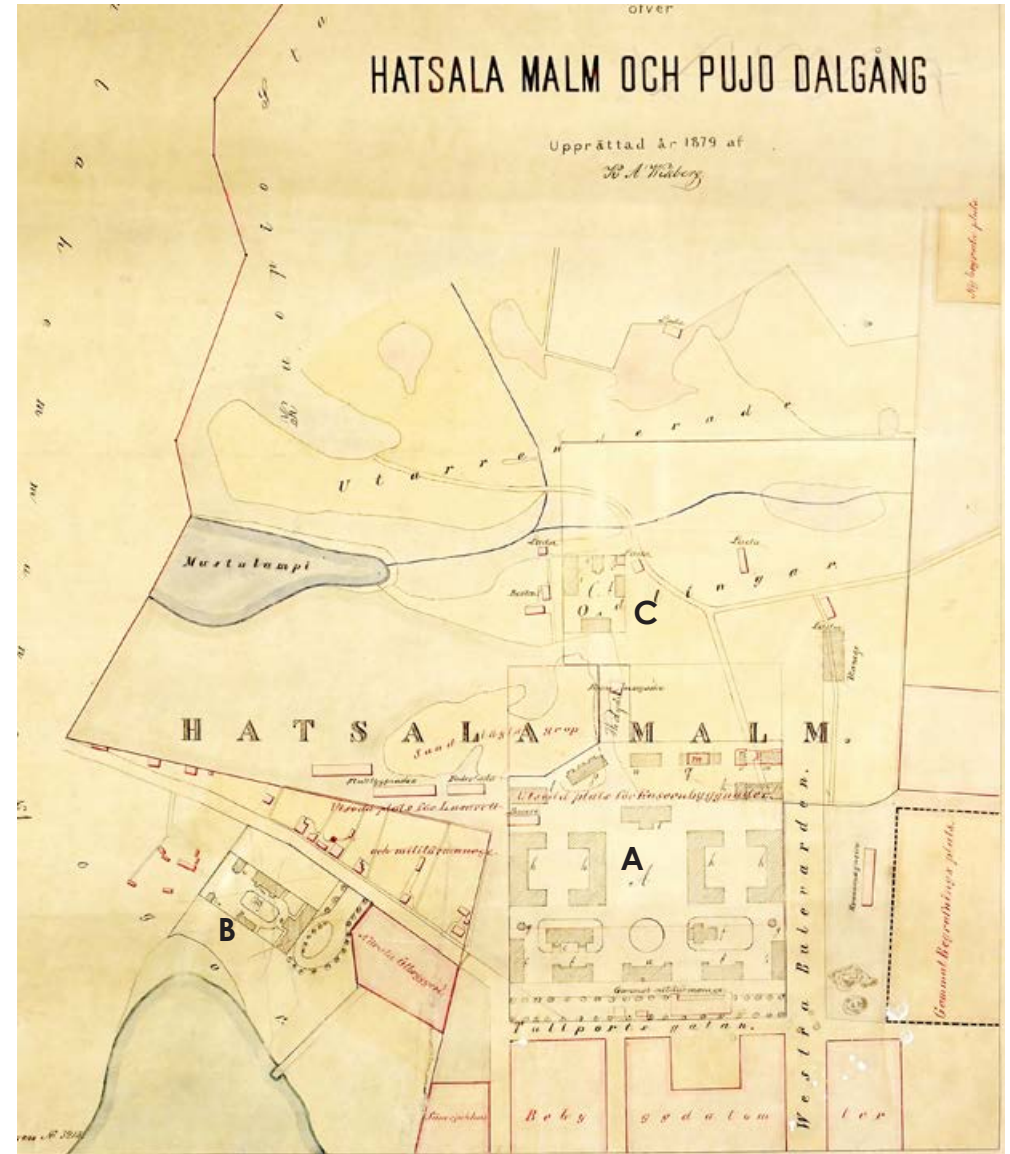

PUUKASARMIT RAKENNETAAN VUONNA 1881

Kasarmialueen rakentaminen perustui asevelvollisuuslakiin, jonka Keisari Aleksanteri II vahvisti vuonna 1878. Suomen alueelle perustettiin kahdeksan tarkk'ampujapataljoonan kasarmialuetta, joista Kuopioon sijoitettiin 5. Kuopion tarkk'ampujapataljoona. Kruunu hankki Kuopion kaupungilta maata takaisin kasarmialuetta varten, ja rakennustyöt toteutettiin ripeästi. Rakentamisessa käytettiin Yleisten rakennusten ylihallituksen ensimmäisen arkkitehdin August Bomanin laatimia tyyppipiirustuksia. Kuopion pataljoonan rakennustoimikunnan puheenjohtajana toimi Kuopion tie- ja rakennuspiirin piiri-insinööri Aleksander Thesleff. Yli 20 rakennuksen kasarmialue oli valmis marraskuussa 1881. Kaikki rakennukset, keittiörakennusta lukuunottamatta tehtiin puurunkoisina.

Alkuperäisessä asemakaavassa upseerirakennukset on sijoitettu alueen eteläosaan ja ne muodostavat koko alueen pääjulkisivun. Upseerirakennusten taakse rakennettiin neljä hakasulkeen muotoista miehistökasarmia sillä tavoin aseteltuna, että kaksi kasarmia muodostaa keskelleen suojaisan kasarmipihan. Miehistökasarmien läheisyyteen tehtiin ruokalarakennus ja ruokalarakennuksen pohjoispuolelle tarpeelliset talousrakennukset.

Kokonaisuuteen kuului 28 rakennusta, jotka leipomorakennusta lukuunottamatta olivat hirsirunkoisia ja yksikerroksisia. Puukasarmien arkkitehtuuri noudatti klassismin periaatteita. Vaakalaudoitetut julkisivut jäsennettiin pilasteriaihein ja päätykolmion. 1800-luvun kertaustyylien koristeaiheita käytettiin harkiten.

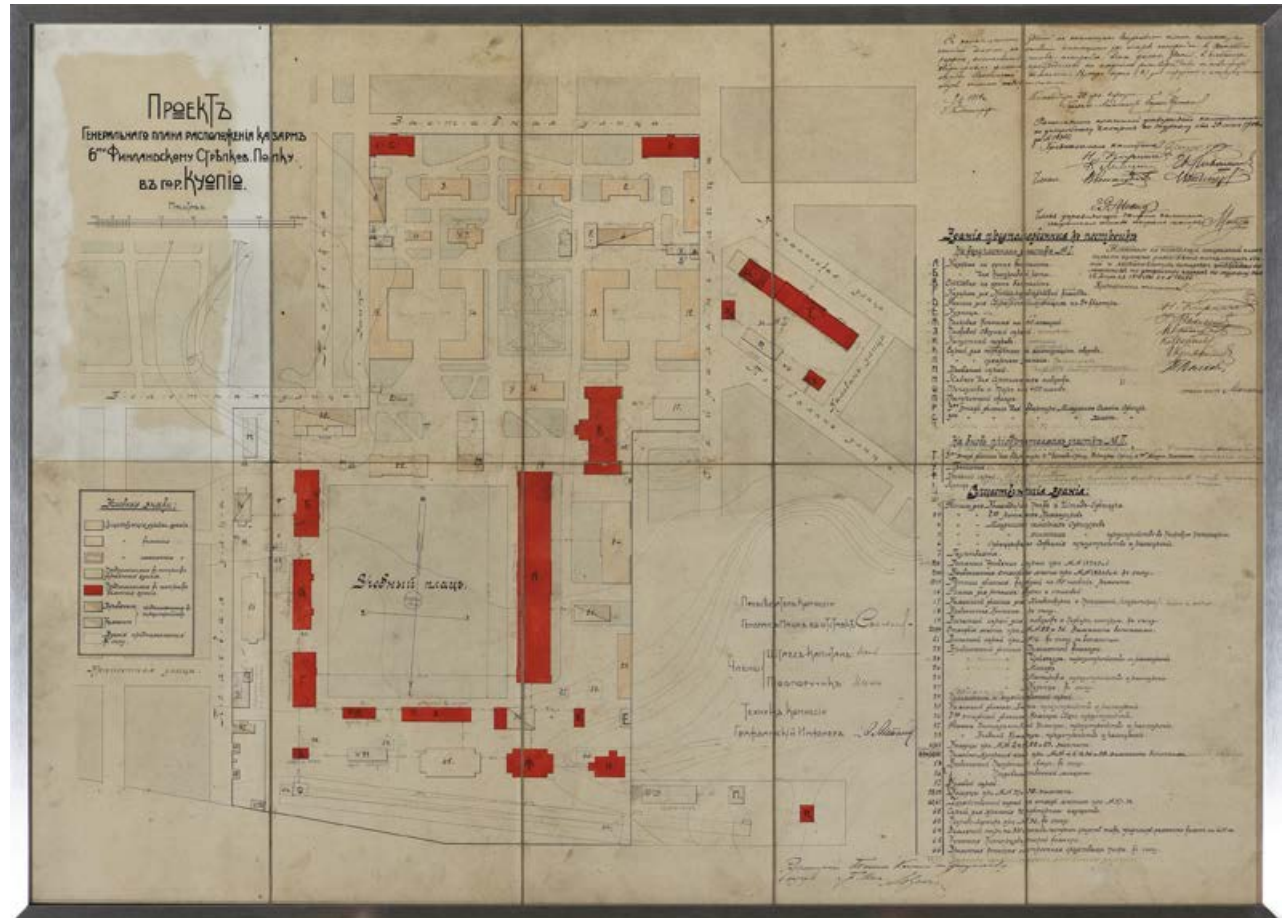
K.A. Wikbergin vuonna 1879 laatima kartta Hatsalan nummesta ja tarkk'ampujapataljoonan kasarmirakennusten sijainnista. Kasarmirakennukset jaettiin kolmeen rakennusryhmään: varsinaiset kasarmit (A), sairaalarakennukset (B) ja talousrakennukset (C). Näistä varsinainen kasarmialue (A) ja talousrakennusten alue (C) valmistuivat suunnitteen tämän kartan osoittamille paikoille. Sairaala-alue (B) tehtiin tästä suunnitelmasta poiketen kasarmialueen eteläpuolelle. Selvityksen tekijä lisännyt kirjaimet. PHA.

Neljä miehistökasarmia olivat alueen suurimmat ja tärkeimmät rakennukset. Yksi kasarmi oli mitoitettu noin sadan miehen vahvuiselle komppanialle. Puolustusvoimat.

VENÄLÄISTEN RAKENTAMAT PUNATIILIKASARMIT 1914-1916

Kasarmialue siirtyi venäläisten hallintaan 1900-luvun alkuvuosina, kun Venäjän keisari Nikolai II lakkautti Suomen armeijan. Venäläiset joukot asettuivat Kuopion kasarmeihin ja ryhtyivät laajentamaan aluetta. Vuosina 1913-1916 alueelle rakennettiin noin kolmekymmentä punatiilistä kasarmirakennusta venäläisten tyyppipiirustusten mukaan. Punatiilikasarmien julkisivujen arkkitehtuuri perustui suorakulmaisen tiilen avulla tehtyihin geometrisiin detaljeihin, jotka loivat kuhunkin rakennukseen dekoratiivisen kokonaisuuden. Pääasiassa punatiilisiä rakennuksia tehtiin suuren harjoituskentan ympärille. Venäläisten aika Kuopion kasarmialueella päättyi, kun Suomi irrottautui Venäjästä ja sai itsenäisyyden vuonna 1917. Pian tämän jälkeen Suomi ajautui sisäiseen kriisiin ja keväällä 1918 oli yhteenottoja ympäri maata. Myös Kuopion kasarmeilla oli ammuskelua, jonka jäljet ovat tänäkin päivänä näkyvissä punatiilisen rakennuksen seinässä Puistokadun ja Tulliportinkadun kulmassa. Lisäksi alueella oli vankileiri keväällä 1918.

Venäläisen kasarmien rakennuskomitean laatima asemapiirros vuodelta 1914 (KUHMU). Piirrokseen on merkitty punaisella rakennettavat tiilirakennukset. Tämän selvityksen kohteena olevalle alueelle tehtiin upseeriasuntoja. Asemapiirroksen oikealla puolella rakennusten käyttötarkoitukset on merkitty seuraavasti:

Äskettäin hankitulle palstalle nro II

T. 2-kerroksinen asuntorakennus, 4. esiupseeria, 20 vanhempaa ja 4 nuorempaa, vaimotonta upseeria varten. (painetussa tekstissä: 3-kerroksinen, 8 vanhempaa upseeria)

Y. Pyykkihuone ja sauna.

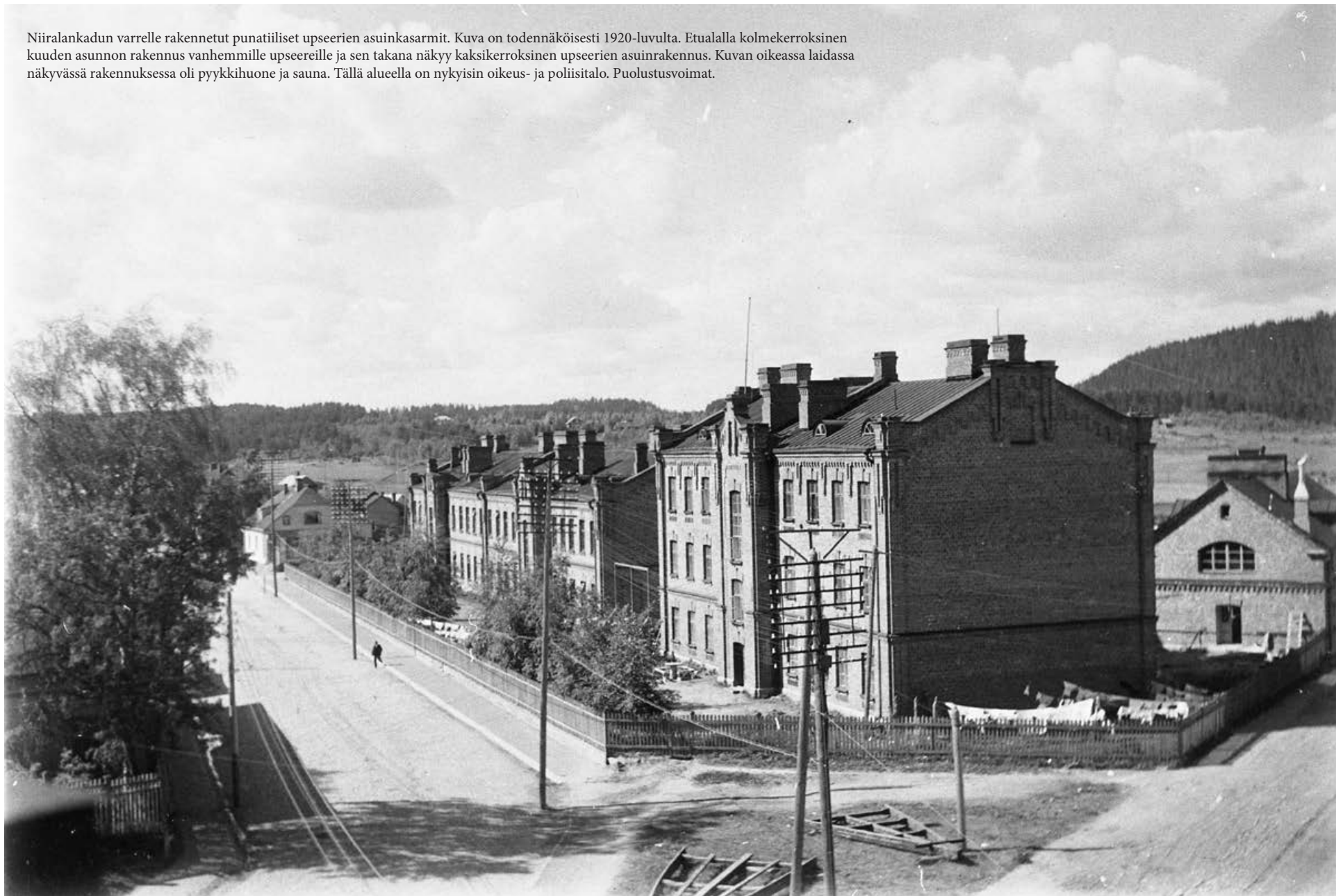
Ф. Halkoliiteri

X. Jääkellari

II. 3-kerroksinen kuuden asunnon rakennus 6 vanhempaa upseeria varten

III. Betoninen jätevesikaivo, pieni koko

Niiralankadun varrelle rakennetut punatiiliset upseerien asuinkasarmit. Kuva on todennäköisesti 1920-luvulta. Etualalla kolmekerroksinen kuuden asunnon rakennus vanhemmille upseereille ja sen takana näkyy kaksikerroksinen upseerien asuinrakennus. Kuvan oikeassa laidassa näkyvässä rakennuksessa oli pyykkihuone ja sauna. Tällä alueella on nykyisin oikeus- ja poliisitalo. Puolustusvoimat.

POHJOIS-SAVON RYKMENTIN AIKA JA ASEVARIKKO

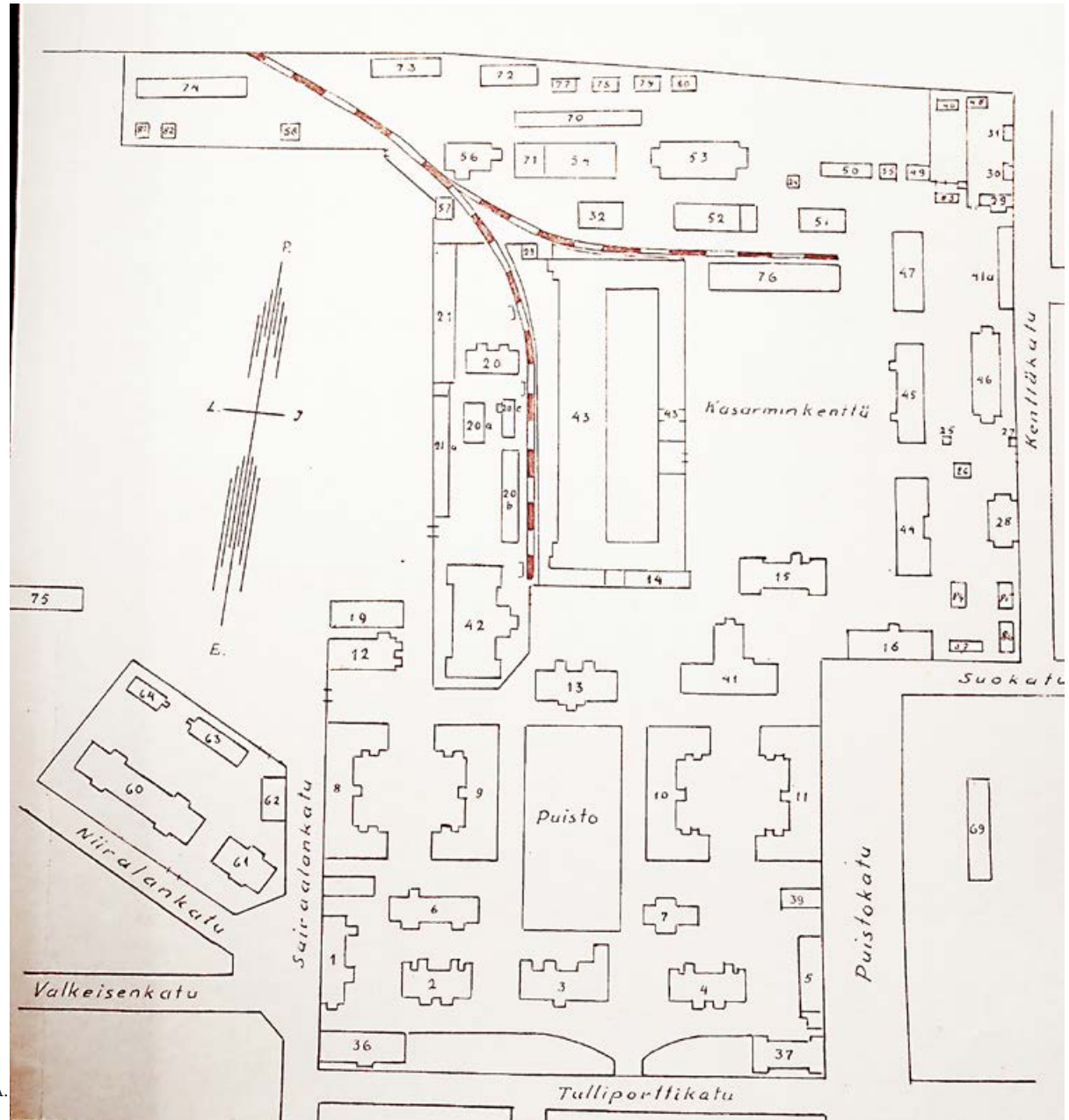
Vuoden 1918 tapahtumien jälkeen Kuopion kasarmille sijoitettiin joukkoja, ja osasto nimettiin Pohjois-Savon rykmentiksi keväällä 1919. Alueella jouduttiin tekemään mittavia kunnostustöitä sisällissodan jäljiltä. Rakennuksia korjattiin ja laajennettiin myös Kuopioon sijoitetun Asevarikon käyttöön. Tällöin alueelle tehtiin myös rautatien sivuraide. Viereisessä asemapiirroksessa on merkitty punaisella värillä venäläisten 1910-luvulla rakentamat kasarmirakennukset ja ruskealla värillä muut rakennukset.

Kuopion kasarmialueen kartta vuodelta 1918. Karttaan on merkitty ruskealla ennen 1900-luvun alkua rakennetut rakennukset ja punaisella venäläisten vuosina 1913-16 rakentamat rakennukset. PHA.

KASARMIALUE 1930-60 -LUVUILLA

1930-luvulta alkoi Kuopion kasarmialueella alkoi vaihe, johon kuului sota-aika, useita Puolustusvoimien organisaatiomuutoksia ja koko ajan ahtaammaksi käyvä varuskunta-alue. Alueelle rakennettiin joitain uusia rakennuksia 1930-luvulla ja lisäksi entisiä kunnostettiin, mutta alue itsessään ja sen rakennukset alkoivat olla auttamatta liian pieniä varuskunnan tarpeisiin nähden. Ongelmana oli myös harjoitusmaastojen puute tai niiden sijainti liian lähellä kaupunkiasutusta. Toisaalta Kuopion kaupungin maantarve lisääntyi vuosi vuodelta. Kasarmialueen sijoittuminen kaupungin keskustan alueelle ei ollut enää toimiva ratkaisu. Niinpä 1950-luvulla ryhdyttiin pohtimaan varuskunnan siirtämistä toiselle paikkakunnalle ja sellaiselle alueelle, jossa olisi tilaa myös suuren jalkaväkijoukon tarvitsemille harjoitusalueille. Pohjois-Savon prikaati muodostettiin vuonna 1957 ja 1960-luvun alussa se muutti Kuopiosta Kajaanin Hoikankankaalle. Prikaatin muutettua Kajaaniin, kasarmialueelle siirrettiin asekoulu. Myös Asevarikko ja Kuopion sotilasläänin esikunta jatkoivat toimintaansa alueella. Osa alueen rakennuksista jäi kuitenkin tyhjilleen, ja alueelta purettiin ensimmäiset rakennukset jo 1960-luvulla. Vuonna 1965 avatiin Puistokadun jatko Suokadulta kohti pohjoista ja entisen harjoituskentän yli. Asevarikko lähti alueelta 1960-luvun lopulla ja asekoulu vuonna 1970.

Kasarmialueen asemapiirros, joka kuvaa rakennuksia 1930- ja 1940-luvuilla. KKA.

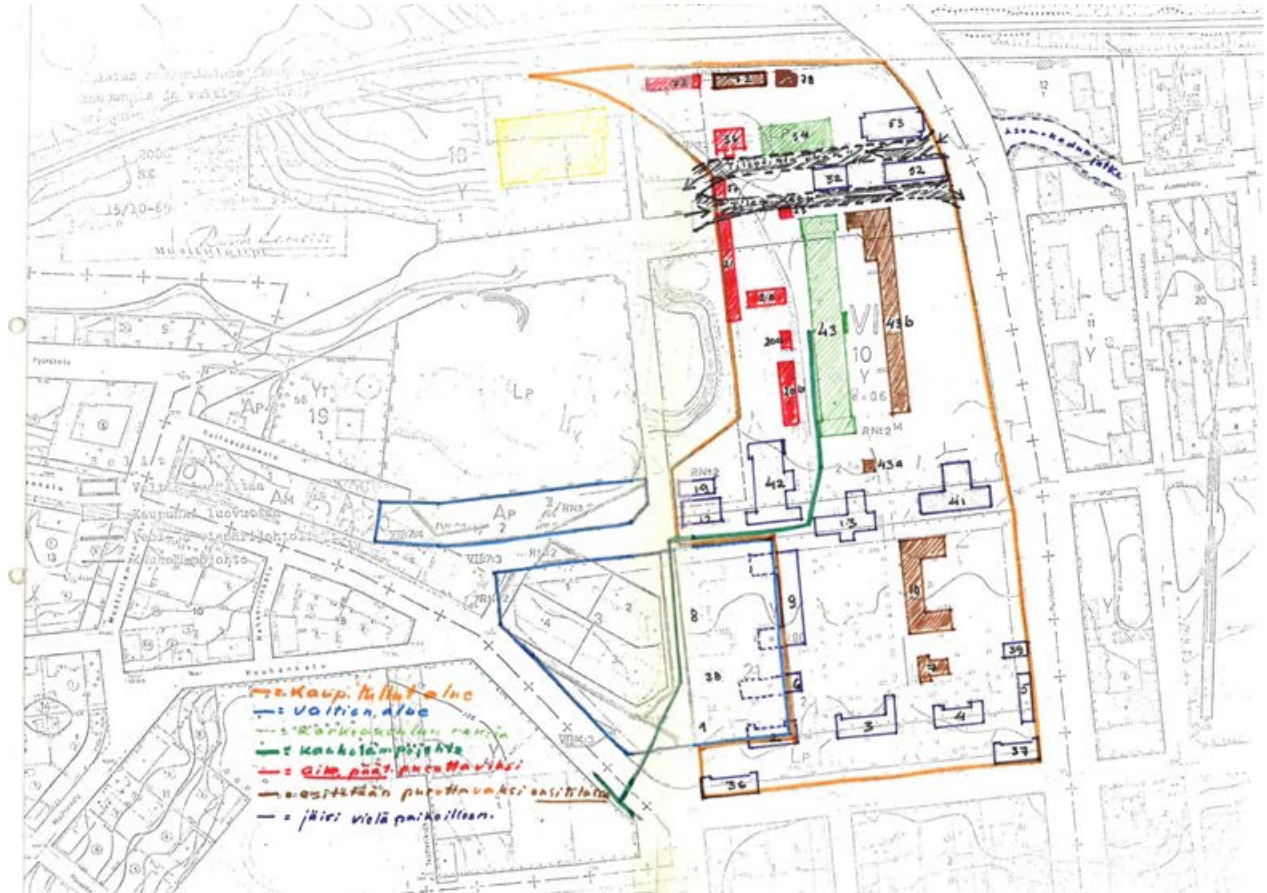

Niiralankadun varrella olleet punatiilirakennukset kuvattuna vuonna 1979. KUHMU / Helena Riekkö

MAANVAIHTOSOPIMUS KUOPION KAUPUNGIN JA VALTION KESKEN 1972

1970-luvun alussa alueelle sijoitettiin Kuopion korkeakoulu, mutta muutoin alue oli pääasiassa tyhjiällä. Kuopion kaupunki ja valtio neuvottelivat alueen omistuksesta. Kumpikin suunnitteli alueelle virastotaloa. Sopimus tehtiinkin vuonna 1972. Sopimuksen mukaan kaupunki sai suurimman osan alueesta, ja kaupungin suunnitelmissa oli purkaa rakennuksia sitä mukaan, kun ne saatiin kaupungin hallintaan ja katsottiin tarpeettomiksi. Rakennussuojelullisesti aluetta ei arvioitu maanvaihtosopimuksen yhteydessä, mikä ei sinänsä ollut poikkeuksellista ajan toimintatavat huomioon ottaen. Museovirasto, jolle rakennussuojelusta huolehtiminen kuului, sai tietää purkusuunnitelmista vasta maanvaihtosopimuksen jälkeen. Alueelle oli jo tekeillä kaavamuutos, ja Museovirasto ehdotti, että siinä otettaisiin huomioon alueen historialliset ja rakennushistorialliset arvot. Maanvaihtosopimus neuvoteltiin uudestaan, ja alueella päätettiin säilyttää osa puukasarmeista ja ottaa vanhat kasarmirakennukset huomioon uusien rakennusten sijoittamisessa alueelle.

Liitekarta dokumenttiin "Rakennuslautakunnalle. Asia: Kasarmialueen rakennusten palovakuuttaminen ja alueen järjestelyjä". Kartassa on oranssilla määritelty Kuopion kaupungille tullut alue (Kaup. tullut alue), sinisellä valtion alue, vihreällä Kuopion korkeakoulun käyttöön otetut rakennukset (Korkeakoulun rakia), tummemmalla vihreällä kaukolämpöjohto, punaisella ne rakennukset, jotka on jo aiemmin päätetty purettavaksi (aik. päät. purettavaksi), ruskealla ne rakennukset, jotka ehdotetaan purettavaksi ensi tilassa ja tummansinisellä ne rakennukset, jotka jäisi vielä paikoilleen. Kartassa on myös esitys tieyhteydestä Puistokadulta vuonna 1969 valmistuneelle uimahallille alueen pohjoispään punatiilisten talousrakennusten lomasta. KKA.

— Ei kasarmeja pois eikä virastoja tilalle:

*Kasarmat
29.4.73*

Museovirasto jäädyltti Kuopion kasarmitilan

Kuopion kasarmialueen uudet käyttösuunnitelmat kaupungin ja valtion virastotaloineen joutuivat yllättäen erittäin voimakkaaseen vastatuuleen. Rakennushallitukselle lähettämässään lausunnossa valtion Museovirasto näet esittää kasarmialueen uuden asemakaavaluonnoksen tutkimista kokonaan uudelleen siltä poh-

jalta, että alue rakennuksineen ja puustoineen säilytetään pääosiltaan entisellään. Museoviraston lausunto jäädylttiä tilanteen kasarmialueella. Muutamia puukasarmeja on jo ehditty purkaa alueelta ja vapun jälkeen olisi purkamistyöt aloitettu entistä laajempina.

Museovirasto esittää Kuopion kasarmialueen säilyttämistä jökseenkin entisellään. Eräs yksilöity kohde on lausunnossa tämä näkymä pitkin Tulliportinkatua. Etualalla näkyvä punatiliinen rakennus, sen takana oleva puistikko ja teatteritalon kanssa kulmikkain oleva toinen punatiliirakennus olisi säilytettävä koskemattomina.

Lehtijuttu Savon Sanomissa 28.4.1973.

Niiralankadun varrella olleet punatiilirakennukset purettiin vuonna 1981.
KUHMU / Erkki Hietanen

KASARMIALUE MUUHUN KÄYTTÖÖN

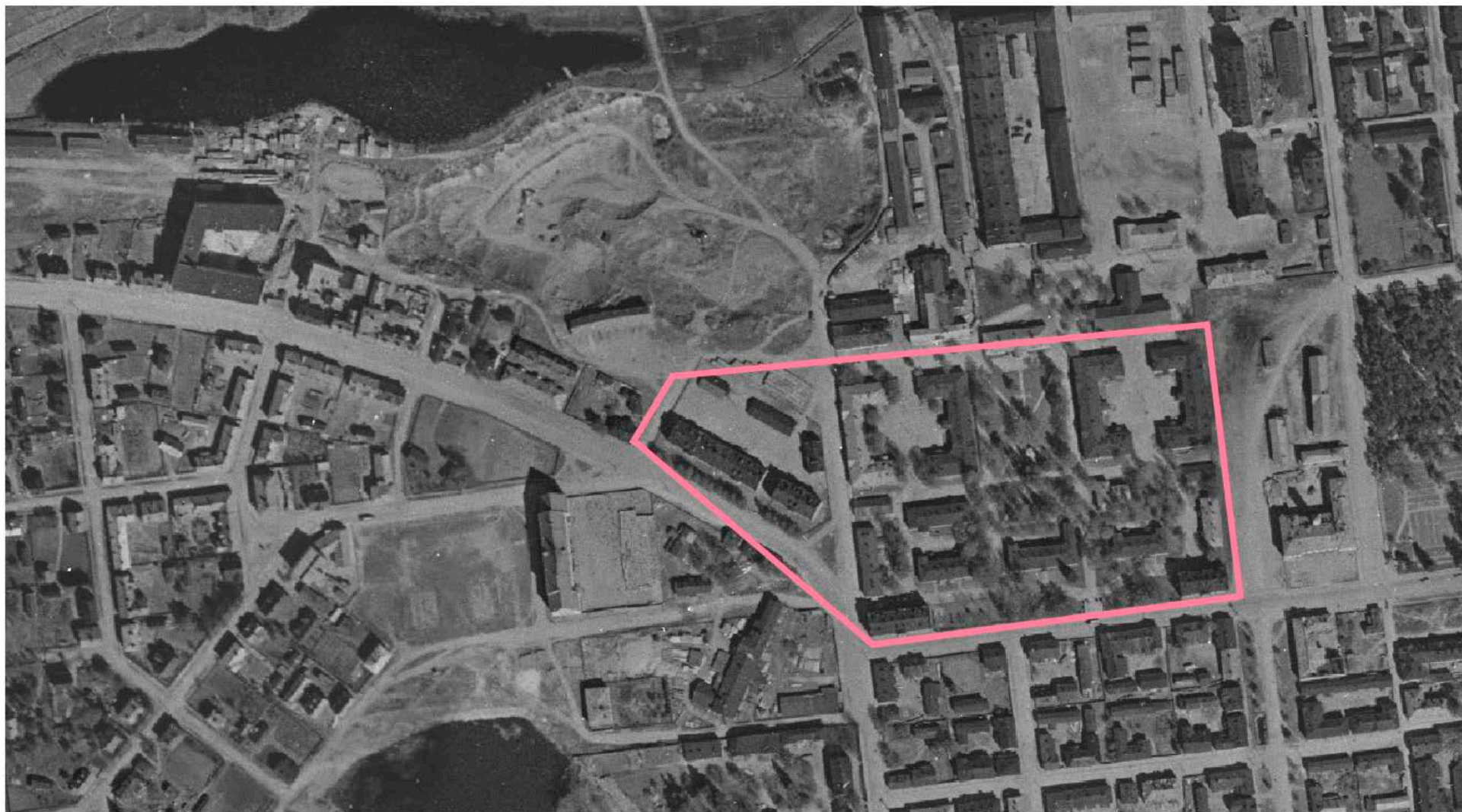
1980-luku oli entisellä kasarmialueella suurten muutosten aikaa. Useita rakennuksia purettiin, ja alueelle ryhdyttiin suunnittelemaan uusia rakennuksia. Vuonna 1983 vahvistetun kaavan idea oli sellainen, että entisten neljän suuren miehistökasarmin paikalle olisi tehty kaksi virastotaloa, toinen kaupungin tarpeisiin ja toinen valtion. Kuopion kaupungin virastotalo päätettiin rakentaa Puistokadun varrelle, ja samalla Suokadun jatkaminen länteen tuli ajankohtaiseksi. Suokadun jatko valmistui vuonna 1988 ja kaupungin virastotalo valmistui vuonna 1989. Myös alueen muihin rakennuksiin sijoitettiin kaupungin virastoja, ja rakennuksia peruskorjattiin niille sopivaksi. Moneen rakennukseen tehtiin tässä vaiheessa keskikäytävät, joiden varrelle toimistohuoneet sijoittuivat. Oikeus- ja poliisitalon rakennuksesta järjestettiin kilpailu, ja kilpailun pohjalta valmistui uusi rakennus vuonna 1992. Sitä ei kuitenkaan rakennettu asemakaavan idean mukaisesti kaupungin virastotalon pariin, vaan valtion omistaman tontin länsilaitaan, jossa kaavaan oli merkitty suurempi kerrokorkeus.

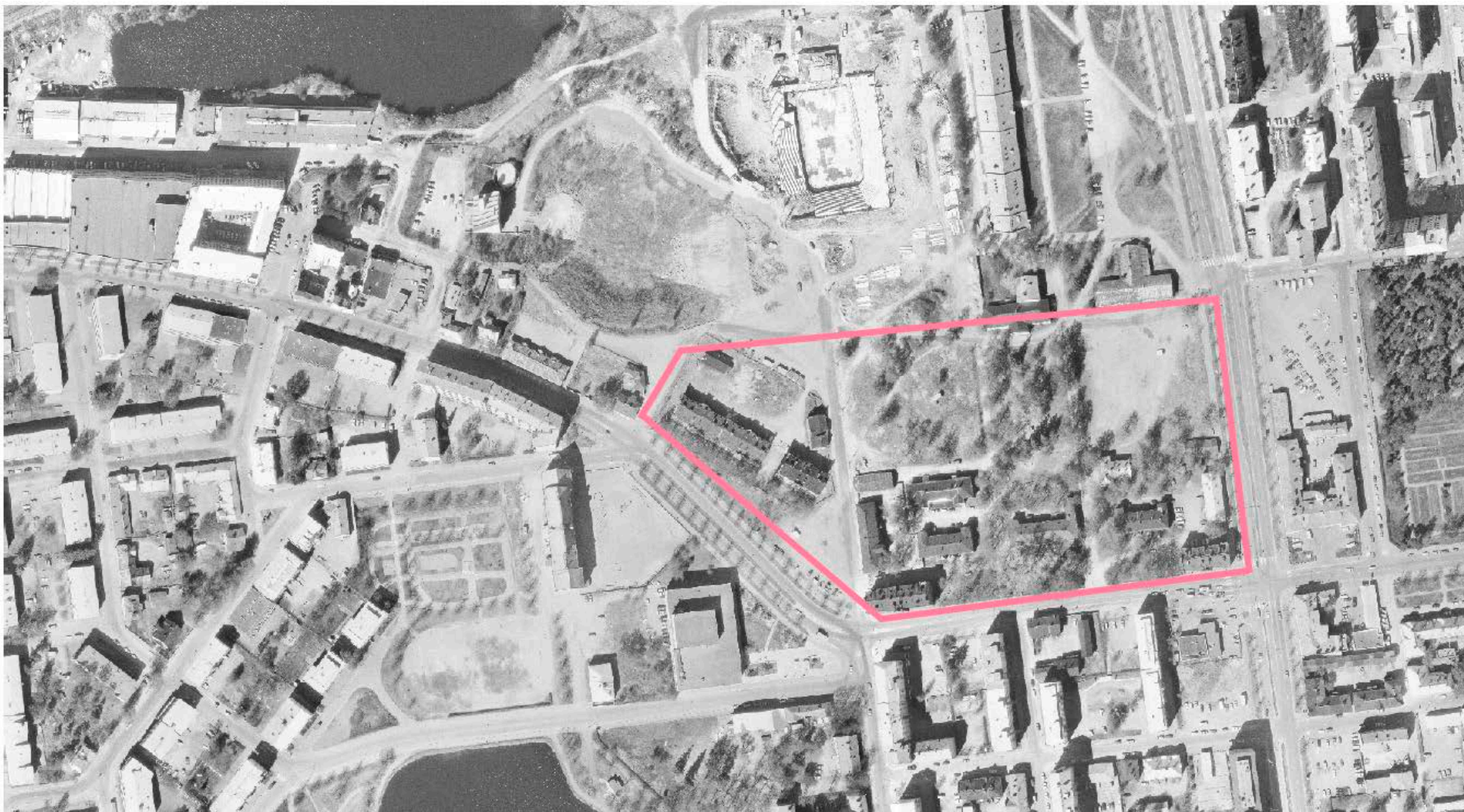
Tämä pienoismalli liittyy ilmeisesti alueen 1980-luvun alun kaavavaiheeseen. Purettujen miehistökasarmien tilalle suunniteltiin suurikokoisia virastorakennuksia. Kuopion kaupungin virastotalo toteutui suunnilleen tämän ehdotuksen mukaisesti Puistokadun ja Suokadun kulmaan. Oikeus- ja poliisitalo tehtiin korttelin länsilaitaan.

2.4 ALUEEN MUUTTUMINEN ILMAKUVIN

1947

1979

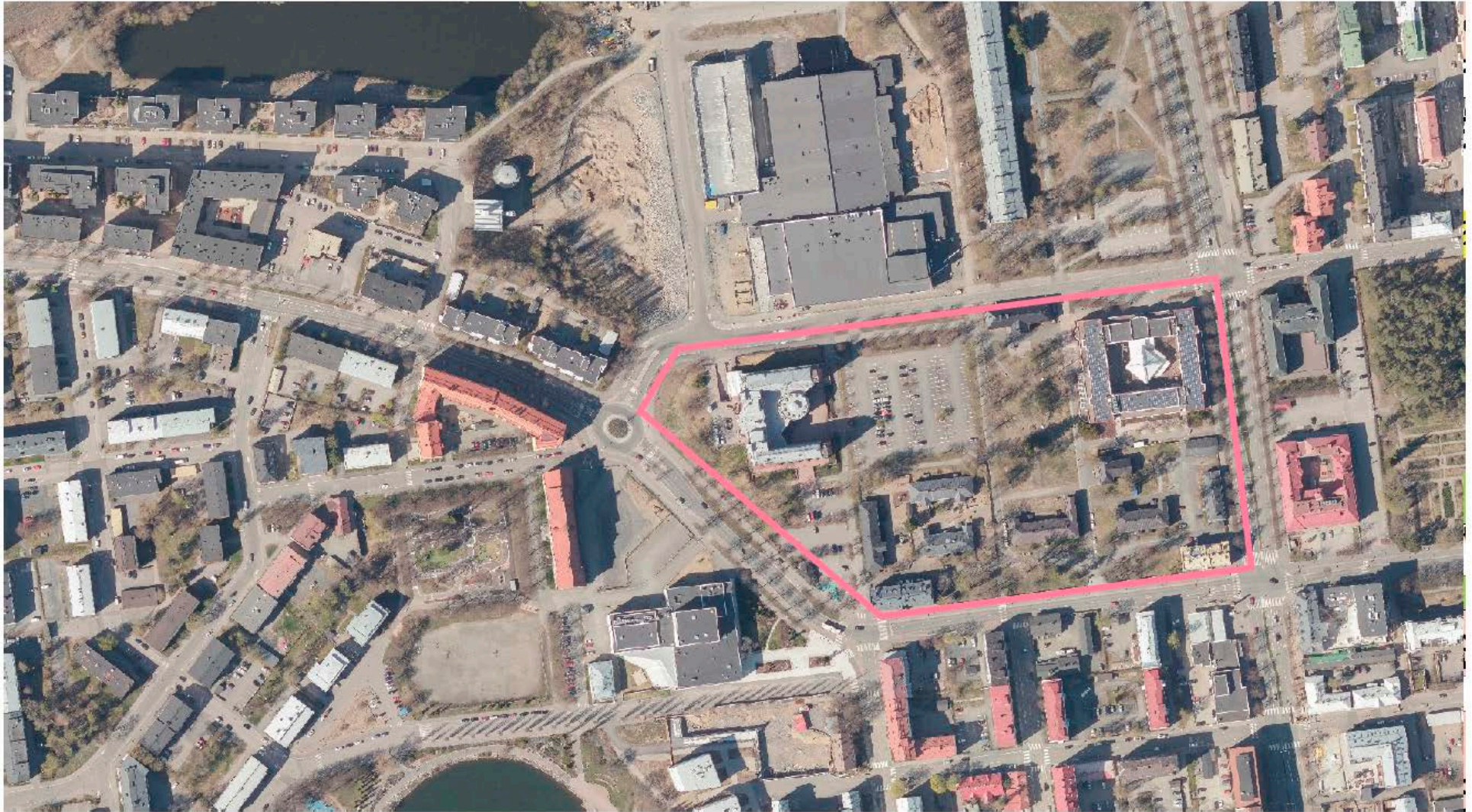
1999

2017

2020

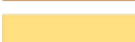
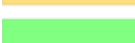
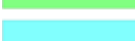
2.5 KORTTELIN RAKENTUMINEN JA MUUTOKSET

KORTTELIN JA ALUEEN KASVU

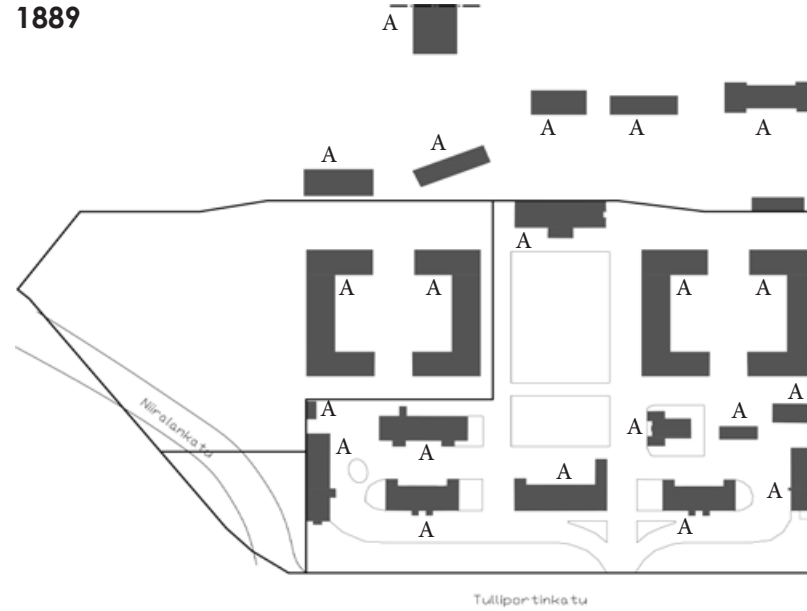
Korttelin rakennukset suunniteltiin ja rakennettiin symmetrisesti ja keskiakselin keskelle sijoitettiin puisto istutuksineen ja puistokäytävineen. Kadut sijaitsivat tuolloin pelkästään korttelin eteläpuolella (Tulliportinkatu) ja länsipuolella (Niiralankatu). Korttelin pohjoispuoli oli puolustusvoimien tarpeisiin varattua kenttää (kasarmikenttä) rakennuksineen. Pohjoispuolella rakennukset eivät noudattaneet symmetriaa kuten varsinainen kasarmin kortteli. 1910-luvulla korttelin länsiosaan rakennettiin viisi tiilirakenteista rakennusta, joista kaksi sijaitsi aivan Niiralankadun varressa. Lisäksi korttelin etelänurkkiin rakennettiin tiilirakenteiset 3-kerroksiset kasarmirakennukset ja nekin korttelin periaatteen mukaisesti symmetrisesti. Korttelin läheisyyteen pohjoispuolelle rakennettiin kolme uutta rakennusta ja näistä merkittävin on edelleenkin paikoillaan oleva pitkä tiilirakenteinen kasarmirakennus, joka toimii nykyisin kansalaisopistona.

ALUEEN RAKENNUSKANTA

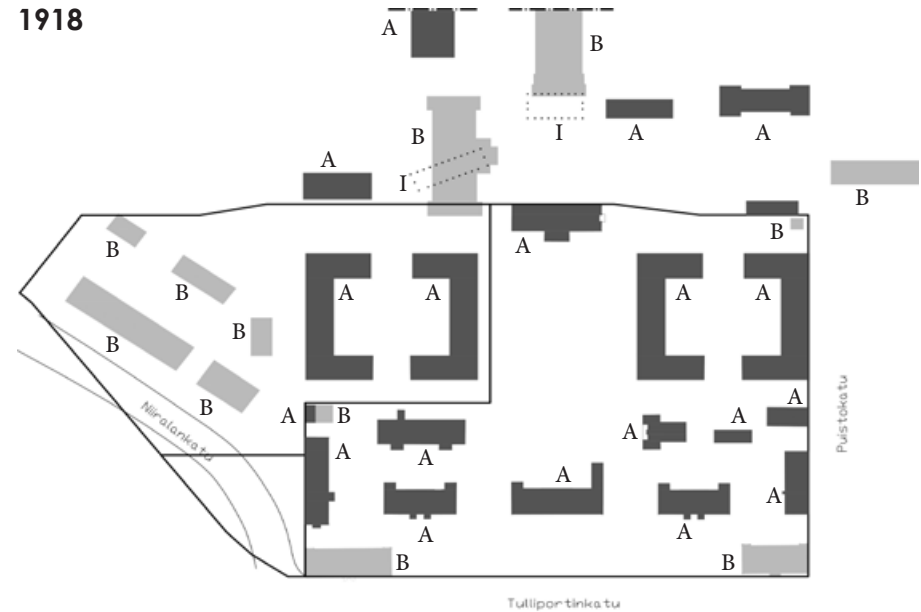
Huom. ei ole rakennusvuosi

1881-1889		A
1910-luku		B
1930-luku		C
1947		D
1979		E
1999		F
2017		G
2020		H
purettu		I

1889

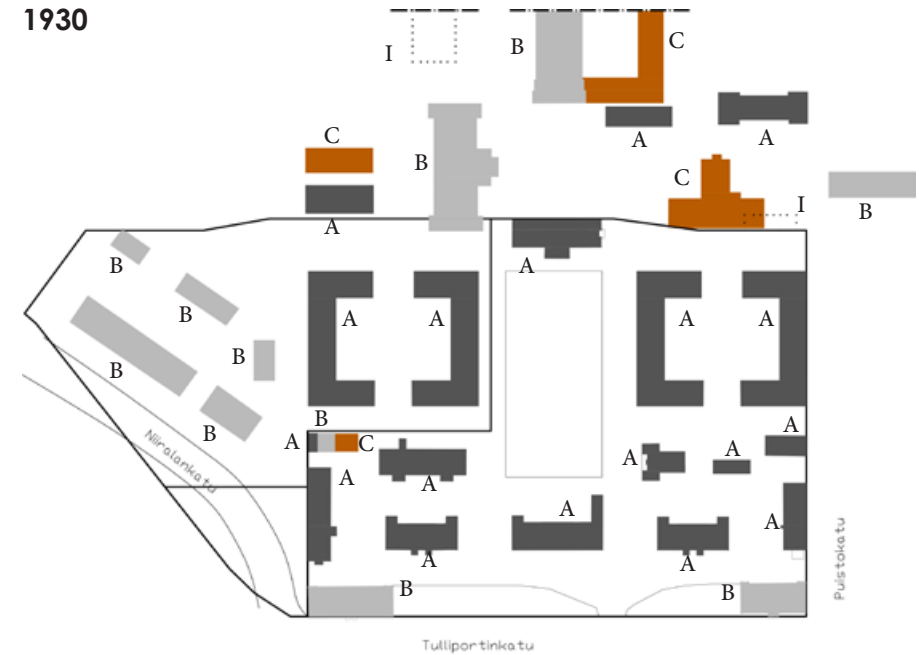

1918

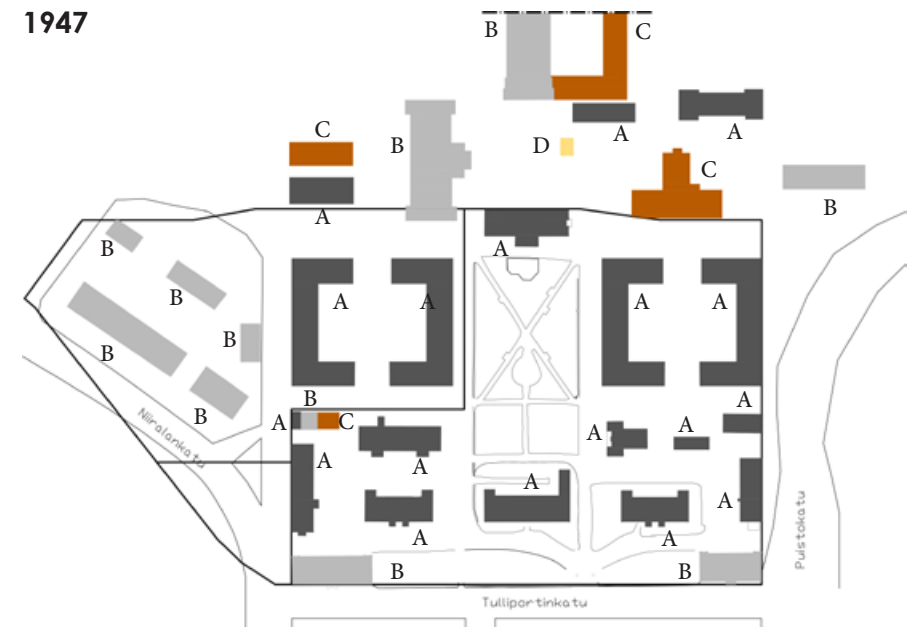
1930-luvulla korttelin ja koko kasarmialueen rakennuskanta oli runsaimmillaan. Nykyisen Suokadun kohdalle rakennettiin kaksi uutta rakennusta sekä kasarmikentän yhteyteen pitkän rakennuksen laajennusosa. 1930-luvulta vuoteen 1947 mennessä alueella ei tapahtunut suurempia muutoksia, mikä johtui oletettavasti toisesta maailmansodasta.

ALUEEN RAKENNUSKANTA
Huom. ei ole rakennusvuosi

ALUEEN RAKENNUSKANTA
Huom. ei ole rakennusvuosi

1881-1889	A
1910-luku	B
1930-luku	C
1947	D
1979	E
1999	F
2017	G
2020	H
purettu	I

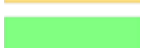
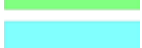

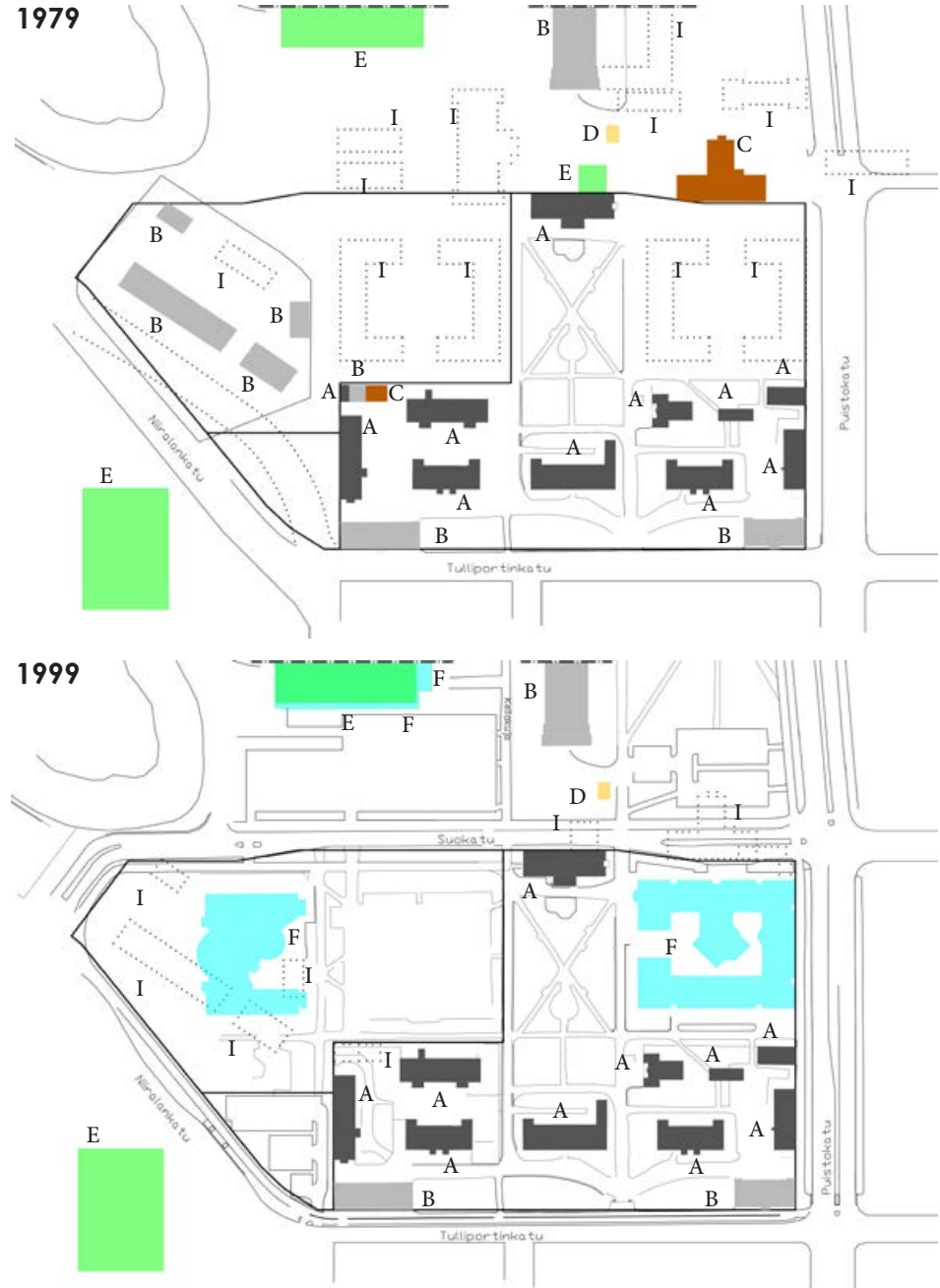
SUURTEN MUUTOSTEN AIKA

1970-luku oli korttelissa ja koko varuskunta-alueella suurten muutosten aikaa. Vuoteen 1979 tultaessa noin puolet rakennuskannasta oli purettu ja Niiralankadun linjausta muutettiin liikenteellisesti toimivammaksi. Korttelin osalta merkittävin muutos oli nykyisen valtuustotalon paikalla olleiden puisten kasarmirakennusten sekä näiden symmetristen rinnakkaisrakennusten purkaminen. Uudet teatteri ja jäähalli toivat alueelle aikaisempaa suurempaa mittakaavaa. 1980 -luvulla merkittävin muutos oli uusi Suokadun jatke, joka katkaisi alueen kahtia erottaen korttelin muusta entisen varuskunnan alueesta. Tämä muutti merkittävästi alueen luonnetta ja muodosti tämän tutkimuksen kohteena olevan korttelin. 1980- ja -90 -lukujen vaihteessa suurin muutos oli uuden virastotalon ja oikeus- ja poliisitalon rakentaminen korttelin pohjoisreunaan. Virastotalo sijoitettiin kahden puretun kasarmirakennuksen paikoille. Oikeus- ja poliisitaloa suunniteltiin aluksi virastotalon rinnakkaispariksi kasarmipuiston toiselle puolelle, mutta toteutettiin korttelin länsiosaan lähemmäksi teatteria Niiralankadun ja Suokadun risteyksen yhteyteen. 2020 alueen suurimpana muutoksena oli uuden uimahallin rakentaminen Suokadun varteen. Tämä rakennus jatkoi edelleen alueen mittakaavan suurentumista.

ALUEEN RAKENNUSKANTA

Huom. ei ole rakennusvuosi

1881-1889		A
1910-luku		B
1930-luku		C
1947		D
1979		E
1999		F
2017		G
2020		H
purettu		I

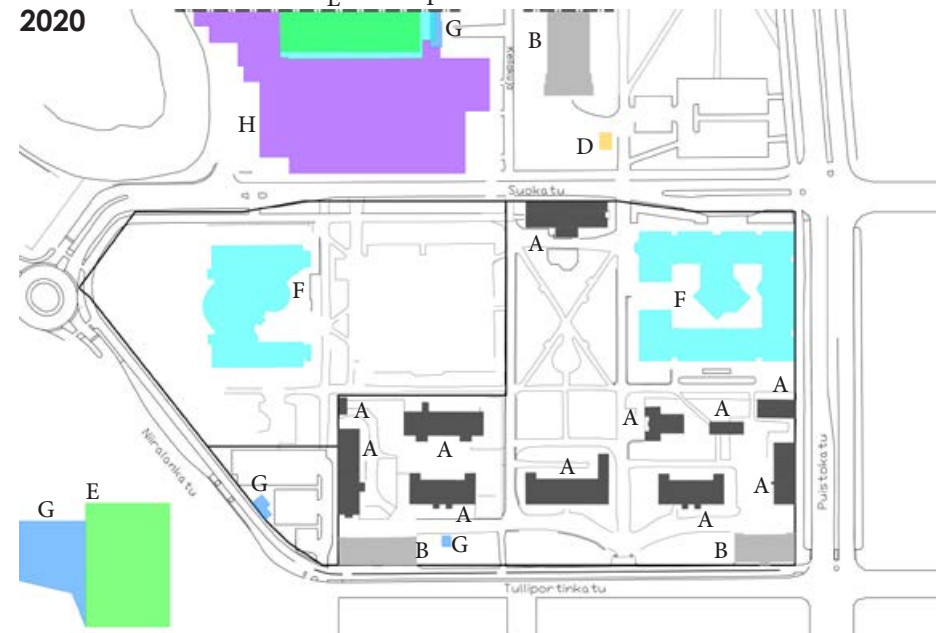
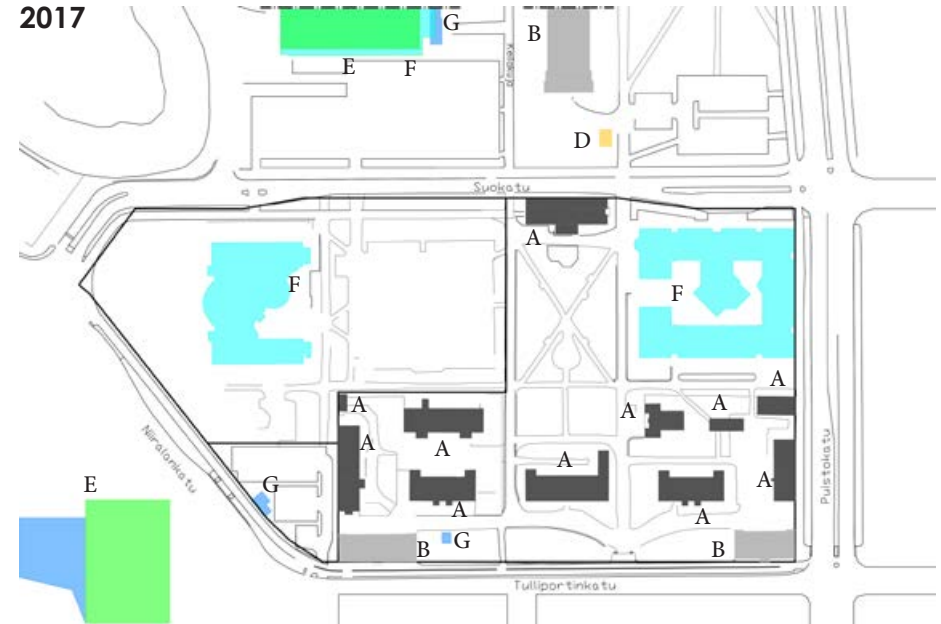

2020 alueen suurimpana muutoksena oli uuden uimahallin rakentaminen Suokadun varteen. Tämä rakennus jatkoi edelleen alueen mittakaavan suurentumista.

ALUEEN RAKENNUSKANTA

Huom. ei ole rakennusvuosi

1881-1889	A
1910-luku	B
1930-luku	C
1947	D
1979	E
1999	F
2017	G
2020	H
purettu	I

2.6 KORTTELIN NYKYTILANNE

RAKENNUSKANTA

Tutkimuksen kohteena olevan alueen rakennuskanta on ajallisesti neljältä ajanjaksolta. Vanhin on suhteellisen ehjä vuosina 1881 -1915 valmistunut kasarmin rakennuskokonaisuus. Alueella korttelin ulkopuolella on muutama 1970-lukua edustava rakennus ja 1990-luvun taitteesta ovat valtuustotalo sekä oikeus- ja poliisitalo. Rakennuskanta on näin ollen kerroksellista ja mittakaavaltaan variaatio on suurta. Uudempi rakennuskanta on vanhaa suurempaa ja korkeampaa. Rajatussa korttelissa rakennuskanta rajautuu selkeästi kahteen aikakauteen, vuosiin 1881 -1915 sekä 1980-90-lukujen vaihteeseen. Vanha rakennuskanta on ajalle tyypillisesti puu- ja tiilirakenteista ja korkeudeltaan pääasiassa 1 kerroksista. Poikkeuksena tästä ovat Niiralankadun varteen 1915 rakennetut 3-kerroksiset tiilirakennukset. 1980-luvun lopussa rakennettu valtuustotalo on 3-kerroksinen ja on korkeudeltaan selvästi pyritty sovittamaan vanhaan rakennuskantaan. Korttelin länsiosaan avoimeen paikkaan 1990-luvun alussa rakennettu 5-kerroksinen oikeus- ja poliisitalo on taas selvästi korkeampi ja massiivisempi.

PUISTOT JA KASVILLISUUS

Kortteli on puistomainen ja vehreä hoidettuine nurmikenttineen ja kukkaistutuksineen. Katujen varsilla on puurivistöt ja korttelissa olevat puistot näkyvät kaduilta. Korttelin matala ja suhteellisen väljä rakennuskanta luo avoimen vaikutelman. Vanhin puiston osa on vanhan rakennuskannan keskellä oleva aksiaalinen puisto, eli Maanpuolustajien aukio. Oikeus- ja poliisitalon itäpuolella olevalle paikoitusalueelle on istutettu muutamia puita, mitkä hieman vähentävät monotonisen asfalttikentän vaikutelmaa. Komein ja kookkain puusto on Niiralankadun varressa 1800-luvun rakennusten edustalla sekä korttelin keskellä olevalla Maanpuolustajien aukiolla. Korttelin länsipäässä on puistomainen alue, mikä antaa oikeus- ja poliisitalolle näkyvyyttä ja tekee tästä jopa mahtipontisen.

Tarkkâmpujapataljoonan kasarmialueen rakentamisen yhteydessä 1880-luvun alussa tehtiin puistoalue puukasarmirakennusten keskelle. Puisto tunnetaan nykyisin Kasarmipuistona. Kuva on todennäköisesti 1900-luvun alkukymmeniltä. Puolustuvoimat.

LIIKENNE

Korttelin ympärillä selvästi vilkkaain liikenne on Puistokadulla. Niiralankatu on myös yksi keskustan syöttökaduista. Suokatu on kaduista rauhallisin. Kortteliin ei ole autoliikenteelle yhteyttä Puistokadulta vaan yhteydet ovat Niiralankadulta ja Suokadulta. Kevyen liikenteen reittejä on useita, mutta merkittävimmät kaksi reittiä kulkee korttelin läpi etelä-pohjoissuuntaisesti vanhan puiston molemmin puolin Keilakadulle.

KAUPUNKIKUVA

Tulliportinkadun pohjoispuolella torilta aina teatterille saakka kaupunkikuva on puistomainen ja historiallista rakennuskantaa on runsaasti, kuten kaupungintalo, Sankaripuisto, entinen paloasema ja tutkimuksen kohteena oleva kortteli rakennuksineen. Tämä alue on historialtaan ja kaupunkikuvaltaan erityinen ja arvokas. Kadun päätteenä on teatteri, joka on tärkeä osa Tulliportinkadun kaupunkikuvaa.

Tulliportinkadun eteläpuoli on taas uudempaa ja rakennuskannaltaan kerroksellisempaa. Kasarmi-alueen kohdalla sijaitsee alueen kaupunkikuvalle tärkeä Hanna Partasen kalakukkoleipomo, joka sijaitsee muusta Tulliportinkadun rakennuskannasta poiketen lähempänä kadun keskilinjaa. Tämä korostaa rakennusta katukuvassa ja parantaa alueen historiallista luonnetta.

Teatterin, Niiralankoulun, Niiralankulman talon ja oikeus- ja poliisitalon muodostama aukio on myös ajallisesti erittäin kerroksellinen. Rakennusten omien aikakausiensa arkkitehtuuri ja suuri koko luo alueesta erityisen julkisen kaupunkitilan. Korttelin länsiosan puisto ja Niiralankadun puurivit tuovat aukiolle vehreää pehmeyttä ja eloa. Niiralankoulun piha-alueen puuton asfalttipiha heikentää aukion kaupunkikuvallista vaikuttavuutta.

Suokadun ympäristössä kaupunkikuva on avoimempaa ja puistomaista, mikä johtuu alueen historiasta. Alue oli alkujaan kasarmialueen sisäpihaa, johon rakennettiin Suokadun jatke. Tämä luo Suokadun ympärille puistomaisen kaupunkikuvan. Autojen paikoitusalueet tuovat alueelle väljyyttä ja ilmavuutta. Uusi uimahalli on kaupunkikuvassa poikkeava muodoltaan ja kooltaan. Rakennus on sijoitettu kadun kevyenliikenteen väylään kiinni, mikä on puistomaisessa kaupunkikuvassa poikkeava ja vieras rakentamisen sijoittamistapa. Tämä tuo puistomaiseen katukuvaan poikkeuksen, mikä ei tue alueelle luontevaa kaupunkikuvaa.

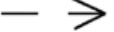
Puistokadun puolella valtuustotalo noudattelee sijoitukseltaan paikalta purettua kahta kasarmi-rakennusta. Sijainti istuu ryhdikkäästi ja hyvin vanhaan rakennuskantaan nähden. Rakennus on vanhoja puurakennuksia korkeampi, mutta tämä ei ole kuitenkaan liian häiritsevää ominaisuus. Tiilisillä julkisivuilla on pyritty liittämään uusi rakennus vanhaan rakennuskantaan. Rakennuksen arkkitehtuuri on aidosti rakennusajankohdalle tyypillistä postmodernismia. Puistokadun varressa olevat puinen 1880-luvun rakennus ja vuonna 1915 rakennettu 3-kerroksinen tiilirakennus luovat yhdessä virastotalon kanssa ajallisesti kerroksellisen ja vaihtelevan kaupunkikuvan. Lisäksi kadun vastapuolella oleva entinen paloasema tulee tätä kaupunkikuvalista ja ajallista rikkautta.

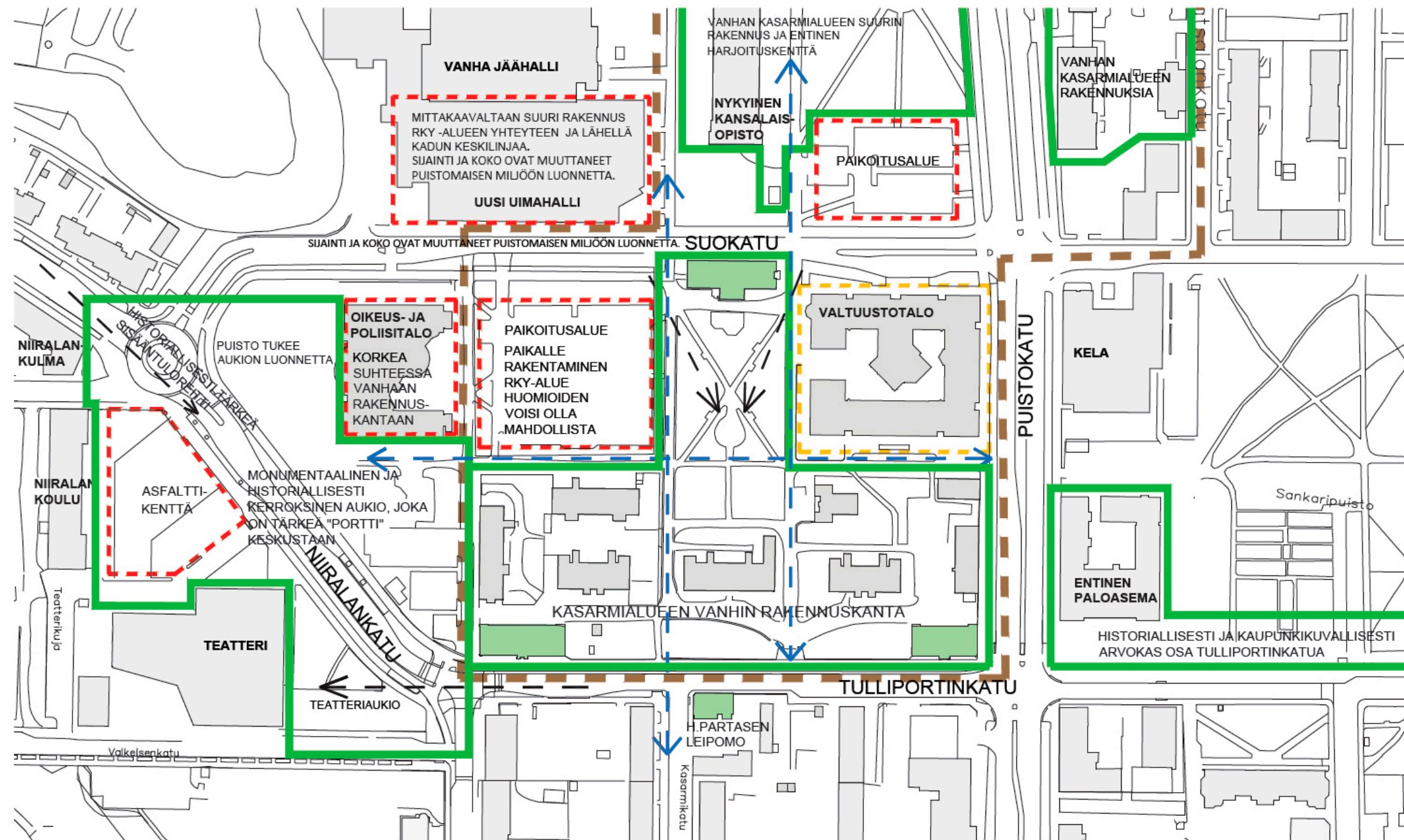

KORTTELIN OMINAISPIIRTEET

Historiallisesti kerroksellinen rakennuskanta on maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas kokonaisuus. Korttelin rakennuskanta koostuu usean eri aikakauden arkkitehtuurista. Alueen vanhimmat, 1880-luvun alun puukasarmit edustavat klassismin periaattein rakennettua myöhäisempireä, jossa on käytetty harkiten uusrenessanssin koristedetaljeja. 1910-luvulla venäläisten tyyppipiirustusten mukaan rakennetut punatiilirakennukset ovat julkisivuistaan jäsenneltyjä ja detaljeiltaan rikaspiirteisiä. Alueen uusin rakennuskanta edustaa postmodernin aikakauden virastoarkkitehtuuria. Viheralueet katujen ja rakennusten välissä ovat kaupunkikuvallisesti tärkeitä. Ne tekevät yhdessä korttelin sisällä olevien puistojen kanssa korttelista kaupunkikuvallisesti erityisen. Tulliportinkadulta ja Niiralankadulta kortteli hahmottuu selkeimmin korttelin eteläkulmissa olevista kolmekerroksisista tiilirakennuksista. Lisäksi Suokadun varressa oleva ns. Sotilaskodin rakennus yhdessä nykyisen kansalaisopiston tiilirakennuksen kanssa kertoo kasarmialueen historiasta. Korttelin sisäisiltä kevyen liikenteen reiteiltä kortteli puistoineen avautuu helposti. Korttelissa ja sen yhteydessä on myös ominaisuuksia, jotka eivät tue arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön arvoja. Paikoitusalueet autoineen vaikuttaa alueen luonteeseen heikentävästi. Paikoitusalueiden yhteyteen istutetut puut hieman parantavat tilannetta varsinkin kesäaikaan, kun puissa on lehdet. Oikeus- ja poliisitalo on selvästi vanhaan kasarmialueen rakennuskantaa korkeampi, mutta on taas Niiralankadulle päin sopusuhtainen suhteessa muiden korkeiden rakennusten kanssa (teatteri, Niiralan koulu ja Niiralan Kulma). Suokadun varteen rakennettu uusi uimahalli on sijoitettu hyvin lähelle katu-

jolloin puistomaisen kulttuuriympäristön luonne on muuttunut. Niiralankatu on Kuopion ensimmäinen sisään tuloreitti keskustaan. Katulinjaus on säilynyt lähes ennallaan jo vuosisatojen ajan ja on näin ollen tärkeä historiallinen reitti keskustaan. Oikeus- ja poliisitalo, kasarmien vanha rakennuskanta, teatteri, Niiralan koulu ja Niiralan Kulman talo muodostavat monumentaalisen ja historiallisen aukion.

- Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY) mukainen aluerajaus
- TÄRKEÄ YHTEYS TAI NÄKYMÄ
- KAUPUNKIKUVALISESTI TAI HISTORIAALISESTI ARVOKAS
- LISÄKSI KATUKUVASSA TÄRKEÄ HISTORIAALINEN RAKENNUS
- KEVYEN LIIKENTEEN REITTI
- KORKEUDELTaan JA SIJAINNILtaan PAIKKAAN SOPIVA
- KAUPUNKIKUVAA TAI ALUEEN HISTORIAALISTA ARVOA HEIKENTÄVÄ

3. OIKEUS- JA POLIISITALON RAKENNUSHISTORIA

3.1 RAKENNUKSEN KÄYTTÄJIEN HISTORIAA

Kuopion oikeus- ja poliisitaloon tehtiin oikeushallinnon tiloja Kuopion raastuvanoikeudelle ja maistraatille, Kuopion kaupunginviskaalinvirastolle, Kuopion kaupunginvoudin virastolle ja Kuopion tuomiokunnan kanslialle. Istuntotilat olivat yhteiset. Sisäasiainministeriön tiloja rakennukseen tehtiin Kuopion poliisilaitokselle, Keskusrikospoliisin Kuopion läänin osastolle, suojelupoliisin Kuopion aluetoimistolle ja liikkuvan poliisin Kuopion läänin-osastolle sekä Kuopion kihlakunnan rekisteritoimistolle. Lisäksi rakennukseen tehtiin kaikkien toimijoiden yhteistiloja.

Oikeus- ja poliisitalon valmistuminen vuonna 1992 osui monenlaiseen murroskohtaan. Ensinnäkin Suomessa vallitsi lama-aika. Oikeus- ja poliisitalojen tarve oli kasvanut voimakkaasti vuonna 1977 tehdyn muutoksen jälkeen, jolloin raastuvanoikeuksien ja poliisien tilojen rakentamisen vastuu siirtyi kaupungeilta valtiolle. Lama kuitenkin pysäytti lähes kaiken virastotalorakentamisen Suomessa ja hyvin nopeasti tilanne kääntyi niin päin, että valtiolla oli liikaa virastotiloja. Kuopion oikeus- ja poliisitalosta painettiin esite, jossa kerrottiin, että valmistunut rakennus oli vasta ensimmäinen vaihe korttelin kokonaisuutta. Käynnissä ollut lama ja sen pitkä varjo varmasti vaikutti siihen, että kortteliin kilpailuilla haettuja muita ratkaisuja ei ryhdytty toteuttamaan. Onnekkaisesti hanke oli käynnistetty sen verran ajoissa ennen lamaa, että edes sen ensimmäinen vaihe saatiin toteutettua.⁹

Kuopion oikeus- ja poliisitalo pian valmistumisensa jälkeen. AKPA.

Sittemmin erilaiset valtion ministeriöiden hallinnonalojen ja oikeuslaitoksen uudistukset ja muutokset ovat vaikuttaneet rakennusta käyttävien toimijoiden tilatarpeisiin. Organisaatiomuutokset alkoivat jo heti rakennuksen valmistumisen jälkeen, kun vuonna

1993 toteutettiin alioikeusuudistus, jossa raastuvanoikeuksien ja kihlakunnanoikeuksien tilalle tuli kärjäoikeudet.¹⁰ Seuraavaksi esitellään tiiviisti toimijat, joita varten rakennus alun perin tehtiin.

⁹ Kujala, 1986, 80; Manninen 2018, 64; Kuopion oikeus- ja poliisitalo, 1993.

¹⁰ Kärjäoikeudet täyttävät 10 vuotta, 1.12.2003

KUOPION MAISTRAATIN HISTORIAA

Maistraatit olivat ennen kaupungin keskeisiä hallintoelimiä, jotka hoitivat muun muassa järjestys-, talous- ja oikeudellisia asioita sekä valtion tehtäviä. Kuopion maistraatti ja raastuvanoikeus toimivat 1800-luvulla niin kutsutussa Malmbergin talossa, joka oli Minna Canthin ja Snellmaninkadun kulmassa. Raastuvanoikeudet olivat pitkään kaupungin maistraatin kiinteä osa. Maistraatti ja raastuvanoikeus muuttivat uudelle kaupungintalolle vuonna 1885, jossa ne toimivatkin lähes sata vuotta. Kaupungintalon suunnitteli arkkitehti F.A. Sjöström. Kaupungintalo kävi nopeasti ahtaaksi ja sen laajentamistakin suunniteltiin.¹¹

Kaupunginviskaalit kuuluivat maistraatin ja raastuvanoikeuden virkakuntaan. Esimerkiksi 1990-luvun alussa Kuopion kaupunginviskaalinvirastossa työskenteli kolme kaupunginviskaalia, jotka toimivat raastuvanoikeuden eri osastoilla syyttäjinä.¹²

Yksi kaupungin maistraatin tehtävistä oli väestökirjanpito yhdessä evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan kanssa. 1990-luvulle tultaessa Kuopion kihlakunnan rekisteritoimiston tehtävänä oli tallentaa mahdollisimman ajantasaista tietoa alueensa henkilöistä, kiinteistöistä, rakennuksista ja niissä olevista asuinhuoneistoista ja toimitiloista. Rekisterien tiedot olivat pohjana esimerkiksi vaalipiiristä valittavien kansanedustajien lukumäärälle, kunnallisvaalien äänestysaluejaolle tai palo- ja pelastustoimien organisoinnille sekä asuntotuotannon suunnittelulle.¹³

¹¹ <https://portti.kansallisarkisto.fi/fi/aineisto-oppaat/maistraatit>; Riekkä 2005, 138-139.

¹² Kuopion oikeus- ja poliisitalo, 1993, 13.

¹³ Väestötietojärjestelmän historia, <https://dvv.fi/historia>; Kuopion

KUOPION POLIISIN TOIMITILAHISTORIAA

Ennen poliisilaitosten perustamista kaupunkien järjestyksestä vastasivat kaupunkivartijat, palovartijat ja sotaväki. Kuopio sai vuonna 1876 ensimmäisen poliisijärjestyksen, jonka mukaan kaupungissa tuli olla neljä ”poliisipalvelijaa”. Ensimmäinen poliisilaitos sijaitsi 1880-luvun alussa nykyisen Kuopion museon tontilla puisessa rakennuksessa, josta tuli myöhemmin vapaapalokunnan talo. Poliisi muutti maistraatin ja raastuvanoikeuden tavoin vuonna 1885 valmistuneeseen kaupungintaloon.¹⁴

Vuonna 1928 poliisilaitokselle ja palokunnalle valmistuivat yhteiset tilat nykyisen Tulliportinkadun varrelle. Poliisi sai rakennuksen kokonaan käyttöönsä vuonna 1983, kun palokunta muutti uudelle palolaitokselle.¹⁵

oikeus- ja poliisitalo, 1993, 12.

¹⁴ Kahra 1956, 257-261, Tuovinen 2002, 15-16.

¹⁵ Kuopion verotalo, entinen palo- ja poliisitalo,

rakennushistoriaselvitys, Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy

3.2 KUOPION OIKEUS- JA POLIISITALON HANKESUUNNITTELU

ARKKITEHTIKILPAILU

Rakennushallitus järjesti vuonna 1986 kutsukilpailun Kuopion oikeus- ja poliisitalosta. Kilpailu sisälsi poliisi- ja oikeustalon lisäksi myös viereisten korttelinosien suunnittelun, mikä oli yhteensä noin 2700 k-m². Kilpailuun kutsuttiin arkkitehdit Kristian Gullichsen, Erkki Kairamo ja Timo Vormala, arkkitehdit Sinikka Kouvo ja Erkki Partanen, arkkitehti Sakari Laitinen, arkkitehti Esa Malmivaara ja arkkitehdit Timo ja Tuomo Suomalainen. Kilpailujulistuksen mukaan ”Kilpailun tavoitteena on selvittää hankkeen sijoitumahdollisuudet ottaen huomioon valtion tontin kaksijakoisuuden. Samoin toiminnan ja kaupunkikuvan asettamat vaatimukset sekä koko rakennusoikeuden käyttömahdollisuudet. Kilpailussa on tavoitteena myös löytää oikeus- ja poliisitalolle sen sijaintipaikkaa vastaava arkkitehtonisesti korkeatasoinen, toimiva ja taloudellinen ratkaisu.” Kilpailun voitti arkkitehdit Sinikka Kouvo ja Erkki Partanen ehdotuksellaan ”UA”. Rakennushallitus oli aiempina vuosikymmeninä määritellyt hyvin tarkkaan valtion rakennuttamien virastotalojen tilamitoituksen. 1980-luvun puolivälissä valtaosa valtion rakennusten suunnittelusta tehtiin ulkopuolisten arkkitehtien toimesta ja suunnittelun ohjeistamista höllennettiin ja arkkitehteja kannustettiin luovuuteen. Suunnittelukilpailut olivat tyypillinen tapa hakea korkeatasoista virastoarkkitehtuuria. Suunnittelussa painotettiin myös entistä enemmän virastotalon suhdetta ympäristöönsä. Liian suuria rakennuksia pyrittiin välttämään, vaikka virastoja keskitettiin yhteisiin virastotaloihin.¹⁶

¹⁶ Manninen 2018, 54, 63; Arkkitehtiutiset 9/86, 30.

HANKKEEN OSAPUOLET

Rakennuttaja:

Rakennushallitus

arkkitehti Isto Kautiainen (työmaavaihe)

arkkitehti Tuire Kujala ja diplomi-insinööri Arto Palo

rakennusmestari: Olavi Vartiainen (työmaan valvonta)

Suunnittelijat:

Arkkitehti- ja sisustussuunnittelu: Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen

Arkkitehdit Sinikka Kouvo ja Erkki Partanen, pääavustajina projektin eri vaiheissa arkkitehti Anne Nurmio ja arkkitehtuurin ylioppilaat Reetta Amber, Marjut Kauppinen ja Henrik Lares

Rakennesuunnittelu:

Insinööritoimisto Pöysälä & Sandberg Oy
LVI-suunnittelu:

Insinööritoimisto Leo Maaskola Ky

Sähkösuunnittelu:

Insinööritoimisto Matti Niemi Oy

Pohjarakennesuunnittelu:

Maa ja Vesi Oy

Rakentajat:

Pääurakoitsija: Rakennustoimisto A. Puolimatka Oy
Ilmanvaihto- ja sähkötyöt: Onninen Oy Asennus

Metallityöt: Enomet Ky

Maalaustyöt: S.A. Tervo Oy, Maalausliike

Maalisuora

Puuovi- ja ikkunatyöt: Parma Oy

Putkityöt: Hantec Oy

HANKKEEN VAIHEET JA- AIKATAULU

Oikeus- ja poliisitalolle myönnettiin rakennuslupa 29.1.1990. Hankkeen edetessä tehtiin vielä tarkentava muutoslupa, jossa oli väliseinämuutoksia kaikissa kerroksissa, paloilmoinjärjestelmän muutos ja katteen värin muutos. Muutoslupa myönnettiin 30.3.1992. Rakennus valmistui keväällä 1992.

Kuopion oikeus- ja poliisitalo kuvattuna vuonna 1994. KUHMU, Kari Jämsen.

3.3 ARKKITEHTUURITOIMISTO KOUVO & PARTANEN

Sinikka Kouvo (s. 1953), arkkitehti SAFA

Erkki Partanen (s. 1952), arkkitehti SAFA

Sinikka Kouvo ja Erkki Partanen valmistuivat arkkitehdeiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1982. He perustivat yhteisen arkkitehtitoimiston heti valmistumisensa jälkeen. Kuopion oikeus- ja poliisitalon suunnittelukilpailun voitto vuonna 1986 oli merkittävä nuorille arkkitehdeille. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen on tullut tunnetuksi monipuolisesta suunnittelusta. Toimistolla on pitkä kokemus erityisesti julkisen rakentamisen ja korjausrakentamisen parissa. He ovat suunnitelleet esimerkiksi paljon kouluja, päiväkoteja ja kulttuurikeskuksia, mutta myös virasto- ja liikerakennuksia. Heidän suunnittelemaansa rakennuksia löytyy etenkin pääkaupunkiseudulta sekä esimerkiksi Kajaanista ja Kankaanpäästä. Useissa kohteissa he ovat suunnitelleet myös sisustuksen.

He ovat saaneet julkista tunnustusta suunnittelutöistään. Kajaanin kulttuurikeskuksen (1988) suunnittelusta heille myönnettiin rakennus- ja yhdyskuntasuunnittelun valtionpalkinto.

Kuopion oikeus- ja poliisitalon osalta he ovat olleet mukana osassa rakennuksen muutosten suunnittelussa ja laativat Senaatti-kiinteistöille 2000-luvulla laajennussuunnitelmat oikeus- ja poliisitalosta sekä luonnokset Itä-Suomen hallinto-oikeuden rakennuksen sijoittamisesta nykyisen parkkialueen kohdalle.¹⁷

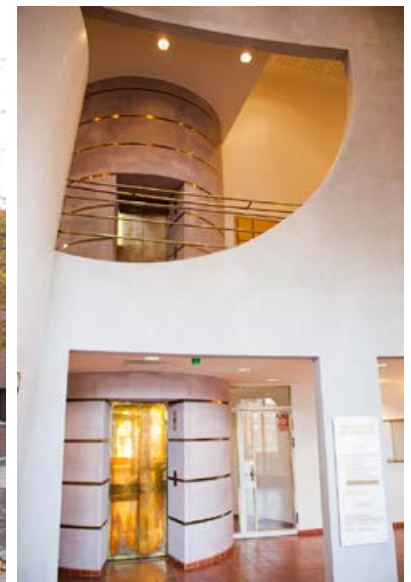
¹⁷ <http://www.kouvo-partanen.fi/index.html>; Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit 1991, Suomen teknillinen seura STS ry; Arkkitehti Sinikka Kouvon erikoisin suunnitteluhanke oli Atacaman autiomaassa Chilen Andeilla, Helsingin sanomat 16.10.2023.

Kajaanin kulttuurikeskus, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, 1988-97. Kuvat Anni Vartola.

Kankaanpään virastotalo, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, 1992. Kuvat Anni Vartola.

3.4 ALKUPERÄINEN ARKKITEHTUURI

KILPAILUN TAVOITTEET JA TOTEUTUMINEN VOITTANEESSA EHDOTUKSESSA

Palkintolautakunta kiinnitti kilpailutöiden arvostelussa erityistä huomiota rakennuksen arkkitehtoniseen laatuun, sen kaupunkikuvalliseen ja ympäristölliseen sopeutuvuuteen sekä toiminnallisiin ja taloudellisiin ratkaisuihin. Ehdotusten julkisen rakennuksen ilmettä ja omaleimaisuutta tarkasteltiin sekä tilasuunnittelussa annettiin painoarvoa työ- ja asiakasympäristöjen toimivuuteen, orientoinnin helppouteen, tilojen muotoon, valoisuuteen sekä muista tiloista avautuviin näkymiin. Voittanutta ehdotusta pidettiin ehdotuksista kehityskelpoisimpana ratkaisuna.¹⁸

Arkkitehtiutisissa voittajatyötä kuvattiin arvostelussa ”ympäristöominaisuuksiltaan ja koko virastotontin jäsentämiseen ja käyttöön liittyviltä ratkaisuiltaan korkealuokkaiseksi ehdotukseksi.” U-mallinen pohjakaava mahdollisti kahden eri viraston toimintojen järjestämisen vertikaalisesti keskelle jäävien yhteis- ja julkisten palvelutilojen ympärille. Keskusaulasta oli lasiseinän kautta yhteys viereiseen keskuspuistoon ja valtuustotalon suuntaan. Rakennuksella mainittiin olevan hyvä julkisen rakennuksen ilme.¹⁹

Kilpailusuunnitelmaa kehitettiin edelleen toteutusvaiheessa. Kilpailun arvostelupöytäkirjassa mainittiin, että jatkosuunnittelu edellytti kokonaispinta-alan pienentämistä lähelle tavoitetta, erikoisratkaisujen rajoittamista ja pidätettyjen tilojen sijoituksen uudelleentarkastelua.²⁰

¹⁸ Kuopion oikeus- ja poliisitalo, palkintolautakunnan arvostelupöytäkirja, 1986, Kuopion kaupunki.

¹⁹ Arkkitehtiutiset 16/1986, 31-32.

²⁰ Kuopion oikeus- ja poliisitalo, palkintolautakunnan arvostelupöytäkirja, 1986, Kuopion kaupunki; Kuopion oikeus- ja poliisitalo, 1993, 3.

Pienoismalli voittaneesta ehdotuksesta ”UA”, arkkitehtitoimisto Kouvo & Partanen, 1986. AKPA.

Huonetilaohjelma pääkohdittain

Virasto tai laitos	tilantarve hyötym ²
Oikeushallinto:	
Kuopion raastuvanoikeus ja maistraatti	655
Yhteiset istuntotilat	577
Kuopion kaupunginviskaalinvirasto	105
Kuopion kaupunginvoudinvirasto	371
Kuopion tuomiokunnan kanslia	200
Itä-Suomen maa- ja metsätalouden II jaosto	75
OM:n Kuopion maksupiste	60
OM:n yhteistilat	110
OM:n tilat yhteensä	2 153
Sisäasiainministeriö:	
Kuopion poliisilaitos	2 232
KRP:n Kuopion läänin osasto	259
Suojelupoliisin Kuopion alue-toimisto	78
Liikkuvan poliisin Kuopion läänin-osasto ja komennuskunta	175
Poliisin yhteistilat	1 868
Poliisin tilat yhteensä	4 612
Kuopion kihlakunnan rekisteritoimisto	
SM:n tilat yhteensä	4 912
Koko talon yhteiskäyttötilat	582
KOKO HANKE YHTEENSÄ	7 647

Arkkitehtikilpailun huonetilaohjelma. Kuopion oikeus- ja poliisitalo, palkintolautakunnan arvostelupöytäkirja, 1986.

Huonetilaohjelmassa luetteloitiin rakennukseen tulevien toimijoiden tilatarpeet. Suurimmat tilat tulivat keskusrikospoliisille ja Kuopion poliisilaitokselle. Lisäksi tiloja tuli esimerkiksi oikeusaputoimistolle. Tilaohjelmaa muutettiin ja supistettiin jonkin verran toteutusvaiheessa.

TOTEUTUNUT RAKENNUS

Lähiympäristö ja piha-alue

Rakennus sijoitettiin kilpailuohjelman mukaisesti Hatsalan kaupunginosaan Kuopion keskustan ruutukaava-alueen länsipuolelle Suokadun ja Niiralankadun kulmaukseen. Vuonna 1983 voimaan tullessa asemakaavassa kortteli oli merkitty hallinto- ja virastorakennuksia varten.²¹ Kuten kerrottu, alueelta oli jo aikaisemmin purettu entisiä, tyhjiilleen jääneitä kasarmialueen rakennuksia. Vanhan kasarmialueen ympärillä oli puistomainen vehreä alue. Oikeus- ja poliisitalo sijoitettiin vastapäätä vuonna 1989 valmistunutta Kuopion valtuustotaloa korttelin luoteiskulmaan ja virastotalojen väliin jäi suorakaiteen muotoinen puistoalue. Se käsitti historiallisen kasarmipuiston sekä oikeus- ja poliisitalon edustalle jääneen rakentamattoman tontinosan, mikä rakennettiin puistoalueeksi. Oikeus- ja poliisitalon ympärille muodostui eri muotoisten puistojen ja aukoiden sarja, minkä oli suunniteltu edelleen täydentyvän myöhemmissä rakennusvaiheissa.²²

Kaupungin ruutukaavan katuverkosto muutti rakennuksen länsipuolelta suuntaansa ja uusi oikeus- ja poliisitalo sijoittui Niiralankadulta kaupunkiin saavuttaessa katunäkymän päätteeksi. Rakennuksen länsipuolella sijaitsivat historiallinen viisikerroksinen rapattu Niiralan koulu (1926) sekä osin punaruskeilla laatoilla ja vaalealla levyverhouksella päällystetty moderni Kuopion teatteri (1963) sekä uudempia punatiilisiä kerrostaloja. Rakennuksen pohjoispuolella sijaitsi Savon radan rakentamisen aikainen sorakuoppa ja jäähalli paikoitusalueineen.²³

21 Asemakaavan muutos, AK 1342, Hatsala 6:10, 1983, Kuopion kaupunki.

22 Arkkitehti 1993, 39.

23 Kuopion oikeus- ja poliisitalo, palkintolautakunnan arvostelupöytäkirja, 1986, Kuopion kaupunki.

Pihasuunnitelma

Rakennuksen itäpuolen rakentamatta jääneelle nurmipintaiselle puistoalueelle istutettiin puistolehmuksia, mongolianvaahtera, koivuja sekä säilytettiin vanhoja koivuja. Osin kaartuvasti sommitellut kulkutiet päällystettiin kivituhkalla ja soralla. Oikeus- ja poliisitalon rakennus sijoitettiin pengeretylle ja muurein rajatulle jalustalle, jonne johti eri puolilta rakennusta portaikot ja sekä Suokadun puolelta esteetön kulkuluiska. Pääsisäänkäynnin edusta päällystettiin kiveyksellä. Poliisin huoltopiha sijoitettiin rakennuksen länsipäättyyn.²⁴

24 Kuopion oikeus- ja poliisitalo, Asemapiirros, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, 15.1.1990, KKA.

Kuopion oikeus- ja poliisitalo, Asemapiirros, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, 15.1.1990, KKA.

Ilmakuva alueesta vuonna 1995. KUHMu, Helena Björk.

POLIISI- JA OIKEUSTALON ULKOMUOTO JA JULKISIVUT

Ulkomuoto ja julkisivujen materiaalit

Rakennus oli valmistuessaan U-mallinen, kolmelta sivulta korkea, suljettu muurimainen rakennus, joka avautui itäpuolelta puistoaukion ja Kuopion valtuustotalon suunnalta matalampana aaltoilevana massana. Katujen puoleista muurimaisuutta korosti rakennuksen julkisivuissa käytetty punatiili, joka oli määrätty jo asemakaavassa rakennuksen pääasiallisiksi julkisivumateriaaliksi.²⁵

Rakennuksessa käytettiin selkeitä valiomuotoisia massoja sekä vapaamuotoisia kaaria. Julkisivuissa oli punatiiltä vaaleanharmailla saumoilla, marmorialaattoja, keraamista laattaa, messinkilistoja, terästä ja lasia.²⁶ Suorakulmaisesta muotokielestä poikkeavina elementteinä oli käytetty lieriön mallisia sylinteriaihteita, joita korostettiin valkoisella laattaverhouksella. Julkisivupintoja rytmitettiin vaakasuuntaisilla yhtenäisillä jakolistoilla. Punatiilisessä massassa valkoiset marmorilistat oli sijoitettu aina kerrosten kohdalle, siilomaisessa valkoisessa sylinteriosassa käytettiin tiheämpää vaakaraidoitusta, mikä muodostui harmaista laatoista ja niiden väliin sijoitetusta messinkilistasta. Muurimaisesta massasta erottui korkeat porrastornit.

Teatterin ja pysäköintialueen puoleinen eteläjulkisivu oli itäpäädystään porrastettu ja kulku rakennukseen johti rakennusmassan alta arkadikäytävän kautta sisäänkäyntiaukiolle. Pohjois- ja länsijulkisivut oli suljettumpia ja länsipuolen julkisivuun oli sommiteltu keskeisesti valkoinen ympyräkaaren muotoinen erkkeriosa.

Oikeus- ja poliisitalon julkisivu länteen. Helena Björk, 1995, KUHMU.

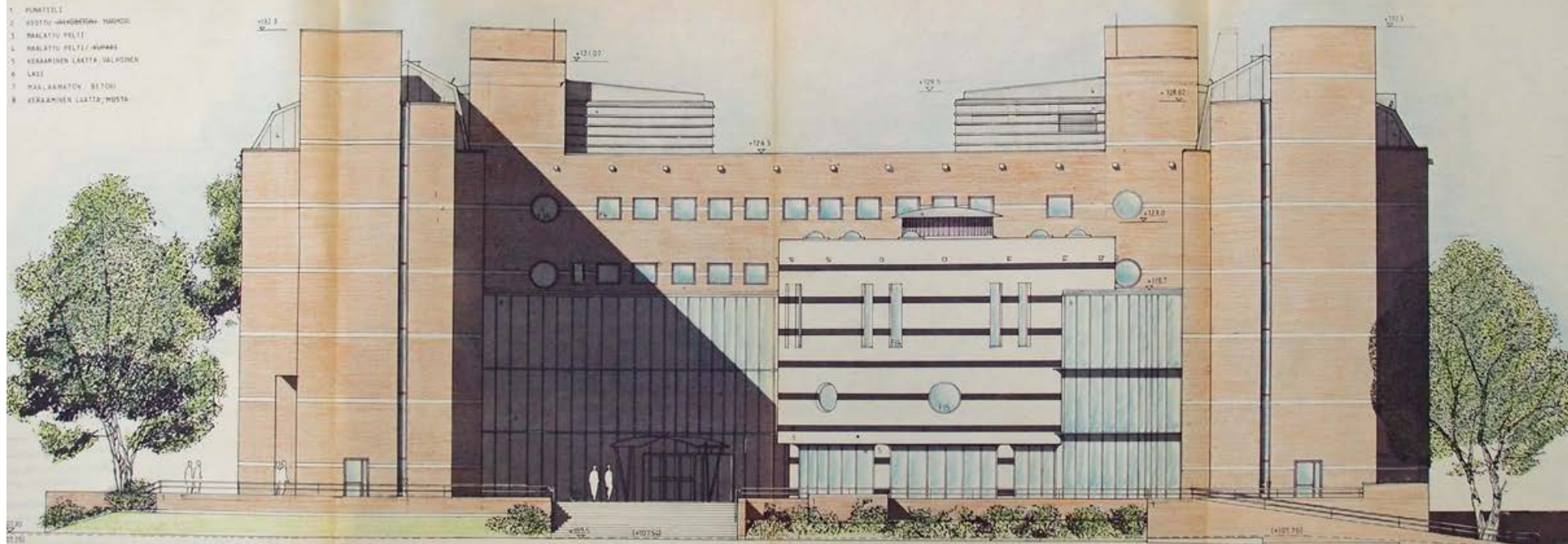
Rakennuksessa käytettiin aikakaudelle tyypillisiä postmodernin arkkitehtuurin muoto- ja tyyliäiheita. Samantyyppisiä muotoaihteita ja punatiiltä julkisivun materiaalina on käytetty esimerkiksi Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partasen suunnittelemassa Kankaanpään virastotalossa, joka oli suunniteltu 1988 ja valmistui vuonna 1992.²⁷

Julkisivut oli rytmitetty eri kokoisilla ja mallisilla ikkunoilla. Ikkunoissa oli käytetty eri kokoisia neliöaihteita, nauhaikkunoita sekä ympyrän mallisia ikkunoita. Porrashuoneissa oli pystysuuntaiset nauhamaiset ikkunat. Sommittelussa käytettiin paljon symmetriaa, mutta sitä myös rikottiin, etenkin sisäänkäyntiaukion puolella. Käytettyjä sommitteluelementtejä oli lisäksi julkisivun pilasterit, pylvää ja sisäänvedot.

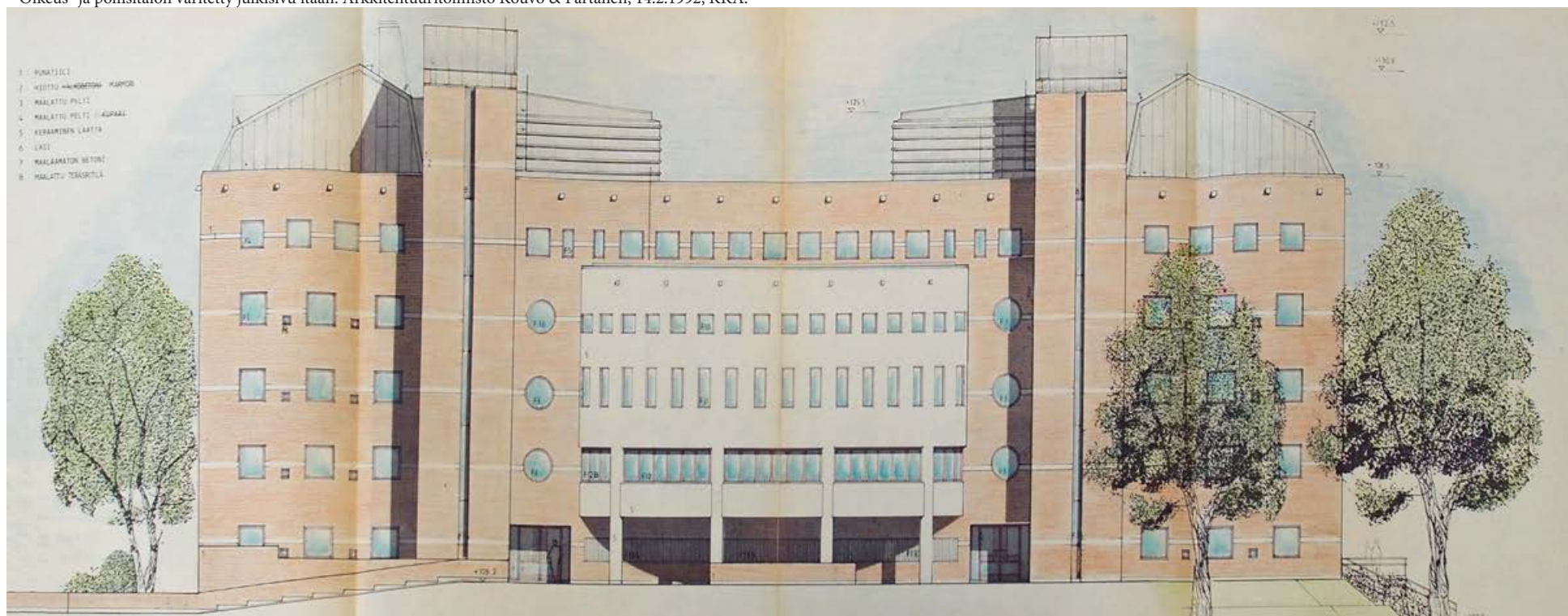
²⁵ Asemakaavan muutos, AK 1342, Hatsala 6:10, 1983, Kuopion kaupunki.

²⁶ Kuopion oikeus- ja poliisitalo, 1993, 3.

²⁷ Vartola 2014, 232; <https://finnisharchitecture.fi/kankaanpaa-public-office-centre/>

Oikeus- ja poliisitalon väritetty julkisivu itään. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, 14.2.1992, KKA.

Oikeus- ja poliisitalon väritetty julkisivu länteen. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, 14.2.1992, KKA.

Oikeus- ja poliisitalon väritetty julkisivu etelään. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, 14.2.1992, KKA.

Oikeus- ja poliisitalon väritetty julkisivu pohjoiseen. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, 14.2.1992, KKA.

Oikeus- ja poliisitalo pian valmistumisensa jälkeen. AKPA.

Lähikuva kaarevasta seinästä länsijulkisivulla. Kari Jämsen, 1994. KUHMU

RAKENTEISTA JA RAKENNUSOSISTA

Rakennukseen tehtiin kantava teräsbetonirunko ja se on verhoiltiin pääosin tiilimuurauksella sekä osin keraamisella laattalla. Seinissä ja pilareissa käytettiin kantavana rakenteena teräsbetonia. Väliseinät tehtiin kalkkiahiekkatiilestä, kipsilevyverhoillusta teräsrangasta tai teräsbetonista. Välipohjissa ja alapohjassa käytettiin teräsbetonilaattaa. Aikakaudelle tyypillisesti monimuotoisessa rakennuksessa käytettiin useita eri rakennetyyppejä. Seuraavassa listattuna muutamia käytettyjä ulkoseinärakenteita.²⁸

Ulkoseinärakenteita

US1

130 mm	1/2-kiveä, puhtaaksimuuraus
160 mm	mineraalivilla, 150 mm
130 mm	1/2-kiveä, kalkkiahiekkatiili
	pintamateriaalit

US2

130 mm	1/2-kiveä, puhtaaksimuuraus
160 mm	mineraalivilla, 150 mm
	teräsbetoni
	pintamateriaalit

US3

	pintamateriaalit
	kantava teräsbetoni
140 mm	mineraalivilla, 150 mm
	kantava teräsbetoni
	pintamateriaalit

US4

130 mm	1/2-kiveä, puhtaaksimuuraus
160 mm	mineraalivilla, 150 mm
	kevytsoraharkko
	pintamateriaalit

Kattorakenne ja vesikatto

Vesikatteenä käytettiin 0,6 mm konesaumattua peltiä, eristeenä mineraalivillaa ja sen alle sijoitettiin teräsbetonilaatta, koolaus ja alakattoverhous. Tasakattoisten osuuksien yläpohjarakenne tehtiin seuraavasti: (YP14) suojakiveys, kumibitumikermi, tasausbetoni tai kevytsorabetonilaatta, kevytsora, SPU-levy sekä kantava teräsbetonilaatta.

Ikkunat: puu- ja metallirakenteisia ikkunoita

Pääosa ikkunoista tehtiin alun perin kolmikertaisina sisään päin aukeavina tai kiinteinä mäntypuuikkunoina (MS ja MSK), jotka työselityksen mukaan olivat tehtaalla muuten valmiiksi maalattu, paitsi ulkopuolen erikoisvärillä tehty valmiiksi maalaus, joka tehtiin maalausurakassa. Osa ikkunoista tehtiin teräsrakenteisina karmia myöten.

Kattoikkunat tehtiin Profimet-Schüco-profiileista ja niissä käytettiin kaksikertaista karkaistusta lasista tehtyä umpiolasielementtiä. Istuntosalien kattovalokuvuissa käytettiin Oy Lohja Ab/Unitern K3P, RPL mallia sisäikkunalevyllä.²⁹

Ovet

Ulko-ovina sekä tuulikaappien sisäovina käytettiin teräs-lasiovina sekä teräsovia teräskarmeilla. Suurin osa ulko-ovista tehtiin Foster-profiliteräspuutkesta. Lasituksissa käytettiin umpiolasielementtiä. Lasi-listoina käytettiin messinki, teräs ja punapyökki- ja tammilistoja.³⁰

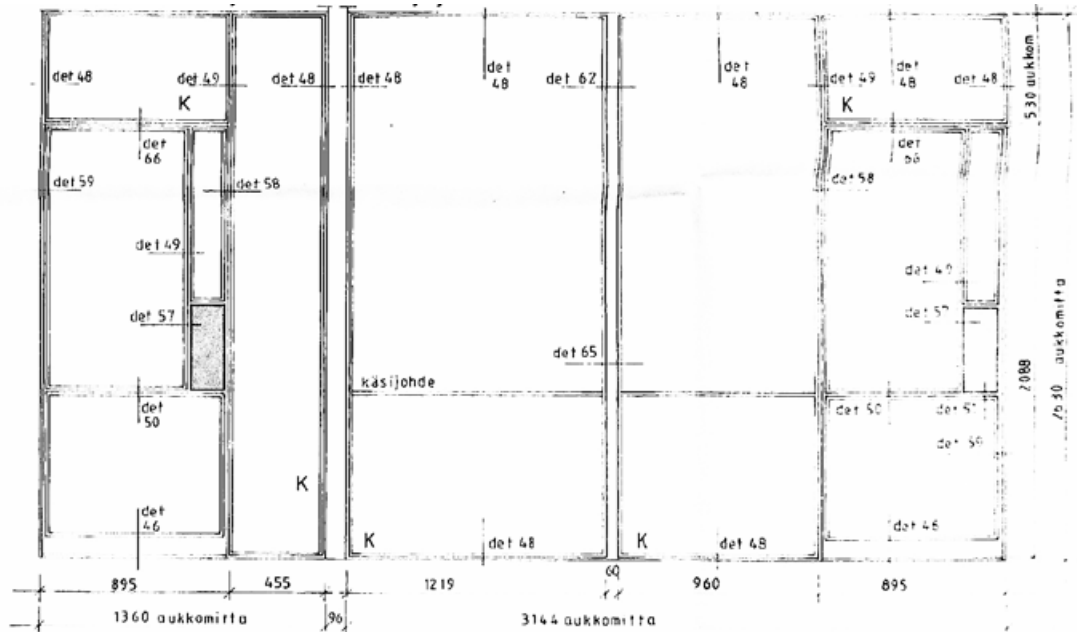
Sisäövet tehtiin teräs-lasiseiniä lukuun ottamatta pääosin puusta. Hierarkiassa tärkeimmissä ovissa, kuten istuntosalin ovissa käytettiin punapyökkiä messinkilistoin. Arkisemmat, kuten työhuoneiden ja wc-tilojen laakaovet valmistettiin peittomaalattusta männystä. Ovissa käytettiin messinkihelotusta ja painikkeita.³¹

²⁸ Kuopion oikeus- ja poliisitalo, leikkauspiirustukset, 1.3.1990, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, SKA.

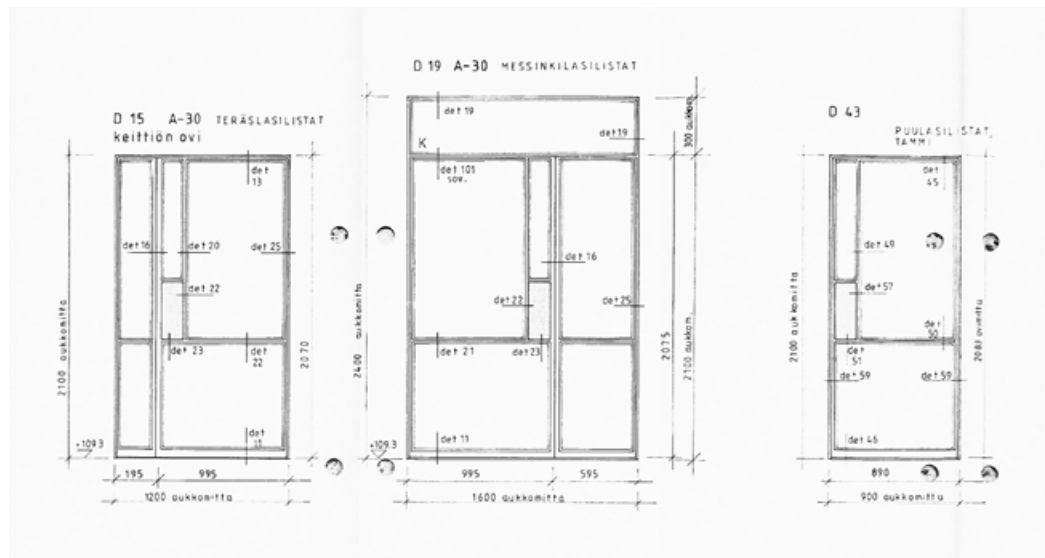
²⁹ Kuopion oikeus- ja poliisitalo, Ikkuna ja ovityöselitys, 1.3.1990, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, SKA.

³⁰ Kuopion oikeus- ja poliisitalo, Ikkuna ja ovityöselitys, oviluettelot, metalli- ja puuovet, teräslasiovien ovikaavio, 1.3.1990, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, SKA

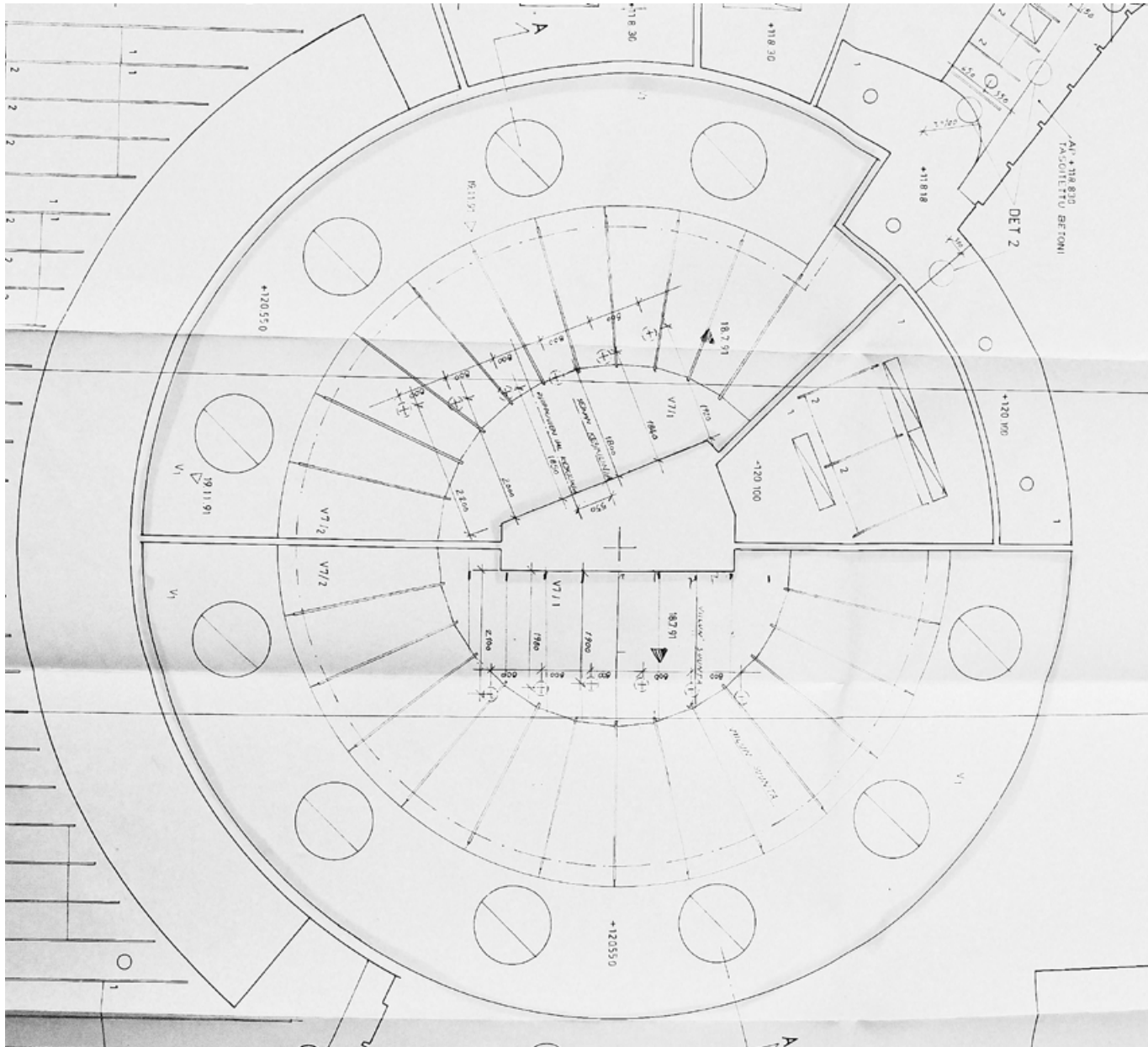
³¹ Kuopion oikeus- ja poliisitalo, Ikkuna ja ovityöselitys, 1.3.1990, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, SKA.

Ovikaavio ja lasiseinien teräsotet. 1.3.1990, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, SKA.

Teräslasiovia, 1.3.1990, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, SKA.

Alakattokuva istuntosalista, jossa esitetty kattoikkunat. Ote piirustuksesta. 19.11.1991, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, SKA.

RAKENNUKSEN ALKUPERÄISET SISÄTILAT

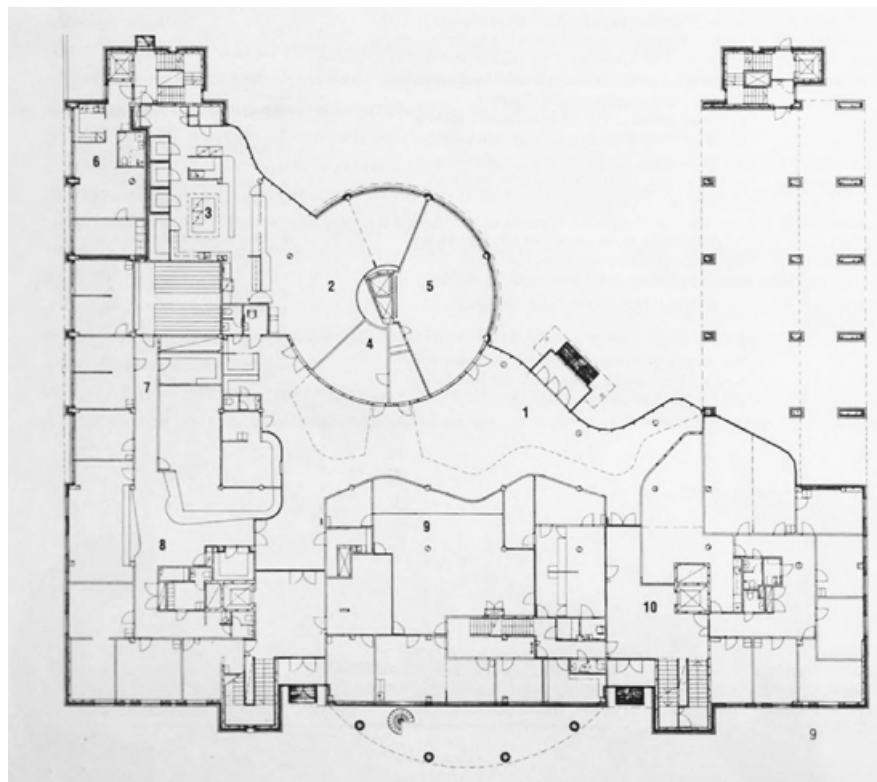
Rakennuksen pohjaratkaisu perustui U-malliseen rakennusmassaan, jonka siipien väliin sijoitettiin vapaamuotoisesti kaareutuvien parvilojen ja lasiseinän rajaama kolmen kerroksen korkuinen keskusaula. Se muodosti rakennuksen sydämen ja yhdisti eri toiminnot ja toimijat toisiinsa. Parvilta johdettiin kulkusillat sylinterin malliseen istuntosalimassaan. Keskussalista oli suuren lasiseinän kautta näkymä sisäänkäyntiaukiolle ja puiston taakse valtuustotalon suuntaan.³²

Ensimmäisen kerroksen sisääntulohallin pohjoispäättyyn sijoitettiin yleisön naulakko- ja wc-tilat. Sen vieressä sylinterin muotoisessa massassa sijaitsi henkilökunnan ruokala ja sen yhteydessä valmistuskeittiö. Talonmiehen asunto sijoitettiin pohjoissiiven päättyyn keittiön taakse. Sylinterin yläpuolisissa kerroksissa sijaitsi yhteensä neljä eri kokoista sektorin mallista istuntosalia. Ala-aulasta pääsi kahteen pääporrashuoneeseen, mistä oli kulku käytäväsiipiin sekä parville. Parvien tasanteilla sijaitsi yleisön asiakaspalvelutilat ja palvelutiskit sekä istuntosalien odotusaulat aputiloinen. Toimistosiivissä käytettiin pääosin keskikäytäväratkaisua.

Käytetyt materiaalit

Rakennuksessa käytetyt materiaalit ja arkkitehtuurin yksityiskohdat heijastelivat kunkin tilan hierarkiaa. Tärkeissä julkisissa tiloissa, kuten aulassa, parvilla, pääportaissa ja istuntosaleissa käytettiin arvokkaampia materiaaleja ja rakennusosien yksityiskohtia.

Pääporrashuoneissa ja keskusaulassa käytettiin tiilenpunaista poltettua klinkkerilaattaa, joka oli jaettu valkoisilla marmorilaattanauhoilla. Porrashuoneen kaiteen käsijohteet tehtiin messingistä. Myös asiakashissin lattia päällystettiin samalla

Arkkitehti-lehdessä 1993 esitetyt 1. kerroksen pohjapiirustukset. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, Arkkitehti-lehti, 1/1993.

punaisella klinkkerilaatalla kuin porrashuoneen lattia. Parvien ja käytävien lattioissa käytettiin linoleumi-mattoja, jossa oli vaaleanharmaassa matossa tummanharmaat jakoraidat vastaavasti kuin punaisissa laattalattioissa. Istuntosaleissa ja vihkimishuoneessa käytettiin lattioissa tammiparkettia. Henkilökunnan portaissa oli arkisemmat mustaharmaat mosaiikkibetoniaskelmat ja mustaksi maalattu metallinen pinnakaide. Hierarkia näkyi myös listoituksissa. Istuntosaleissa, pääporrashuoneissa, luentosalissa, morsius- ja vihkihuoneessa

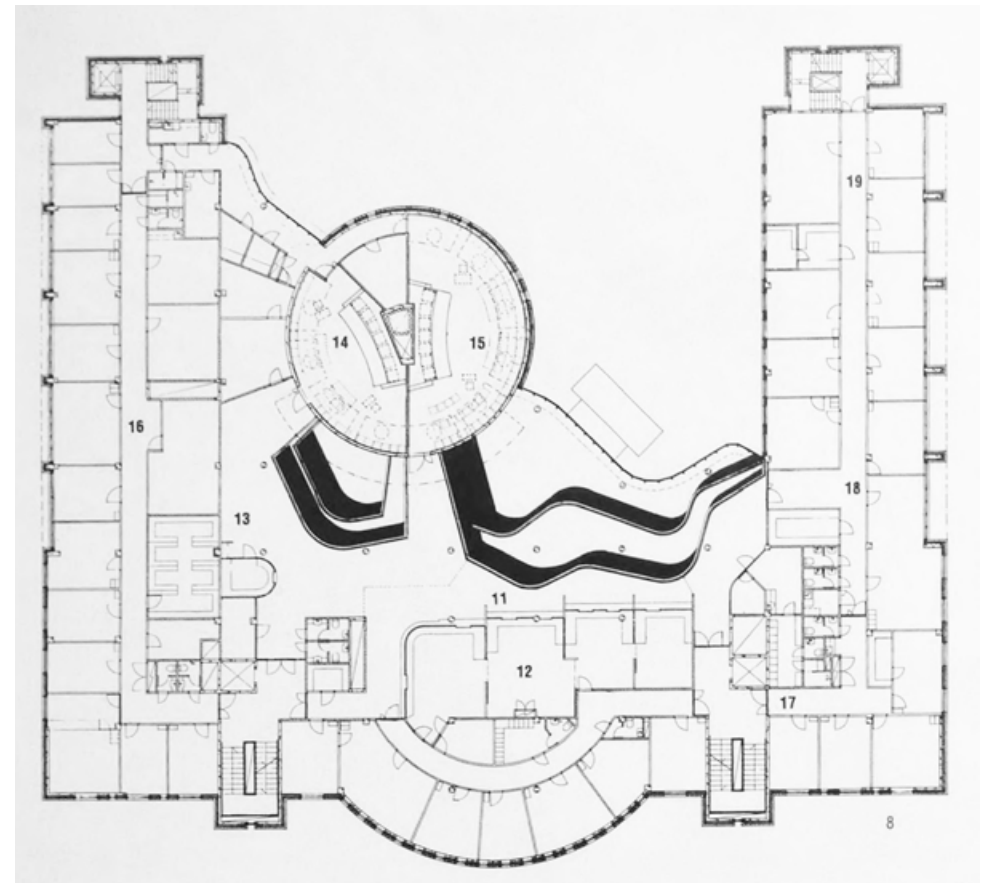
käytettiin tammilistoja messinkiruuvein sekä parvien pylväissä messinkisiä jalkalistoja. Arkisemmissä tiloissa kuten toimistoissa ja keskikäytävillä käytettiin maalattua mäntyjalkalista messinkiruuvein, muovijalkalistoja tai betoniseinän alaosaan maalattu jalkalistoja. Seinäpinnat maalattiin pääosin. Istuntosalien akustoseinissä käytettiin viilupintoja ja marmori-messinki yksityiskohtia.³³

32 Arkkitehti 1993, 39; Kuopion oikeus- ja poliisitalo, 1993, 3-4.

33 Huoneselitys, 1990, Arkkitehtitoimisto Kouvo & Partanen, SKA.

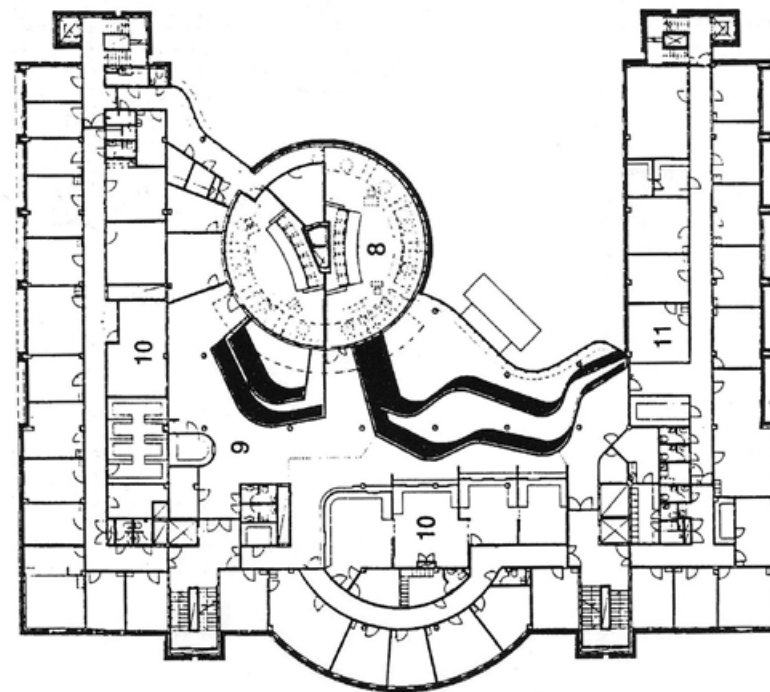

Oikeus- ja poliisitalon korkea aula pian rakennuksen valmistumisen jälkeen.
AKPA.

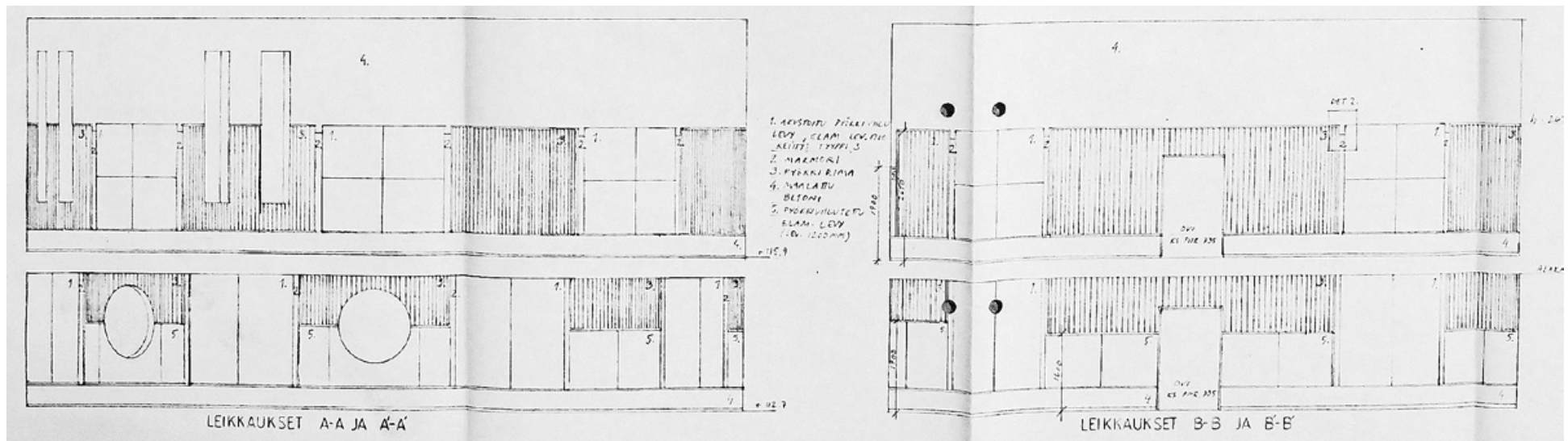
Arkkitehti-lehdessä 1993 esitetyt 2. kerroksen pohjapiirustukset. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, Arkkitehti-lehti, 1/1993.

Toisen kerroksen palveluala, jossa kaareva koivuviilupintainen ja osin mustaksi maalattu palvelutiski. AKPA.

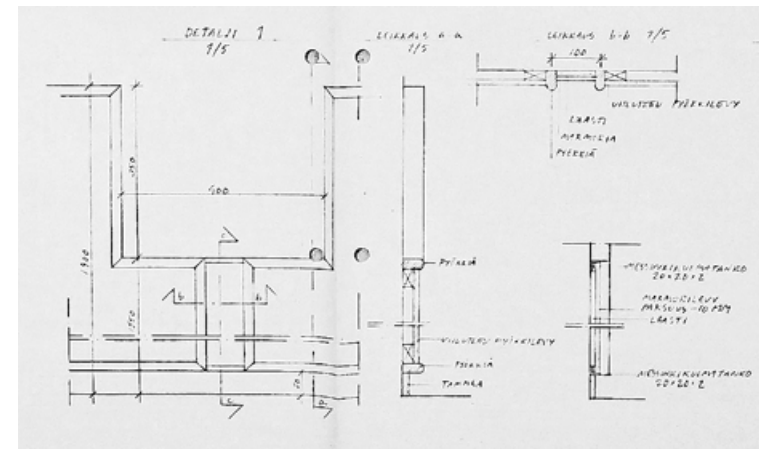
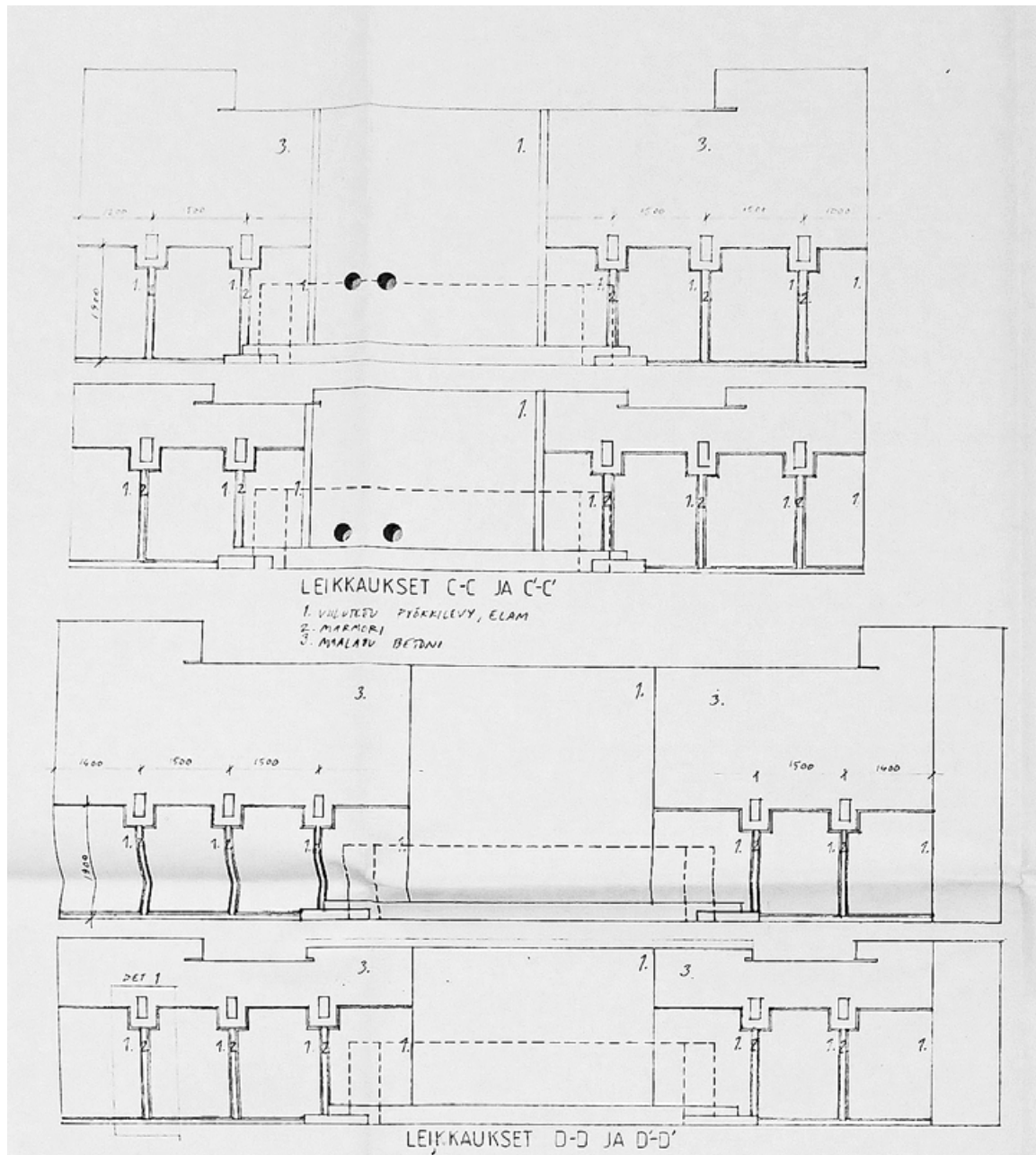

Kolmannen kerroksen pohjapiirustus. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, Kuopion oikeus- ja poliisitalo esite, Rakennushallitus 1993.

Istuntosali 3. kerroksessa. Saliin tulee valoa pyöreistä kattoikkunoista. AKPA.

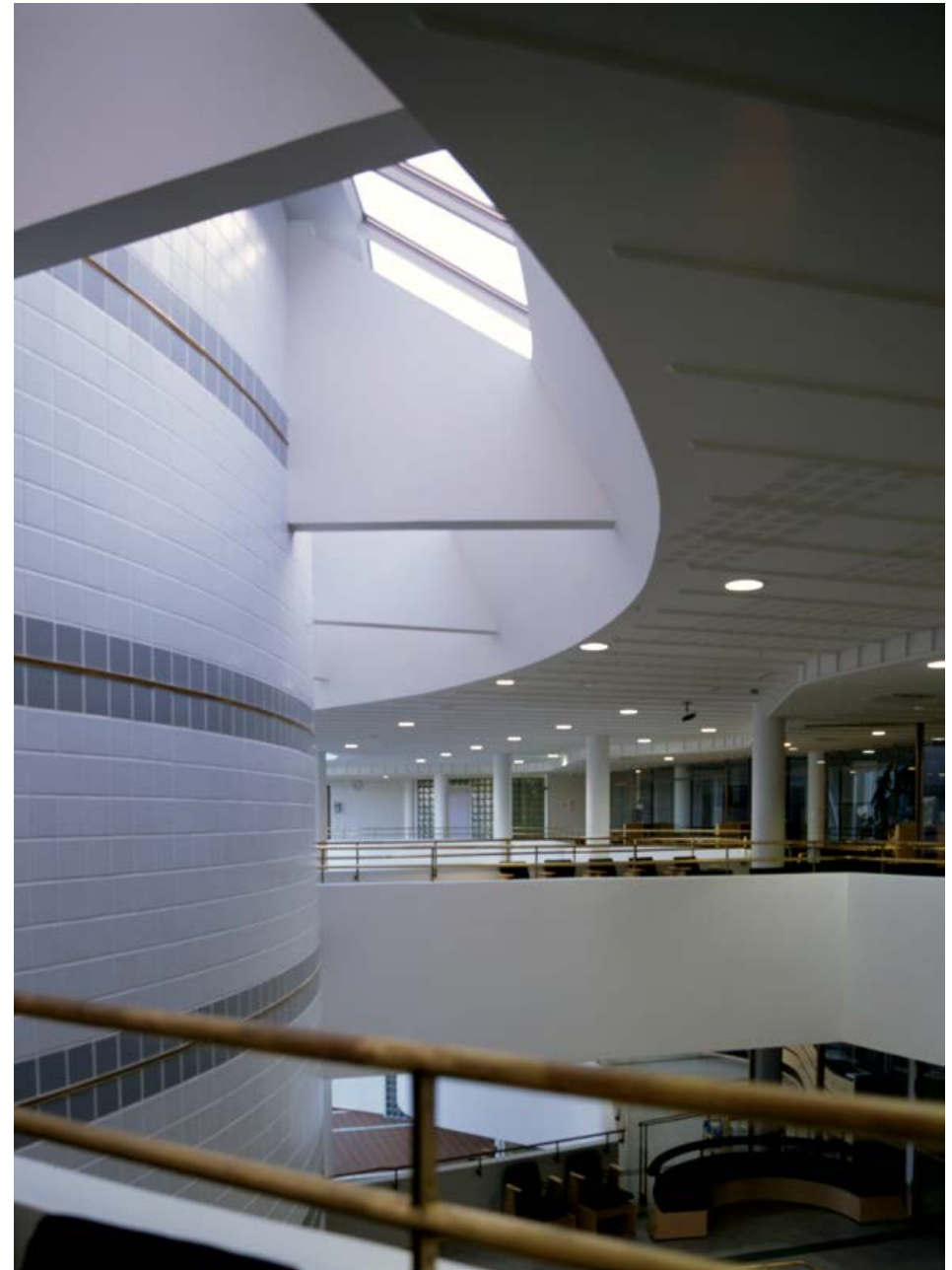
Istuntosalien seinäverhoukset ja detaljit. Seinäverhouksissa käytettiin pyökkiä, marmoria ja messinkilistoja. 1.3.1990, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, SKA.

Istuntosalien seinäverhoukset ja detaljit. Seinäverhouksissa käytettiin pyökkiä, marmoria ja messinkilistoja. 1.3.1990, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, SKA.

Arkkitehtilehdessä 1993 esitetty kuva toisen kerroksen parvelta. Arkkitehti-lehti, 1/1993, s. 40.

Oikeussalien laattapintainen sylinterimassa ja kattoikkunat kulkusillalta kuvattuna. Ylävalo heijastuu valkoiseen laattapintaan. AKPA.

3.5 MUUTOKSET JA KORJAUKSET

VÄLISEINÄMUUTOKSIA JA HUONETILOJEN KÄYTTÖTARKOITUKSEN MUUTOKSIA

Rakennuksessa on tehty lähes jokaisessa kerroksessa jonkin verran väliseinämuutoksia ja huonetilojen käyttötarkoituksia on saatettu muuttaa. Toimistotilojen osalta kaikkia muutoksia ei voitu rakennuksen käyttötarkoituksen vuoksi selvittää, joten tässä yhteydessä esitetään vain esimerkinomaisesti muutama väliseinämuutos tai huonetilan käyttötarkoituksen muutos käräjäoikeuden käytössä olleista tiloista.

Rakennuksessa oli alun perin talonmiehen asunto, joka on myöhemmin muutettu toimistohuoneiksi. Asunto sijaitsi Suokadun puolen ensimmäisen kerroksen siivessä. Toisen kerroksen Suokadun puoleisessa siivessä kolmesta työhuoneesta on muodostettu yksi isompi huone istuntosaliksi. Tämä väliseinämuutos liittyy todennäköisesti vuoden 2020 tuomioistuinuudistukseen, jolloin Kuopiosta tuli käräjäoikeuksien ainoa istuntopaikka Pohjois-Savossa.

AULATILOJEN MUUTOKSET

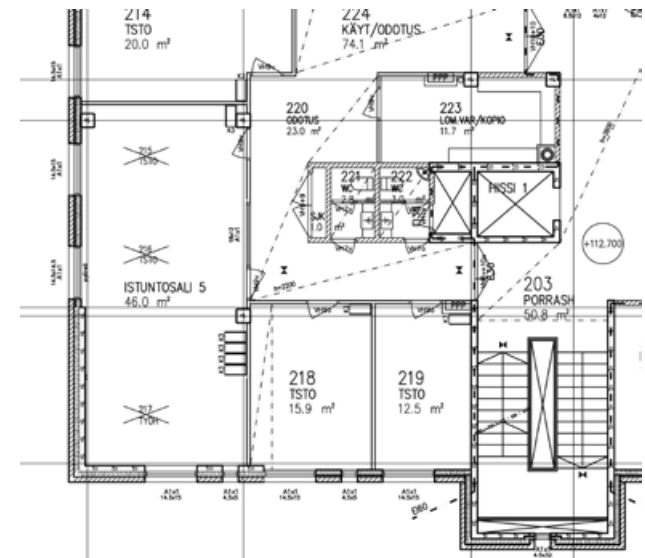
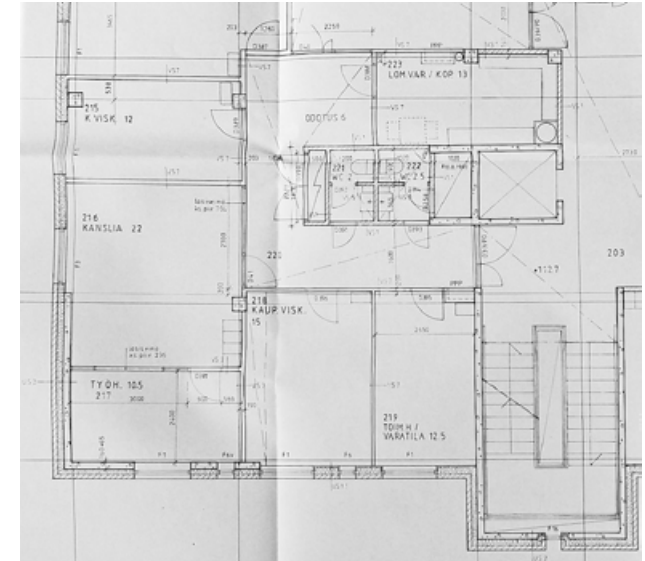
Korkeassa pääaulassa on tehty joitakin muutoksia. Sisäänkäynnin yhteyteen rakennettiin turvaporssi vuonna 2006. Rakennelma vie melko paljon tilaa aulasta. Lisäksi sylinterin mallisen pyöreään osaan ja parvikerrosten kulkusiltoihin on tehty sisäkatokset, koska pyöreän osan laattaseinästä on alkanut irrota laattoja. Toisen kerroksen parven asiakaspalvelutiski on muutettu muodoltaan erilaiseksi. Alun perin aaltoileva tiski on muutettu suoraksi. Uusitun tiskin arkkitehtuuri on materiaaleiltaan hyvin alkupe-
räisenkaltaisen. Parvien ja kulkusiltojen kaiteiden yläosiin on lisätty lasiosat.

ULKOSEINÄRAKENTEEN KORJAUS JA IKKUNOIDEN VAIHTAMINEN 2008-2012

Rakennuksen puurankarunkoinen ulkoseinä-
rakente (US1) on korjattu vuosien 2008-2011 korjauksissa. Ulkoseinärakenteen sisäpinnan rakenne- ja lämmöneristekerrokset uusittiin kokonaisuudessaan ja rakenne korjattiin tuulettuvaksi ulkoseinä-
rakenteeksi. Korjaus toteutettiin sisäpuolelta. Samassa yhteydessä uusittiin pääosin myös ikkunarakenteet viidennen kerroksen, kaarevien rakennusoiden ja porrashuoneiden ikkunoita lukuunottamatta. Lisäksi todennäköisesti tällöin vaihdettiin ilmastoinnin päätelaitteita ja joitakin ilmastointikoneita uusittiin. Rakennuksen salaojat korjattiin vuonna 2012.³⁵

VESIKATTEIDEN UUSIMINEN

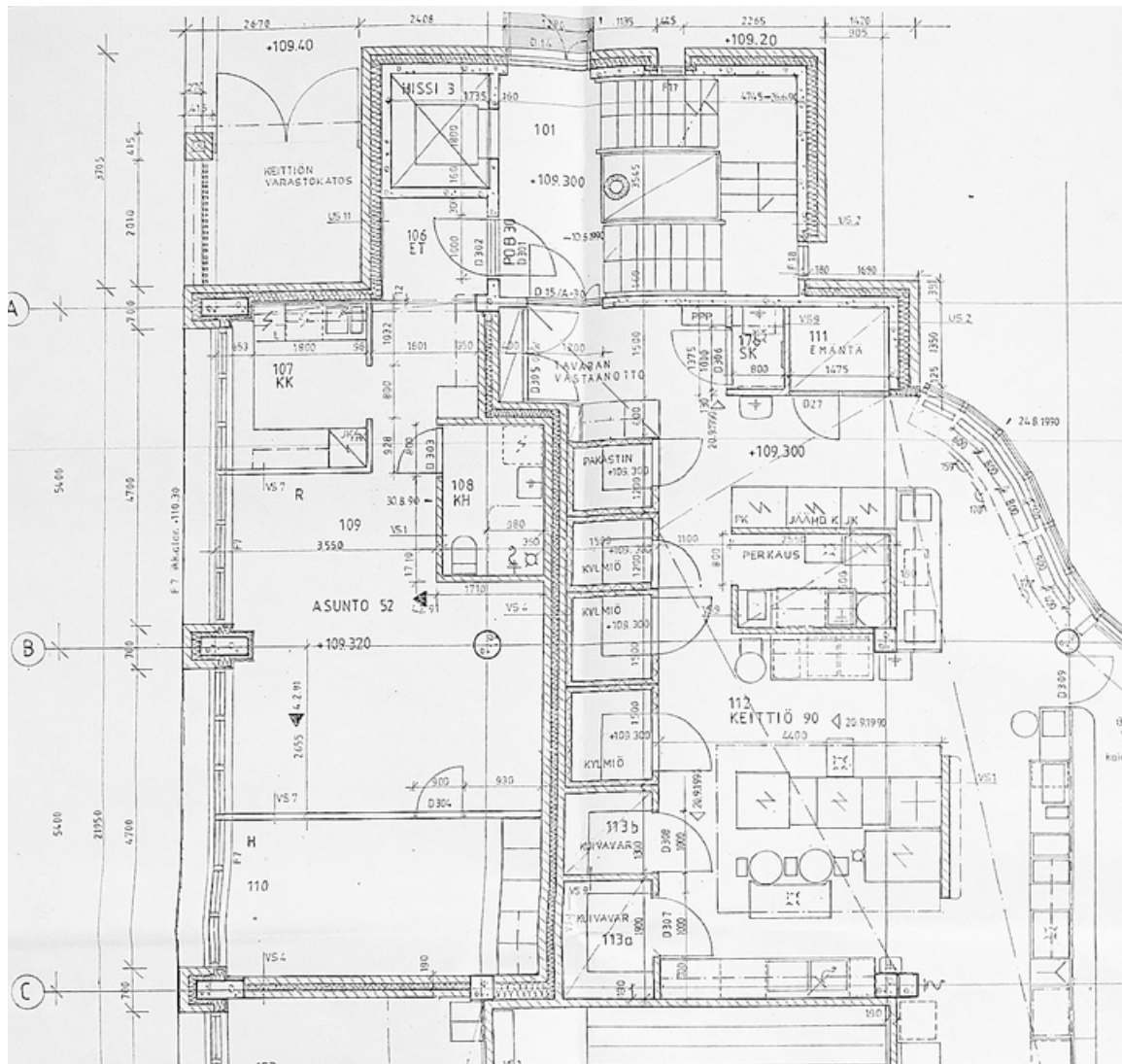
Rakennuksen vesikatteita on uusittu eri vaiheissa. Viimeisin laaja uudistus tehtiin kesällä 2021, jolloin oli jo tiedossa, että oikeuslaitos ja poliisi siirtyvät kumpikin pois rakennuksesta. Myös rakennuksen sisäpuoliset kattovesien poistojärjestelmät on korvattu ulkopuolisella kattovesien poistojärjestelmällä ainakin siipiosissa.³⁶

Rakennuksessa on tehty väliseinämuutoksia. Ylempänä olevassa piirustuksessa näkyy alkuperäinen huonejako ja alempana olevassa piirustuksessa näkyy kuinka kahdesta huonetilasta on muodostettu yksi isompi väliseinä poistamalla. SKA.

35 Kuntotutkimusraportti 3.12.2018, Ramboll; Kuopion poliisiaseman remontti loppusuoralla, Yle 14.6.2010; Kuopion oikeus- ja poliisitalo taas käytössä Yle, 3.1.2011.

36 Kuntotutkimusraportti 3.12.2018, Ramboll; Savon Sanomat 1.4.2021.

Rakennuksen eteläsiivessä oli alun perin talonmiehen asunto, joka on sittemmin muutettu toimistohuoneiksi. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, 4.2.1991. SKA.

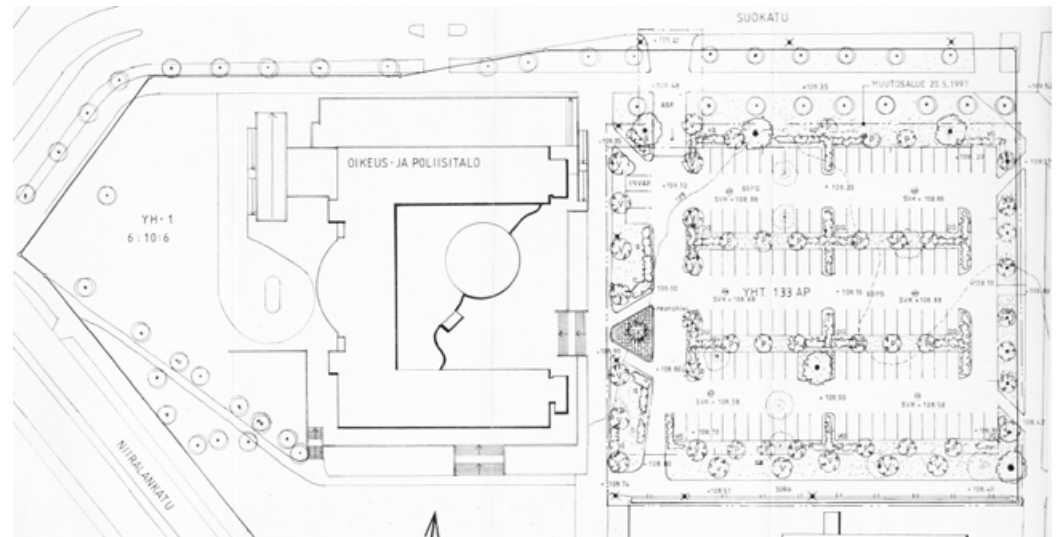
PYSÄKÖINTIALUEEN MUUTOKSET

Oikeus- ja poliisitalon ja valtuustotalon välinen alue oli alkuun puistona. Se muutettiin pysäköintialueeksi vuonna 1997. Alueella olleet vanhat puut eli yksi pihlaja ja neljä koivua säilytettiin tässä vaiheessa. Alueelle sijoitettiin 133 pysäköintipaikkaa. Pysäköintialueen suunnitteli Arkkitehtuuritoimisto Lauri Miikkulainen ky.

Pysäköintialuetta uudistettiin vuonna 2016. Alueelle olisi haluttu sijoittaa 190 parkkiruutua ja suunnitelma olisi vaatinut uuden liittymän Suokadun puolelle. Suunnitelmaa ei puollettu kaupungin rakennusvalvonnassa eikä Kuopion kulttuurihistoriallisen museon puolella. Kielteisten lausuntojen perusteella suunnitelmia muutettiin niin, että alueelle sijoitettiin 159 parkkipaikka eikä uutta tonttiliittymää Suokadun puolelle tehty.

Ilmakuva alueesta vuonna 1995. KUHMU, Helena Björk.

Oikeus- ja poliisitalon ja Kuopion valtuustotalon välinen alue oli alkuun puistotilana. 1990-luvun lopulla alue muutettiin pysäköintialueeksi. Pysäköintialueen asemapiirustus on vuodelta 1997. SKA.

TOTEUTUMATTOMAT SUUNNITELMAT

Jo Kuopion oikeus- ja poliisitalon vuonna 1986 julistettuun arkkitehtikilpailuun kuului laajennusosan suunnitelma. Käräjäoikeuden laajennusta on sittemmin suunniteltu, mutta se ei edennyt toteutuksen asteelle. Esimerkiksi vuonna 2009 Yle Savo uutisoi, että käräjäoikeuden ja syyttäjälaitoksen tarpeisiin suunnitellun noin 3000 neliömetrin tilojen laajennusta valmistellaan. Tällöin todettiin, että nopeimmillaan laajennustyöt voitaisiin aloittaa jo saman vuoden syksyllä. Seuraavan kerran laajennusosan rakentamisen aloittamista ennustettiin vuodelle 2012. Myös poliisin tilat alkoivat käydä vuosien varrella ahtaaksi ja sen lisäksi rakennuksen sisäilman kanssa on ollut ainakin vuodesta 2011 lähtien ongelmia. Vuonna 2018 Savon Sanomat uutisoi, että laajennusosan rakentamisesta on kokonaan luovuttu valtion säästöohjelman vuoksi ja tarkoitus on vain korjata olemassa olevaa rakennusta. Yhteiskäytössä ollut rakennus oli korjaussuunnitelmien kannalta ongelmallinen, kun varat rakennuksen korjaamiseen olisi pitänyt saada sekä poliisin että oikeuslaitoksen budjettiin. Mahdollista laajennusta suunniteltiin nykyisen paikoitusalueen paikalle Suokadun varrelle. Ainakin Arkkitehtuuri-toimisto Kouvo & Partanen on laatinut laajennuksesta suunnitelmia. Samalle alueelle suunniteltiin jossain vaiheessa myös Itä-Suomen hallinto-oikeuden rakennusta.³⁷

³⁷ Kuopion oikeus- ja poliisitalon laajennus suunnitteilla, Yle Savo 31.3.2009; Oikeustaloa ei kannata remontoida osissa, Savon Sanomat 4.2.2018; Oikeustalon remontin aloittaminen on siirtynyt taas, Savon Sanomat 6.11.2018.

Arkkitehtuuri-toimisto Kouvo & Partanen laatimia laajennussuunnitelmia 2000-luvun alkupuolelta. AKPA.

4. OIKEUS- JA POLIISITALON NYKYTILANNE

4.1 ULKOASU JA JULKISIVUT

Kuopion oikeus- ja poliisitalo on massaltaan U-mallinen linnamainen rakennus, joka avautuu itäsivultaan matalampana massana pysäköintiaukion suuntaan. Rakennus on korotettu maaston pengerryksillä ja porrastuksilla lähiympäristöstään. Porrastuksia rajaa punatiiliset muurit ja kulku rakennukseen on portaita ja rampeja pitkin. Rakennuksen vierustat ovat nurmipintaista puistomaista piha-aluetta, missä kasvaa puita ja pensasistutuksia. Pihan etelä- ja itäpuolella on pysäköintialueet.

Punatiilisten muurimaisten massojen väliin jää keskelle vapaasti muotoiltu kaarevalinjainen matalampi lasiseinä ja siihen upotettu valkoisin laatoin verhoiltu sylinterin mallinen rakennusmassa. Lasijulkisivuun on sijoitettu rakennuksen teräsrakenteinen kaarevakattoinen pääsisäänkäyntikatos. Länsijulkisivun muurin keskellä on vastaavan tyyppinen sylinterimäinen muuriseinää matalampi kaareva valkoinen erkkeriosa, joka on kannatettu pilarein. Rakennuksen päämassasta on erottu tornimaiset porrashuoneet, joissa on yhtenäiset kapeat viiltomaiset ikkunauhat.

Rakennuksessa on käytetty rakennusai- kansa postmodernia muotokieleltä ja materiaaleja, kuten symmetriaa, valiomuotoisia pelkistettyjä muotoaiheita, punatiiltä ja keraamisia laattaverhoiluja. Punatiiliset julkisivut on jaettu kerroksittain vaakasuuntaisin valkoisin marmori- laattanauhoihin. Laattapintainen sylinterimassa on jaettu harmain laattanauhoihin, joissa on keskellä messinkilistasyvennys.

Idän puoleinen julkisivu pysäköintialueelta katsottuna.

Eteläjulkisivun muurimaista rakennusmassaa kannattelee arkadimainen pylväikkö, jonka alta on kulku muurien rajaamalle sisäänkäyntiaukiolle. Pylväikön yläpuolinen julkisivu on porrastettu ja vedetty sisään voimakkaasti. Vastakkaisella puolella pohjoisjulkisivun muurissa on samalla kohtaa pienempi sisäänveto ja pilasteriaihe.

Korkeat linnamaiset muurit on aukotettu erikokoisilla ja erilaisiin ryhmiin jaotelluilla ikkuna-aukokuksilla. Osa ikkunoista on suorakulmaisia nauhaikkunoita, osa neliön mallisia ja osa pyöreitä

ikkunoita. Ikkunoissa on pääosin punaiset pellitykset ja karmit ja violetit puitteet. Lasiseinän ikkunat ja pellitykset ovat siniset ja sylinteriosien ikkunat valkoiset. Ulko-ovet ovat teräslasiovia tai teräksisiä laakaovia. Aivan rakennuksen räystäsra- jassa on nauhamaisesti valkoiset pienet ulkonevat neliöaiheet, mitkä liittyvät julkisivun tuuletukseen. Rakennuksen viisto näkyvä vesikatto on harmaata konesaumattua peltiä ja tasakattoiset osuudet on verhoiltu bitumikermillä. Kivijalka on harmaata käsittelemätöntä betonia.

Länsijulkisivu Niiralankadulta katsottuna.

Eteläjulkisivu kaakosta katsottuna.

Pohjois- ja länsijulkisivu Suokadulta katsottuna.

Pohjoisjulkisivu Suokadulta katsottuna.

Pääsisäänkäynnille johtavat portaat.

Pääsisäänkäynti ja lasiseinä. Kuva on vuodelta 2022.

Pääsisäänkäynnin katos ja sisäänkäyntiovet.

Lasiseinään liittyvä valkoinen laatoitu lieriön mallinen rakennusmassa. Kuva on vuodelta 2022.

Lähikuva laattaseinästä alhaalta katsottuna.

Laattapintainen pylväs.

Keraamisten laattojen välissä on tehosteena messinkilista.

Eteläpuolen sisäänkäyntiportaitko. Kuva on vuodelta 2022.

Pylväskäytävä eteläsiiven alla ja katoksen metallisäleiköllä verhoiltu alapinta.

Punatiilinen pylväs, marmorilista ja betonikivijalka. Kuva on vuodelta 2022.

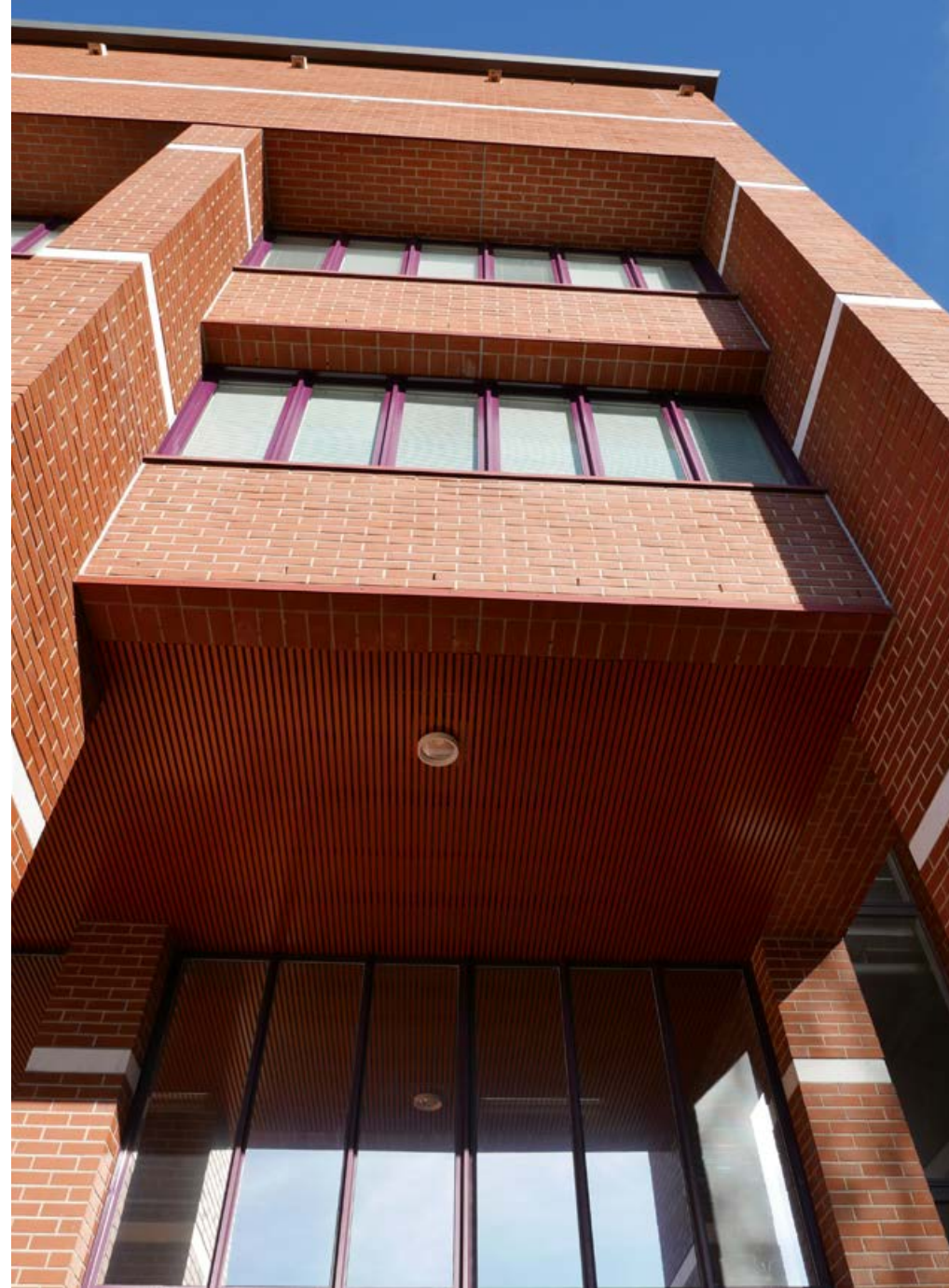
Tiiliseinässä oleva marmorilaatta.

Räystään yksityiskohta, neliönauha.

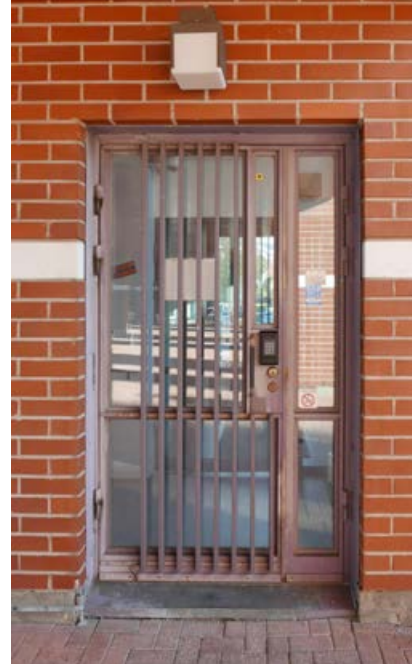
Poliisin tunnuskilpi/miekka ja seinään kiinnitetty kohdevalaisin.

Julkisivun porrastuksia.

Länsipuolen sisäänkäyntiovi. Julkisivun sisäänveto muodostaa katoksen.

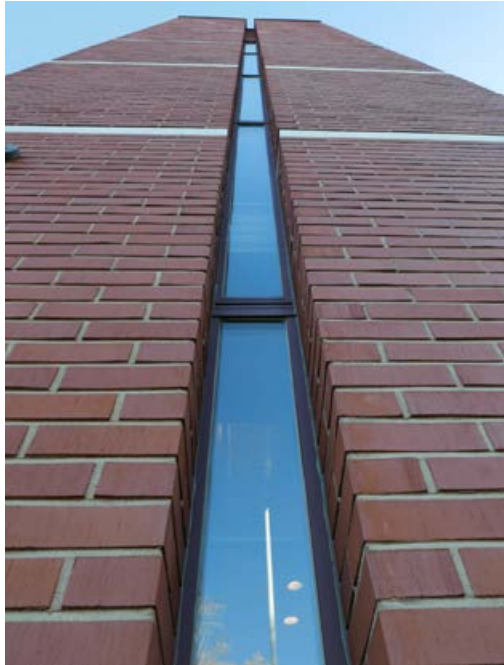
Teräslasiovi.

Metallilaakaovi.

Valaisin, jossa kirjaintunnus.

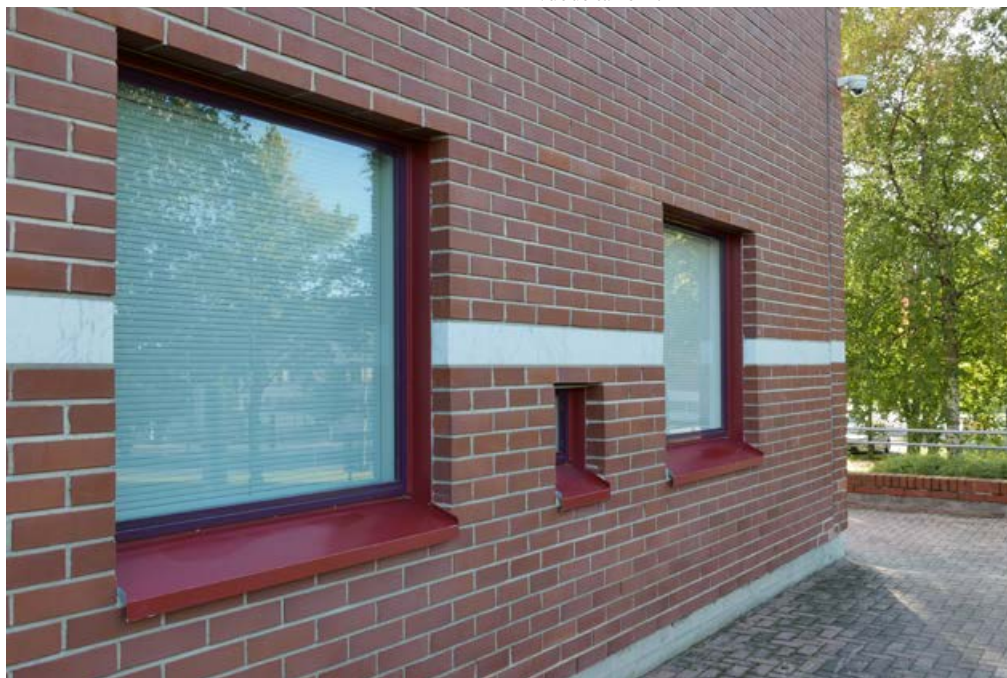
Porrashuoneen kapea nauhaikkuna.

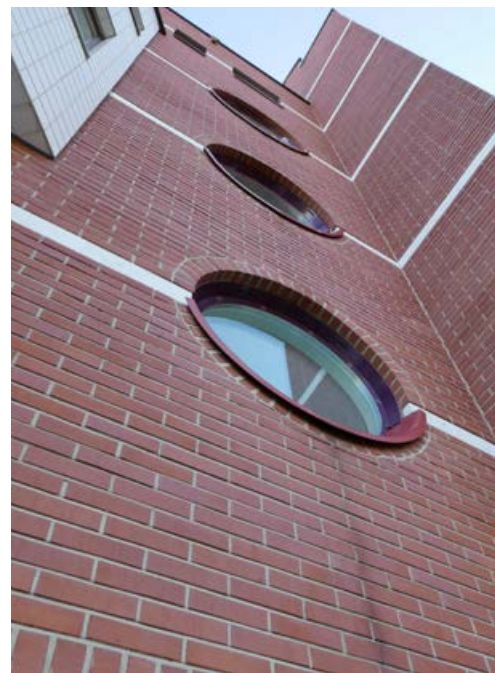
Porrashuoneen kiinteä ikkuna ja räystäspeltti. Kuva on vuodelta 2022.

Tiilimuurilla rajattu kulkualue rakennuksen vierellä.

Neliskanttiset ikkunat.

Pyöreät ikkunat.

Länsijulkisivun muurin keskellä on sylinterimäinen erkkeri.

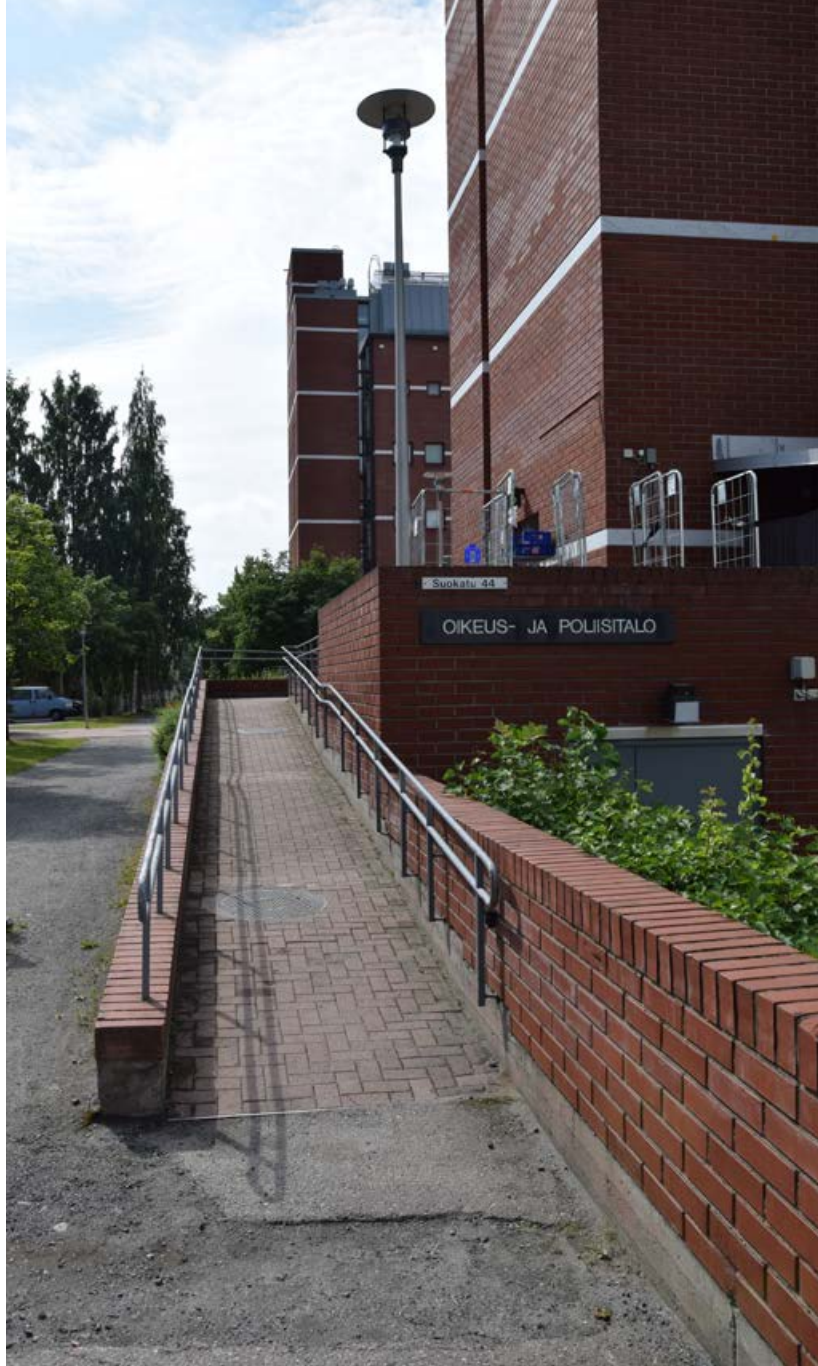
Laattapintainen pylväs länsijulkisivulla.

Erkkeriä kannattelevat pilarit.

Länsijulkisivun sisäänkäynti. Kuva on vuodelta 2022, jolloin Pohjois-Savon käräjäoikeus toimi rakennuksessa. Julkisivussa on oikeuslaitoksen tunnus.

Idän puoleinen sisäänkäyntiluiska. Kuva on vuodelta 2022.

Muurien rajaamat ulkoportaat. Ylempi kuva on vuodelta 2022.

Piha laskeutuu kadun varresta pohjoispuolella. Kuva on vuodelta 2022.

4.2 OIKEUS- JA POLIISITALON SISÄTILAT

Seuraavaan on koottu valokuvien ja tekstein rakennuksen tärkeimmät sisätilat materiaaleineen nykyisessä asussaan.

Sisääntulo- ja odotusaula

Korkea sisääntuloaula muodostaa rakennuksen eri toimintoja kokoavan tilan. Aulasta löytyy yleisön naulakot, wc-tilat ja kulku porrashuoneisiin. Aula on kolmikerroksinen ja sitä rajaa vapaasti kaartuvat parvekelinjat, jotka muodostavat alapuolelle katoksia. Sylinterin mallinen pyöreä rakennusmassa erottuu polveilevasta massasta säännönmukaisella muodollaan. Siihen johtaa ylempien kerrosten parvilta kulkusiltoja. Parven kaiteiden yläosat ovat kirkasta lasia. Aulan materiaalit ovat pääosin alkuperäisiä.

Lattia

Punainen poltettu klinkkerilaatta ja marmorilaattanauhat, saumat vaaleanharmaat.

Seinät

Teräslasiseinät, klinkkerilaattaseinä, lasitiili, maalattu levyseinäpinta, maalatut betonipilarit, akustoiva pinnoite.

Katto

Akustolevyverhous, jossa puiset jakolistat

Listat

Laattanosto klinkkerilaatalla, messinkilistat aulan porraskaiteessa.

Valaisimet

Katon alapintaan upotetut pyöreät valaisimet sekä loisteputkivalaisimet kaarevan seinän uusissa alakatoissa.

Korkea odotusaula ja kaarevat parvet. Kuva on vuodelta 2022.

Aulaan avautuu sylinterinmallisen rakennusmassan laattaverhoiltu seinäpinta. Tilaan tulee valoa myös kattoikkunoista.

Aula kuvattuna sisäänkäynnin suuntaan. Kuva on vuodelta 2021.

Lasiseinä ja betonipilari.

Odotusaulan vanha palvelutila.

Aulan kattopintaa.

Odotusaulan takaosaa, taka-alalla yleisön naulakkotilat.

Odotusaulan naulakkotila.

Parvet ja kulkusillat

Keskusaulaan avautuu 2. ja 3. kerroksessa vapaa-
muotoiset parvtilat, joissa on yleisön palvelutiloja
sekä käräjäoikeiden odotusaulat sekä kulkusillat,
jotka johtavat istuntosaleihin.

Lattia

Vaaleanharmaa linoleum-lattia, jossa tumman-
harmaat rajaukset.

Seinät

Teräslasiseinät, klinkkerilaattaseinä, lasitiili,
maalattu levyseinäpinta, maalatut betonipilarit.

Katto

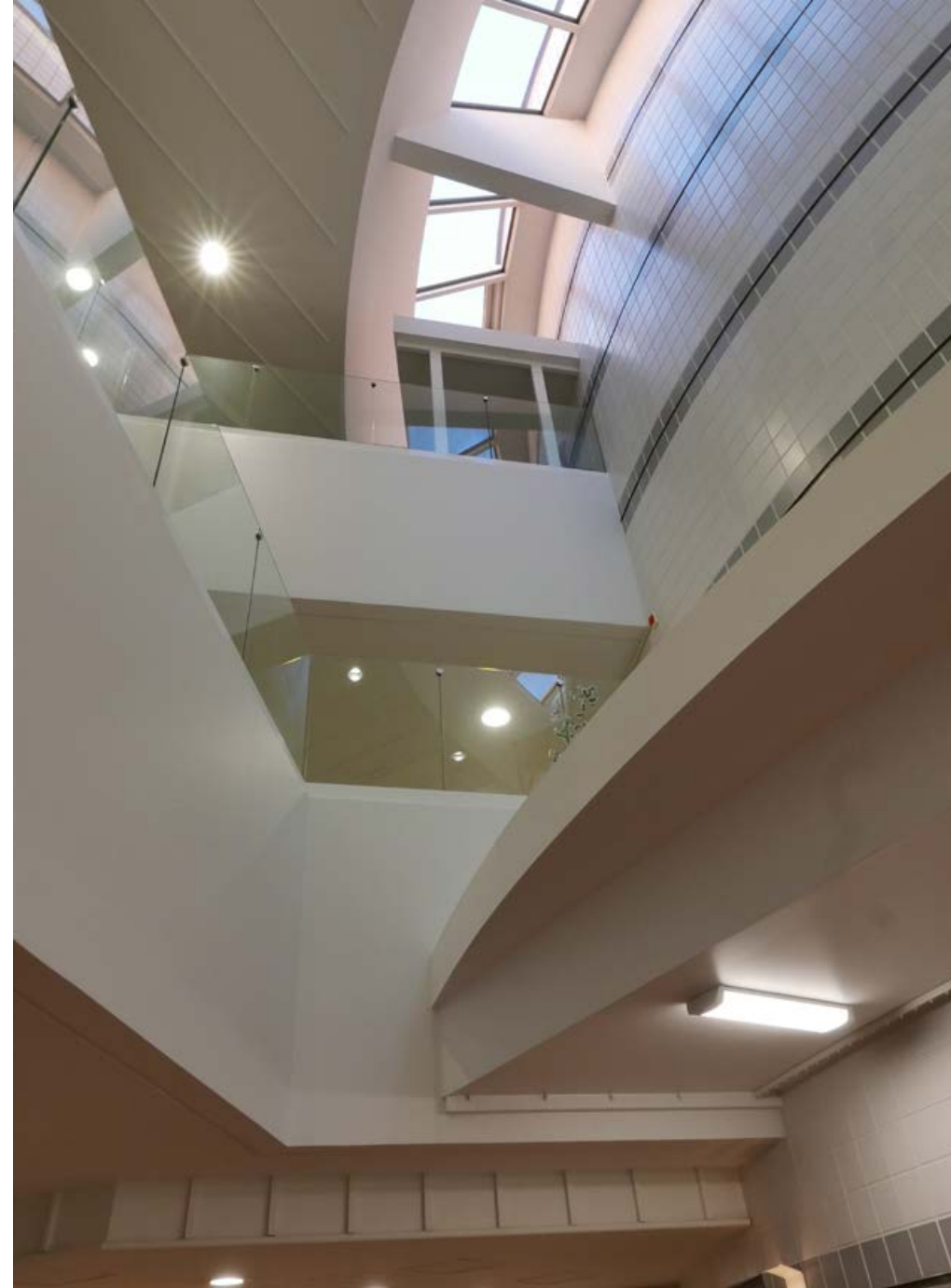
Akustolevyverhous, jossa puiset jakolistat

Listat

Laattanosto klinkkerilaatalla, messinkilistat aulan
porraskaiteessa.

2. kerroksen palveluhallin parviaula.

Parvet ja kulkusillat avautuvat odotusaulaan.

Palveluhallin 2. kerroksen parvitaso.

Palveluhallin palvelutiski.

3.kerroksen asiakaspalvelutila parvella.

Istuntosalien odotusparvi ja kulkusillat.

Entinen odotusaulan tupakkahuone.

Kulkusilta 3. kerroksen istuntosaliin.

Palvelutiloja henkilökunnan puolelta.

Palvelutiloja henkilökunnan puolelta.

Istuntosalit

Entiset käräjäoikeuden istuntosalit sijaitsivat sylinterin muotoisessa osassa. Tilat ovat säilyneet alkuperäisessä muodossaan. Jäljellä on myös paljon alkuperäisiä materiaaleja.

Lattia

Parketti, osin uudempi mosaiikki hexagon-laatta.

Seinät

Valkoiseksi maalattu pinta, puiset ja viilupintaiset akustolevyseinäkkeet.

Katto

Rei'itetty akustolevy viilupintainen, vaaleaksi maalattu levyypinta ja rei'itetty akustolevy.

Listat

Puulista tai harmaa muovilista.

2. kerroksen istuntosali.

2. kerroksen istuntosalin uusittua mosaiikkilaattalattiaa ja uusi akustoseinäke.

2. kerroksen pienempi istuntosali. Kuva on vuodelta 2022.

Istuntosalin kaareva sisäkatto.

3. kerroksen istuntosali.

3. kerroksen istuntosali.

Entinen vihkitila ja luentosali

Entinen vihkitila ja luentosali sijaitsevat 1. kerroksessa rakennuksen sylinteriosassa.

Lattia

Parketti.

Seinät

Valkoiseksi maalattu pinta, puiset akustorimaelementit.

Katto

valkoiseksi maalattu rei'itetty akustolevy.

Listat

Puinen tammilista.

Entinen vihkitila.

Luentosali 1. kerroksessa.

Luentosali 1. kerroksessa.

Ruokasali ja keittiö

Ruokasali on kuvattu kohdekäynnillä 2021, jolloin se oli vielä käytössä. Tila sijoittuu rakennuksen sylinterin malliseen osaan ja ikkunat avautuvat sisääntuloaukiolle.

Ruokasali vuonna 2021, kun se oli vielä toiminnassa.

Ruokasalin keittiö. Kuva on vuodelta 2021.

Porrashuoneet ja hissi

Rakennuksessa on kaksi pääporrashuonetta ja sivuportaat. Pääporrashuoneissa on käytetty arvokkaampia materiaaleja, kuin sivuportaissa, kuten messinkiä käsijohteissa.

Lattia

Punainen poltettu klinkkerilaatta ja marmorilaattanauhat, saumat vaaleanharmaat (pääportaat), mosaiikkibetoniaskelmat ja linoleum-matto välitansse (sivuportaat).

Seinät

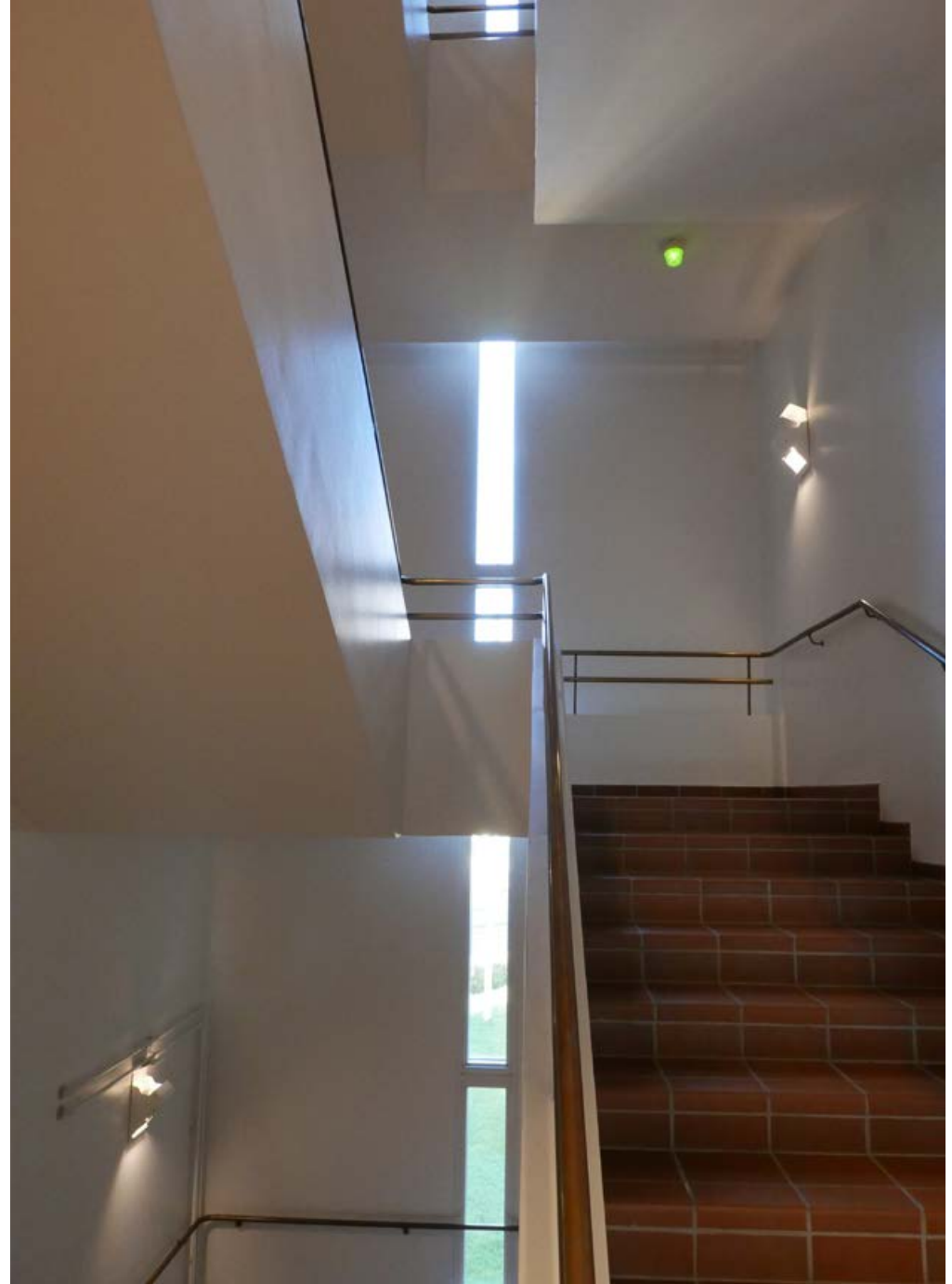
Valkoiseksi maalattu seinäpinta.

Katto

Valkoiseksi maalattu rei'itetty akustolevy.

Listat

Laattanosto klinkkerilaatalla (pääportaat), puulista (sivuportaat).

Pääporrashuone.

Porrasaula, jossa pyöreä ikkuna.

Hissi.

Messinkinen käsijohde.

Porrashuoneen ylin tasanne.

Sivuporrashuone.

Porraskaide kuvattuna ylhäältä alas. Kuva on vuodelta 2021.

Toimistotilat, käytävät ja varastot

Rakennuksessa on toimistotiloja lähes kaikissa kerroksissa. Yleisimmin käytävät on sijoitettu keskeisesti ja sen molemmin puolin on toimisto-, työskentely ja niiden aputiloja sekä varastoja.

Lattia

Linoleum-matto, muovimatto.

Seinät

Maalattu levypinta, maalattu tiilipinta.

Katto

Valkoiseksi maalattu rei'itetty akustolevy.

Listat

Puulistat, osa puun värisiä, osa maalattu violetiksi.

Käytävätiloja. Kuvat ovat vuodelta 2022.

Kaareva toimistokäytävä, jossa alkuperäiset materiaalit.

Käytävä ja entinen palvelutiski.

Toimistohuone.

Toimistohuone. Kuva on vuodelta 2022.

Toimistohuone. Kuva on vuodelta 2022.

Toimistohuone kulmauksessa.

Toimistohuone.

Käytävä istuntosaleihin.

Wc-tilat

Yleisö-wc-tilat sijaitsevat 1.kerroksen naulakkoti-
lojen yhteydessä ja 3. kerroksessa on ollut käräoi-
keuden yleisö-wc-tilat. Lisäksi rakennuksessa on
useita henkilökunnan wc-tiloja. Wc-tilat ovat pinta-
materiaaleiltaan ja tilamuodoiltaan alkuperäisessä
asussa.

Lattia

Klinkkerilaatta, harmaat saumat.

Seinät

10x10 seinäkaakeli, valkoiseksi maalattu levypinta,
valkoiseksi maalattu tiili.

Katto

Levyverhous.

Listat

Laattanosto.

Yleisö-wc-tila 3. kerroksessa. Kuva on vuodelta 2022.

Yleisö-wc-tila 1. kerroksessa.

Henkilökunnan suihkutila.

Henkilökunnan wc-tila.

Sisätilojen rakennusosat ja materiaalit

Sisäovet

Aulan ovien vedin.

Pääsisäänkäynnin tuulikaapin teräslasiovet.

2. kerroksen palveluaulan teräslasiovi.

Istuntosalin pyökkipintainen laakaovi, jossa messinkilistat.

Käytävän teräslasi väliovi, jossa messinkilistat. Kuva on vuodelta 2022.

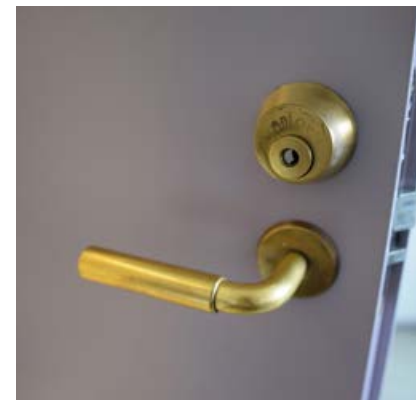
Luentosalin pyökkiviilu pariovi, jossa messinkilistat.

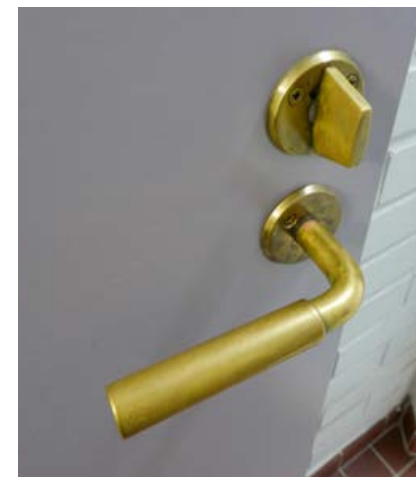
Wc:n laakaovi.

Toimistotilan keltainen laakaovi.

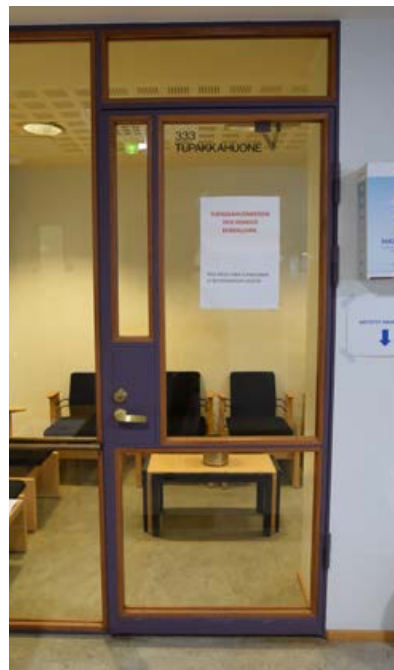
Toimistohuoneen messinkipainike.

Wc-oven painike ja vääntönuppi

Vihkihuoneen pyökki laakaovi.

Teräslasiväliovi, jossa pyökkilistat.
Kuva on vuodelta 2022.

Istuntosalin oven puumessinkivedin.

Materiaalit

Parven messinkinen käsijohde.

Pylvään messinkilista.

Tammilista ja messinkiruuvi sekä linoleum-lattia.

Palveluhallin seinän alaosan puuverhous.

Linoleum-lattia ja kaareva pyökkilistainen lasiseinä. Listat on kiinnitetty messinkiruuvein.

Portaan laattapintaiset askelmat.

Istuntosalin seinän yksityiskohtia. Pyökkiviilua, pyökkilista, vaaleaa marmoria ja messinkilista.

Istuntosalin puisia akustopintoja.

Ikkunapenkki.

Kalusteet

Etenkin käräjäoikeuden odotusaulassa on rakennukseen arkkitehtien alun perin suunnittelema irtokalusteita, kuten naulakoita ja erilaisia istuimia.

Käräjäoikeuden odotustilan naulakko.

Istuntosalien edustalla on taloon suunnitellut pehmustetut nojatuolit.

Kaarevat sohvat ja nojatuolit.

Istuntosalin työpöytä.

Valaisimet

Istuntosalin riippuvalaisin

Metallinen seinävalaisin

Kattoon upotettu pyöreä valaisin.

Talotekniikka

Rakennuksessa on koneellinen ilmavaihtojärjestelmä, joka on ollut rakennuksessa jo alun perin, patteri-kiertoinen keskuslämmitys- sekä kunnallinen vesi- ja viemärintijärjestelmä. Ilmanvaihtokanavia ja talotekniikkaa on osin piilotettu alas laskettuihin kattoihin ja koteloihin.

Käytävän lämmityspatterit.

Istuntosalin lämmityspatterit.

Istuntosalin pöytään integroitua ilmavaihtolaitteistoa ritilän takana. Kuva on vuodelta 2022.

Lämmityspatterit on piilotettu aulassa lattiaan ritilän alle.

Toimistohuoneen ilmavaihtolaitteistoa. Kuva on vuodelta 2022.

Alakaton ilmanvaihtosäleikköjä ja huoltoluukut.

4.3 SÄILYNEISYYDEN KUVAUS

SÄILYNEISYYSANALYYSI

Tässä arvioidaan Kuopion oikeus- ja poliisitalon arkkitehtuurin säilyneisyyttä julkisivujen ja pääasiassa tärkeimpien sisätilojen osalta. Säilyneisyyttä on arvioitu inventointikäyntien ja piirustusten perusteella. Toimistohuoneiden ja niihin liittyvien aputilojen osalta säilyneisyyskaavioihin ei ole laitettu merkintöjä, koska rakennuksen käyttötarkoituksesta johtuen kaikkia tiloja ei inventoitu normaalin rakennushistoriaselvitykseen kuuluvan huonekohtaisen inventointimenetelmän keinoin. Toimistohuoneiden ja niihin liittyvien aputilojen osalta inventointi tehtiin esimerkkihuoneiden kautta, ja niiden säilyneisyyttä arvioidaan tässä yhteydessä vain sanallisesti. Kuopion oikeus- ja poliisitalon ulkoarkkitehtuuri on hyvin säilynyt. Julkisivuihin ei ole tehty merkittäviä muutoksia. Suurin osa rakennuksen ikkunoista on uusittu, mutta ikkuna-aukkojen muodot ja paikat ovat alkuperäisiä. Länsijulkisivulle on lisätty yksi ovi. Rakennuksen kattovesien poistojärjestelmä on uusittu ja syksytorvet on lisätty rakennuksen siipiosiin tässä yhteydessä.

Sisätilojen alkuperäinen hierarkkinen järjestelmä, jossa rakennuksen julkisissa tiloissa on laadukasta detaljiikkaa ja henkilökunnalle tarkoitetuissa tiloissa yksinkertaisempia materiaaleja on säilynyt rakennuksessa hyvin. Tärkeimmissä tiloissa eli istuntosaleissa, auloissa, parvilla ja porrashuoneissa on paljon alkuperäisiä rakennusosia ja esimerkiksi alkupe- räisiä valaisimia sekä kiinto- ja irtokalusteita. Sisä- tiloissa muutokset ovat kohdistuneet enimmäkseen siipiosien tilanjakoon, väliseiniin ja pintoihin. Toisen kerroksen parvella oleva alun perin muodoltaan aaltoileva palvelutiski on muutettu suoraksi, mutta

Oikeus- ja poliisitalon arkkitehtuurin alkuperäiset ominaispiirteet ovat hyvin säilyneet.

uusittu tiski on suunniteltu alkuperäisen detaljiikan periaatteiden mukaiseksi. Toisen ja kolmannen kerrosten parville ja kulkusilloille on lisätty kaide- lasit, jotka jonkin verran heikentävät alkuperäistä avointa ja soljuvaa kerrosten välisen korkean tilan arkkitehtuurin ideaa. Pääaulassa on tehty joitain muutoksia, mutta aula on pääosin palautettavissa alkuperäiseen asuun. Tärkeimmät sisätilat ovat myös tilamuodoltaan säilyneet pääosin alkuperäisinä. Toimistohuoneet sijoittuvat rakennuksen siipiosiin ja länsijulkisivun kaarevaan osaan. Suurin osa

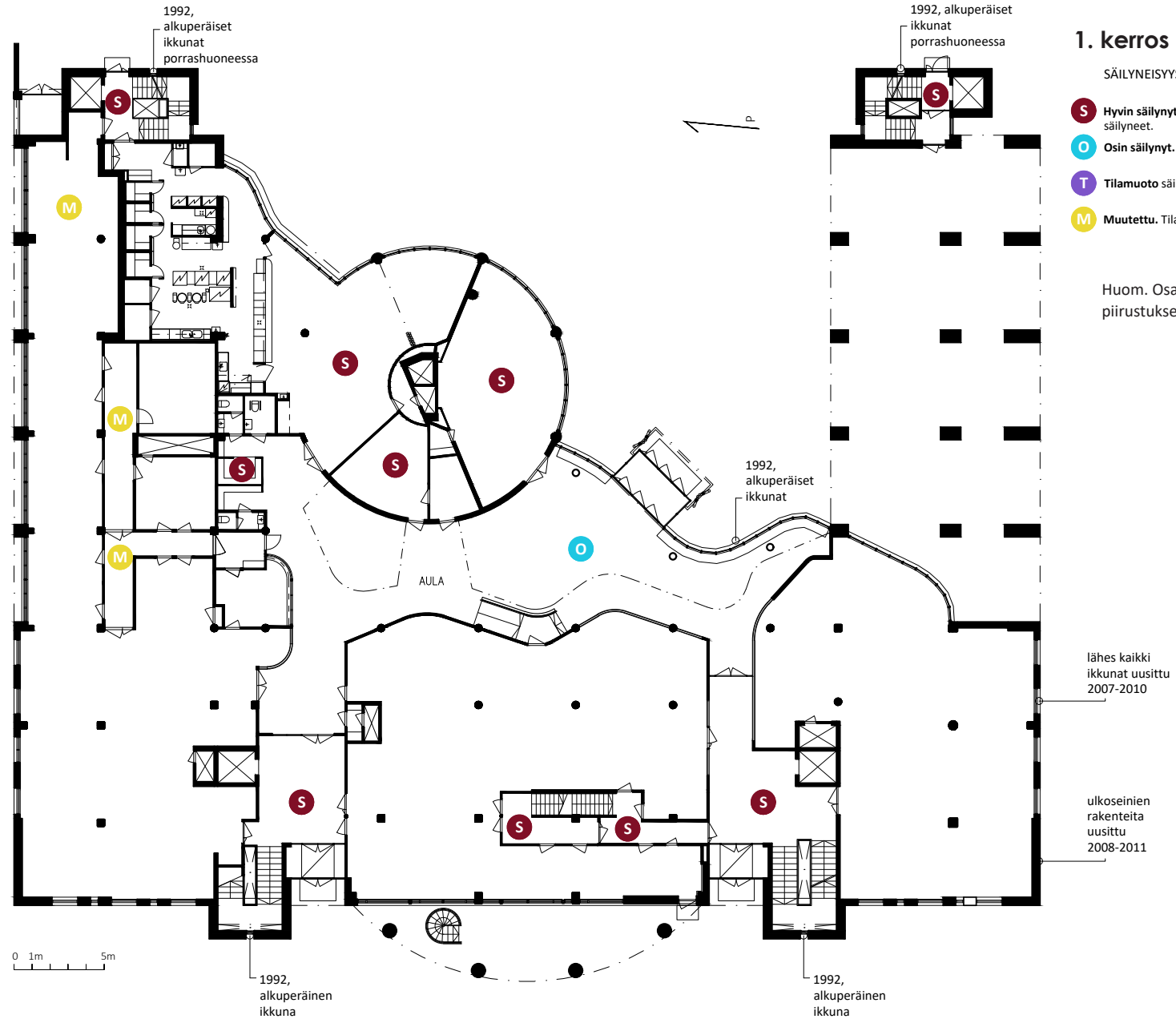

toimistosiipien alkuperäisistä keskikäytävistä on säilytetty. Toimisto- ja työskentelyhuoneissa on tehty väliseinämuutoksia ja rakennuksen puuran- karunkoisen julkisivun lämmöneristeet on uusittu sisältä päin. Näiden korjausten yhteydessä on luon- nollisesti uusittu toimistohuoneiden pinnat. Vaikka erityisesti siipien toimistohuoneisiin kohdistuneita väliseinämuutoksia on paljon, rakennuksen suuresta koosta johtuen toimistotiloissa on myös paljon säilyneisyyttä.

4.4 SÄILYNEISYYSKAAVIOT

Suokadun puolen siiven päädyssä on alun perin ollut talonmiehen asunto, joka on myöhemmin muutettu toimistotiloiksi.

1. kerros

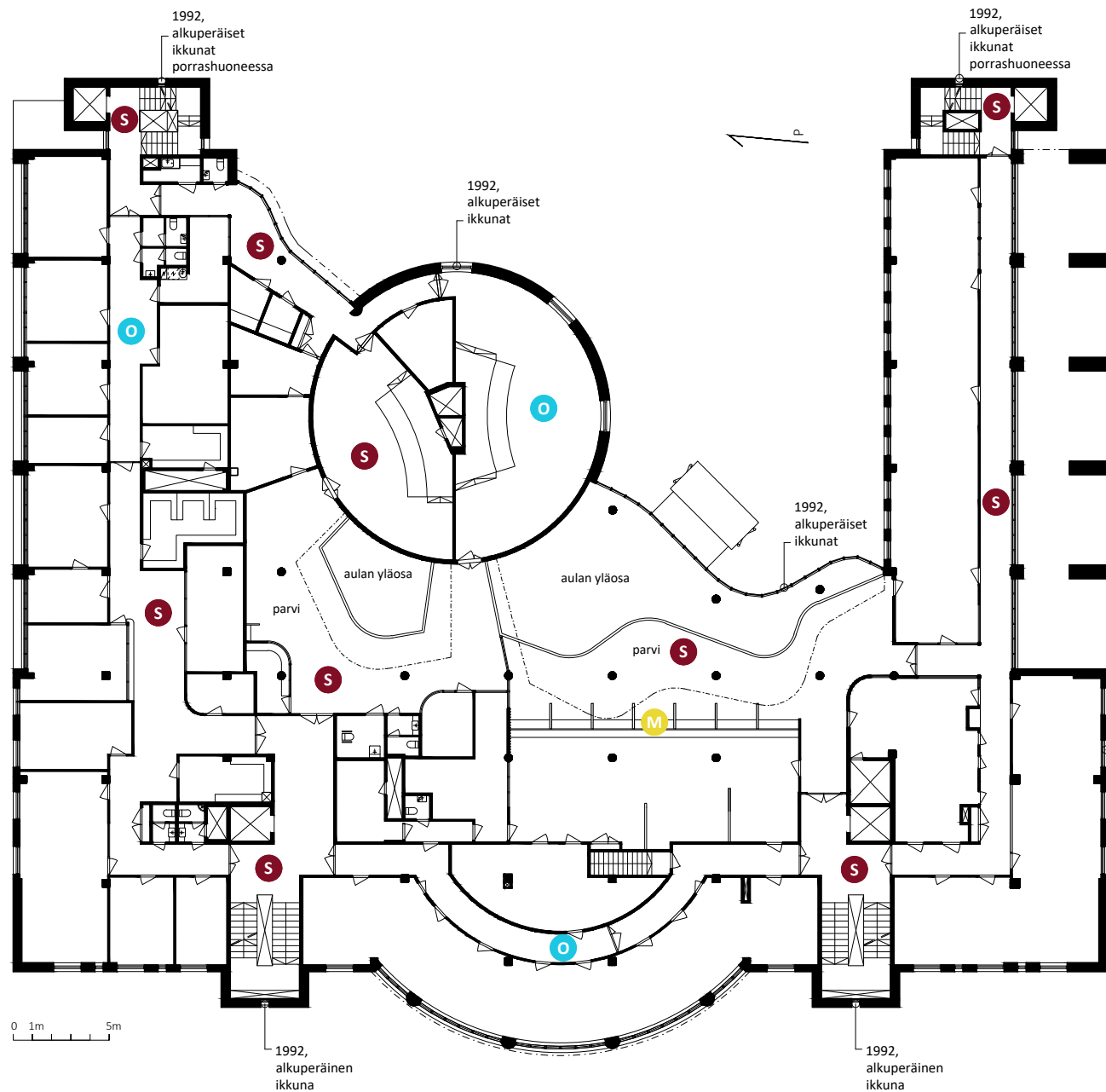
SÄILYNEISYYT

- S** Hyvin säilynyt. Tilamuoto, materiaaleja ja keskeiset ominaispiirteet säilyneet.
- O** Osin säilynyt. Tilamuoto pääosin säilynyt. Materiaaleja uusittu.
- T** Tilamuoto säilynyt.
- M** Muutettu. Tilamuotoa muutettu. Materiaaleja uusittu.

Huom. Osa nykyisistä väliseinistä on poistettu piirustuksesta.

lähes kaikki ikkunat uusittu 2007-2010

ulkoseinien rakenteita uusittu 2008-2011

2. kerros

SÄILYNEISYYS

- S** Hyvin säilynyt. Tilamuoto, materiaaleja ja keskeiset ominaispiirteet säilyneet.
- O** Osin säilynyt. Tilamuoto pääosin säilynyt. Materiaaleja uusittu.
- T** Tilamuoto säilynyt.
- M** Muutettu. Tilamuotoa muutettu. Materiaaleja uusittu.

Huom. Osa nykyisistä väliseinistä on poistettu piirustuksesta.

lähes kaikki ikkunat uusittu 2008-2011

ulkoseinien rakenteita uusittu 2008-2011

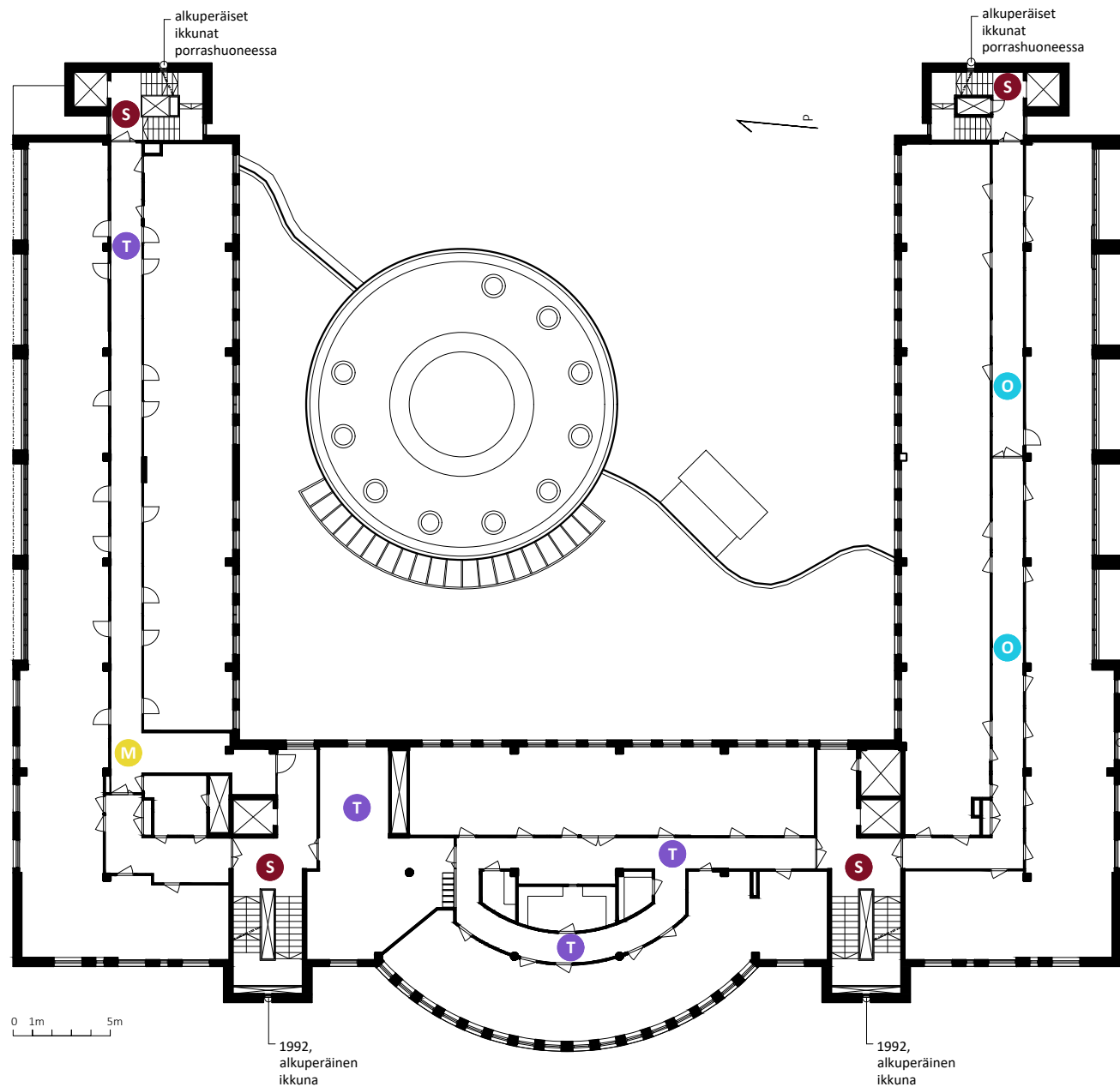
SÄILYNEISYYS

- S Hyvin säilynyt.** Tilamuoto, materiaaleja ja keskeiset ominaispiirteet säilyneet.
- O Osin säilynyt.** Tilamuoto pääosin säilynyt. Materiaaleja uusittu.
- T Tilamuoto** säilynyt.
- M Muutettu.** Tilamuotoa muutettu. Materiaaleja uusittu.

Huom. Osa nykyisistä väliseinistä on poistettu piirustuksesta.

lähes kaikki
ikkunat uusittu
2007-2010

ulkoseiniä
rakenteita
uusittu
2008-2011

4. kerros

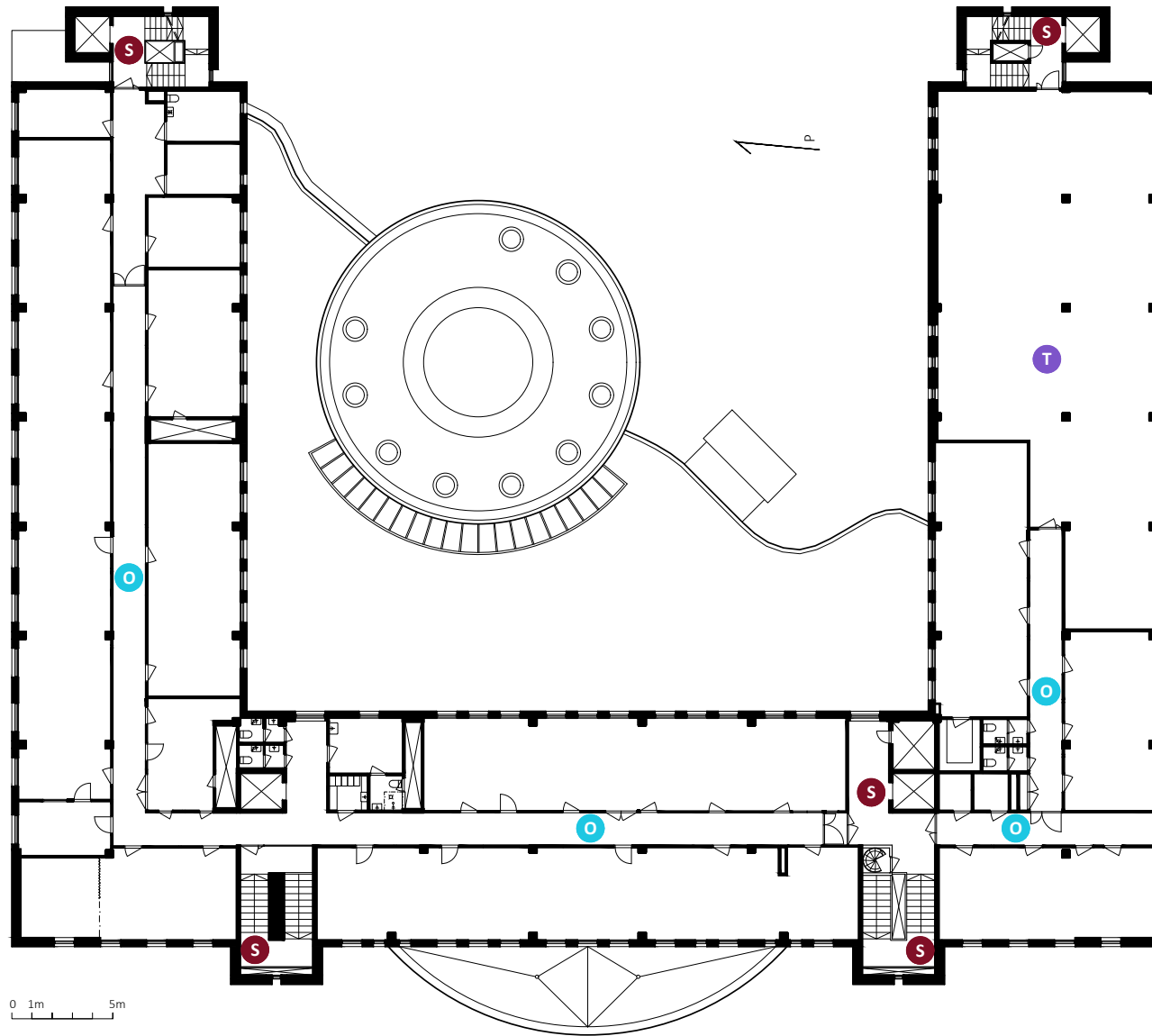
SÄILYNEISYYS

- S** Hyvin säilynyt. Tilamuoto, materiaaleja ja keskeiset ominaispiirrit säilyneet.
- O** Osin säilynyt. Tilamuoto pääosin säilynyt. Materiaaleja uusittu.
- T** Tilamuoto säilynyt.
- M** Muutettu. Tilamuotoa muutettu. Materiaaleja uusittu.

Huom. Osa nykyisistä väliseinistä on poistettu piirustuksesta.

lähies kaikki
ikkunat uusittu
2007-2010

ulkoseinien
rakenteita
uusittu
2008-2011

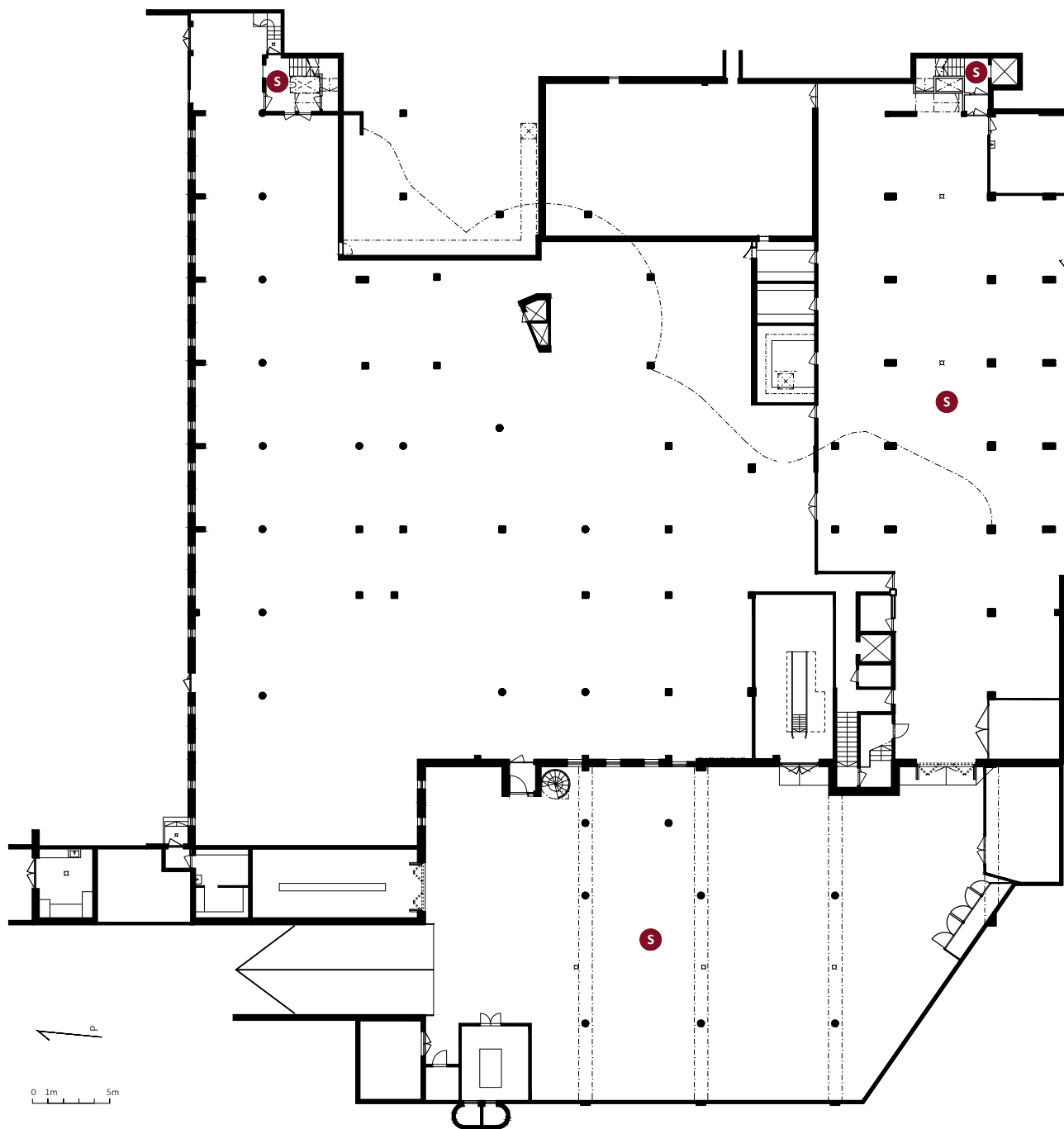
5. kerros

SÄILYNEISYYS

- S** Hyvin säilynyt. Tilamuoto, materiaaleja ja keskeiset ominaispiirteet säilyneet.
- O** Osin säilynyt. Tilamuoto pääosin säilynyt. Materiaaleja uusittu.
- T** Tilamuoto säilynyt.
- M** Muutettu. Tilamuotoa muutettu. Materiaaleja uusittu.

Huom. Osa nykyisistä väliseinistä on poistettu piirustuksesta.

kerroksessa
alkuperäiset
ikkunat

Kellarikerros

SÄILYNEISYYS

- S** Hyvin säilynyt. Tilamuoto, materiaaleja ja keskeiset ominaispiirteet säilyneet.
- O** Osin säilynyt. Tilamuoto pääosin säilynyt. Materiaaleja uusittu.
- T** Tilamuoto säilynyt.
- M** Muutettu. Tilamuotoa muutettu. Materiaaleja uusittu.

Huom. Osa nykyisistä väliseinistä on poistettu piirustuksesta.

5. YHTEENVETO

HATSALAN KORTTELI 10

Kuopion puistomainen kasarmialue sijaitsee keskustan ruutukaavan läntisellä reunalla. Alueen rakennuskanta koostuu pääasiassa 1800–1900-lukujen vaihteessa sekä 1980–90-luvuilla valmistuneista rakennuksista. Kasarmialueen rakentamiselle ratkaiseva tekijä oli vuoden 1878 uusi asevelvollisuuslaki.

Pääosa alueen rakennuksista valmistui jo vuonna 1881, ja ne tehtiin ajan rakennustapoja ja -tyylejä noudattaen. Kasarmialueelle tyypillisesti rakennukset sijoitettiin väljästi, mutta sotilaallisen järjestelmällisesti ja ryhdikkään symmetrisesti.

Tultaessa 1960-luvun lopulle alueen vanha rakennuskanta jäi vaille käyttöä. Alueella tehtiin maanvaihtosopimus Kuopion kaupungin ja valtion kesken vuonna 1972, ja tällöin muodostui nykyisen oikeus- ja poliisitalon tontti. Suurin osa rakennuksista jäi kaupungille, ja alueelle tehtiin laajat purkuuunnitelmat. Museovirasto ryhtyi pikaisesti valmistelemaan alueen suojelua. Osa alueen rakennuskannasta kuitenkin ehdittiin purkaa ennen alueen ”jäädettämistä”, kuten Savon Sanomat vuonna 1983 asian ilmaisi.

Kasarmialueen puistomainen miljöö on säilynyt suhteellisen hyvin, vaikka Puistokadun ja Suokadun rakentamisen vuoksi useita rakennuksia purettiin ja alue jakaantui osiin. Vanha rakennuskanta yhdessä uudemman rakennuskannan kanssa muodostaa puistoympäristössä omaleimaisen ja historiallisesti arvokkaan miljöön Kuopion keskustassa. Suurin osa alueesta on luokiteltu Valtakunnallisesti merkittäväksi rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY) alueeksi.

OIKEUS- JA POLIISITALON ARKKITEHTUURISTA Kuopion oikeus- ja poliisitalo valmistui vuonna 1992 ja se edustaa arkkitehtuuriltaan postmodernismia. Rakennushallitus järjesti vuonna 1986 oikeus- ja poliisitalosta kutsukilpailun, jonka voitti arkkitehdit Sinikka Kouvo ja Erkki Partanen. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen on ollut mukana suunnittelemassa myös osaa rakennuksen myöhemmistä muutoksista.

Rakennuksen ulkoasua on luonnehdittu majesteehtilliseksi. Se hallitsee maisemaa usealta suunnalta. Rakennuksen arkkitehtuurissa käytettiin aikakaudelle tyypillisiä postmodernin arkkitehtuurin muoto- ja tyyliaiheita. Punatiiliseen U-malliseen rakennusmassaan on yhdistetty valkoisella keramisella laatalla verhoillut sylinterimäiset osat. Rakennuksen pääsisäänkäynti on sijoitettu kahden tiiliverhoillun siipiosan väliin, jossa sylinterimäisen malliseen osaan liittyy aaltoileva lasiverhoiltu seinäpinta. Julkisivupintoja on rytmitetty vaakasuuntaisilla marmorisilla jakolistoilla sekä erikokoisilla ja mallisilla ikkunoilla.

Rakennuksen U-mallisen massan väliin sijoittuu vapaamuotoisesti kaareutuvien parvilojen ja lasiseinän rajaama kolmen kerroksen korkuinen keskusaula. Sylinterimäisen osan ensimmäisessä osassa on ruokala ja luentosalitilat, ja toisessa sekä kolmannessa kerroksessa on istuntosalit. Toimisto- ja työskentelytilat sijoittuvat pääasiassa rakennuksen siipiin. Rakennuksessa käytetyt materiaalit ja arkkitehtuurin yksityiskohdat heijastavat kunkin tilan hierarkiaa.

OIKEUS- JA POLIISITALON SÄILYNEISYYS

Kuopion oikeus- ja poliisitalon ulkoarkkitehtuuri on hyvin säilynyt. Julkisivuihin ei ole tehty merkittäviä muutoksia.

Tärkeimmissä julkisissa sisätiloissa on paljon alkuperäisiä rakennusosia ja esimerkiksi alkuperäisiä valaisimia sekä kiinto- ja irtokalusteita.

KUOPION OIKEUS- JA POLIISITALON ARVOISTA

Kuopion oikeus- ja poliisitalolla on arkkitehtonisia, rakennushistoriallisia, historiallisia ja kaupunkikuvallisia arvoja.

Kuopion oikeus- ja poliisitalo edustaa aikansa laadukasta ja viimeisteltyä postmodernia virastoarkkitehtuuria. Rakennus on säilynyt pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan.

Kuopion kaupunki ja Suomen valtio päättivät 1980-luvulla sijoittaa historiallisen kasarmialueen kortteliin kaupungin ylimmän päättävän elimen kokoontumistilan sekä alueellisen alioikeuden ja poliisin tilat. 1980-luvusta voidaankin katsoa alkaneen korttelin uusi aika yhtenä kaupungin tärkeimmistä virastokortteleista. Maamerkkinäinen oikeus- ja poliisitalo konkretisoi julkista valtaa sekä Kuopion kaupungissa että koko Pohjois-Savon alueella. Sen arkkitehtuuri viestii vakautta ja järjestystä.

Alkuperäisiin kasarmialueen 1-3 kerroksisiin kooltaan pienempiin puu- ja tiilirakennuksiin verrattaessa Kuopion oikeus- ja poliisitalo on kooltaan massiivinen ja korkea. 1980-luvulta asti on suunniteltu erilaisia oikeus- ja poliisitalon laajenusosia, jotka oikeus- ja poliisitalon itäpuolelle toteutuessaan olisivat voineet pehmentää ristiriitaa vanhoihin, matalampiin kasarmirakennuksiin. Nykyisessä Kuopion kaupunkitilassa oikeus- ja poliisitalo toimii komeana porttina Niiralasta tulevalle liikenteelle ja jäsentää osaltaan Hatsalan ja Niiralan kaupunginosien rajaa. Lisäksi oikeus- ja poliisitalo muodostaa Kuopion kaupunginteatterin ja Niiralan koulun kanssa aukion, joka kuvastaa koulutusta, kulttuuria ja julkista valtaa.

LÄHTEET

ARKISTOLÄHTEET

Akkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, AKPA
vanhoja valokuvia, havainnekuvia ja muuta
aineistoa

Kansallisarkisto, KA
Senaatin talousosasto

Kuopion kaupunki, KKA
Kuopion oikeus- ja poliisitalon
rakennuslupa-aineisto
Tilakeskuksen aineistoa
Kuopion oikeus- ja poliisitalo, palkintolautakunnan
arvostelupöytäkirja, 1986,
”Kuopion oikeus- ja poliisitalo”. Kuopion keskustan
ja lähiympäristön modernin rakennusperinnön
inventointi. Laaja Kioski-kohderaportti, Aada
Mustonen, 21.3.2016.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, KUHMU
vanhat valokuvat

Senaatti-kiinteistöjen arkisto, SKA
piirustuksia, kuntotutkimuksia

Puolustusvoimat
vanhoja valokuvia

Puolustushallinnon arkisto, PHA
vanhoja karttoja

PAINETUT LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Arkkitehtuuritiedot 9/86, s. 30.

Arkkitehtitiedot 16/1986, s. 31-31.

Kuopion oikeus- ja poliisitalo, Kuopio, Arkkiteht-
titoimisto Kouvo & Partanen = Kuopio Legal and
Police Headquarters. Arkkitehti-lehti, 1/1993

Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit 1991. Suomen
teknillinen seura STS ry. Gummerus, Jyväskylä.

Kahra, Taavi. 1956. Kuopion kaupungin talous-
hallinnon historia 2, 1877-1928. Savon Sanomain
kirjapaino.

Kujala, Tuire. 1986. ”Virastorakennukset”,
Rakennushallinto 1961-1986., rakennushallinnon
175-vuotisjuhlakirja. Rakennushallitus, Helsinki.

Kuopion kaupunki, tekninen virasto. 2008. Kuopion
kulttuuriympäristö – Strategia ja hoito-ohjeet.
Kuopion kaupunki.

”Oikeustaloa ei kannata remontoida osissa” Savon
sanomat, 4.2.2018, s. 5.

”Oikeustalon remontin aloittaminen on siirtynyt
taas”, Savon Sanomat, 6.11.2018, s.3.

Riekkä, Helena. 2005. Kuopion kaupungin
rakennushistoria : kaupungin rakentamisvaiheita
vuodesta 1875. Kuopion kaupungin historia 6.
Kuopio: Kuopion kaupunki.

Tuovinen, Pentti. 2002. Tutkimusten tässä vaiheessa:
Kuopion poliisilaitos on 100-vuotias. Kuopion
seudun kihlakunnan poliisilaitos. Kuopion poliisien
yhdistys. Kuopion rikospoliisien yhdistys.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Kuopion oikeus- ja poliisitalo. 1993. Rakennushal-
litus. Fagelpaino Oy, Helsinki.

Kuopion kasarmialue, rakennushistoriaselvitys,
Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy. 2019.
Kuopion kaupunki

INTERNETLÄHTEET

Aalto-yliopisto

Vartola, Anni. 2014. Vartola, Anni, ja Aalto-yli-
opiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu.
Arkkitehtuurin laitos: Kuritonta Monimuotoi-
suutta: Postmodernismi Suomalaisessa Arkki-
tehtuurikeskustelussa. Helsinki: Aalto-yliopiston
taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, arkkiteh-
tuurin laitos, 2014.
[https://shop.aalto.fi/media/attachments/27916/
Vartola_1.pdf](https://shop.aalto.fi/media/attachments/27916/Vartola_1.pdf)
(kuvat Anni Vartolan Flickr-sivustolta
<https://www.flickr.com/people/125605950@N02/>
Haettu 17.11.2025.)

Arkistojen portti

Maistraatit

<https://portti.kansallisarkisto.fi/fi/aineisto-oppaat/maistraatit>

Haettu 17.11.2025.

Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen, kotisivut.

<https://www.kouvo-partanen.fi/>

Haettu 17.11.2025.

Digi- ja väestötietovirasto

Historia

<https://dvv.fi/historia>

Haettu

Helsingin Sanomat

Arkkitehti Sinikka Kouvon erikoisin suunnitteluhanke oli Atacaman autiomaassa Chilen Andeilla, 16.10.2023

<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009867866.html>

Haettu 15.1.2026.

Finnish architecture.fi

Kankaanpää Public Office Centre, Finnish Architecture Navigator, Archinfo Finland

<https://finnisharchitecture.fi/kankaanpaa-public-office-centre/>

Haettu 5.1.2026.

Kuopion kaupunki

Kuopion karttapalvelu

<https://kartta.kuopio.fi/>

3D-kaupunkimalli

<https://kuopio.kunta3d.fi/Map.html>

Haettu 17.11.2025.

Kuopio suunnittelee & rakentaa 2025.

<https://www.kuopio.fi/app/uploads/2025/02/kuopio-suunnittelee-ja-rakentaa-2025.pdf>

Haettu 17.11.2025.

Museovirasto

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY)

Kuopion kasarmialue

https://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4126

Haettu 20.11.2025

Oikeusministeriö

Käräjäoikeudet täyttävät 10 vuotta

<https://oikeusministerio.fi/sv/-/karajaoikeudet-tayttavat-10-vuotta>

Haettu 17.11.2025.

Pohjois-Savon liitto

Maakuntakaava 2040

<https://www.pohjois-savo.fi/maakuntakaavat-ja-liikenne/voimassa-olevat-maakuntakaavat/maakuntakaava-2040-2.-vaihe.html>

Haettu 20.11.2025

Kuopion seudun kulttuuriympäristö seutukunnan vahvuudeksi,

<https://www.pohjois-savo.fi/media/4-maakuntakaavat-ja-liikenne/voimassa-olevat-maakuntakaavat/kuopion-seutu/kaavaselvitykset/ksmk-kuopion-seudun-kulttuuriymparisto-seutukunnan-vahvuudeksi.pdf>

Haettu 20.11.2025

Senaatti-kiinteistöt

Valtion virastotalot 1809-1995, Markus Manninen

https://www.senaatti.fi/app/uploads/2018/07/2018_Manark_Valtion-virastotalot.pdf

Haettu 15.1.2026.

Kuopion kasarmit, Puistokatu 29, rakennushistoriaselvitys, Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy, 2018

https://www.senaatti.fi/app/uploads/2018/09/2018_Puurunen_Kuopion-kasarmit_Puistokatu-29.pdf

Haettu 15.1.2026.

Kuopion verotalo, rakennushistoriaselvitys, Arkkitehtuuritoimisto Arto Mattila Oy

https://www.senaatti.fi/app/uploads/2021/09/978-952-368-084-5_2021_Kuopion-verotalo_RHS.pdf

Haettu 15.1.2026.

Yle

Kuopion oikeus- ja poliisitalon laajennus suunnitteilla, Yle Savo, 31.3.2009

<https://yle.fi/a/3-5738355>

Haettu 19.1.2026.

Kuopion poliisiaseman remontti loppusuoralla, Yle 14.6.2010

<https://yle.fi/a/3-5579844>

Haettu 19.1.2026.

Kuopion oikeus- ja poliisitalo taas käytössä Yle, 3.1.2011.

<https://yle.fi/a/3-5300807>

Haettu 19.1.2026.

SENAATTI